

Aan:
de leden van de Statencommissie
Bestuur, Financiën en Economie

Assen, 6 december 2006
Ons kenmerk 49/5.13/2006014322
Behandeld door de heer R. Haverkate (0592) 36 53 19
Onderwerp: Rapport Toerisme in cijfers 2006

Geachte commissieleden,

In opdracht van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe voert het Instituut voor Service Management (ISM) reeds sinds een aantal jaren het onderzoek Toerisme in cijfers uit. Deze studie maakt deel uit van het project Toerdata-Noord en verschijnt jaarlijks. Hierbij bieden wij u het rapport Toerisme in cijfers 2006 aan.

Bij de voorbereiding en advisering van het beleid is het noodzakelijk blijvend te kunnen beschikken over een consistente set van basisgegevens en onderzoeksmateriaal. Toerisme in cijfers geeft voor een reeks van jaren goed zicht op het presteren van de aanbodzijde van de markt. De publicatie geeft inzicht in de aanbodzijde van de toeristische markt in Noord-Nederland. U kunt hierbij denken aan onderwerpen als het aantal accommodaties (naar type), de capaciteit, het aantal overnachtingen, de bezettingsgraden, de werkgelegenheid in de toeristische sector, bezoekersaantallen van attracties en evenementen etc.

Bij de opstelling van een provinciale economische beleidsnota zal de uitwerking van het toeristische gedeelte hiervan (deels) gebaseerd zijn op de analyse van gegevens zoals die onder andere in Toerisme in cijfers zijn opgenomen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jd/coll.

Onderbouwing agendering rapport Toerisme in Cijfers 2006 voor de commissie BFE.

Eén van de uitkomsten van het onderzoek is dat het aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen op kampeertreinen in Drenthe is gedaald.

Deze daling is in 2004 (t.o.v. 2001) ingezet en zet door in 2005.

De fractie van de Partij van de Arbeid maakt zich hierover zorgen omdat, als deze lijn structureel gaat worden, dit negatieve effecten zal hebben voor de werkgelegenheid.

De PvdA wil graag discussiëren over de vragen

- of nader onderzoek noodzakelijk is naar de oorzaken van de daling van de toeristische overnachtingen
- of de promotie en marketing zich voldoende richt op het aanbod aan kampeertreinen in Drenthe
- of er wellicht sprake is van een te traditioneel aanbod
- of er reden is om met de brancheorganisaties in contact te treden om na te gaan op welke wijze de in 2004 en 2005 opgetreden daling te stoppen en om te buigen
- welke rol hiervoor is weggelegd voor de bedrijven zelf en welke voor de provincie.

Namens de statenfractie van de Partij van de Arbeid,

H.P.K.M. Looman

Toerisme in Cijfers 2006

TOERDATA NOORD
Datacentrum voor Recreatie en Toerisme

Toerisme in Cijfers

2006

Toerdata Noord is een samenwerkingsverband op toeristisch–recreatief gebied van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De uitvoering is in handen van het Instituut Service Management van de Christelijke Hogeschool Nederland.

INSTITUUT SERVICE MANAGEMENT

T.a.v. Toerdata Noord
Postbus 1298
8900 CG Leeuwarden
tel: 058 – 244 1550
fax: 058 – 244 1501

M. de Haas
F. Hegger
drs. P.H. Huig
A. Vogelaar

Samenvatting

Toeristische overnachtingen

Het totale aantal toeristische overnachtingen in vergelijking met het jaar 2004 is in Noord-Nederland met 0,7% afgenomen en bedraagt 21,1 miljoen in 2005. De daling van het aantal overnachtingen is het grootst in Groningen (-1,8%), in Friesland bedraagt de daling 0,3% en in Drenthe is het aantal overnachtingen met 0,9% gedaald. In alle drie provincies wordt de daling vooral veroorzaakt door een daling in het aantal overnachtingen op kampeerterreinen. De andere accommodatietypen vertonen over het algemeen een stabiel beeld of laten een (lichte) stijging zien van het aantal overnachtingen.

Om de cijfers van Toerdata Noord te kunnen vergelijken met de landelijke cijfers van het CBS, moeten de overnachtingen van de watersport, de vaste kampeerplaatsen, logies/ontbijt en de tweede woningen van de totale overnachtingen van Toerdata Noord worden afgetrokken. Het CBS laat deze vier categorieën buiten beschouwing bij het berekenen van haar gegevens.

Zonder de vier beschreven categorieën zijn er volgens Toerdata Noord in 2005 13,4 miljoen overnachtingen geweest. Ten opzichte van 2004 is dit een afname van 0,2 miljoen, hetgeen overeenkomt met een daling van 1,5%.

Het CBS heeft berekend dat er in heel Nederland in 2005 80,2 miljoen overnachtingen hebben plaatsgevonden, waarvan 10,5 miljoen in de drie noordelijke provincies. Ten opzichte van 2004 is de afname in Nederland 0,9%.

Toeristisch-recreatieve werkgelegenheid

De totale toeristisch-recreatieve werkgelegenheid in Noord-Nederland is in 2005 met 0,6% gedaald tot ruim 51.000 banen. In 2004 was nog sprake van een toename van 2,1% ten opzichte van het voorafgaande jaar. In Friesland is de werkgelegenheid ten opzichte van 2004 het sterkst gedaald (-1,8%). In Groningen was deze daling 1,4%, terwijl de werkgelegenheid in Drenthe juist is gestegen met 2,1%.

De sector Recreatie en Toerisme heeft in Noord-Nederland een aandeel van 7,0% van de totale werkgelegenheid. Dit is nagenoeg gelijk aan het landelijke cijfer: 7,1%. In Groningen is dit aandeel lager (5,8%). In Friesland (7,7%) en Drenthe (7,8%) ligt dit aandeel hoger.

Resultaten per accommodatietype

Het aantal geregistreerde **hotels** in Noord-Nederland is ten opzichte van het jaar 2004 met één hotel afgenomen. Ook de beddencapaciteit is licht gedaald (-0,4%). De bezettingsgraad in Noord-Nederland is met 1 procentpunt is gestegen.

In Groningen steeg de bezettingsgraad met 3 procentpunt en in Drenthe met 2 procentpunt. In Friesland bleef de bezettingraad gelijk (0,39).

Het aantal hotelovernachtingen is in Groningen (5,9%) en Drenthe (5,7%) gestegen. In Friesland bleef het aantal overnachtingen nagenoeg gelijk. Het totale aantal overnachtingen in hotels in Noord-Nederland is gestegen met 2,7% tot ruim 2,4 miljoen.

Het aantal geregistreerde overnachtingen bij **logies- en ontbijtadressen** is in 2005 in Noord-Nederland toegenomen (9,6%). De stijging geldt voor alle drie provincies. In Groningen is de stijging, relatief gezien, het sterkst geweest.

Eén op de acht logiesverstrekkers in Noord-Nederland (hotel + logies en ontbijt) betreft een **erfgoedlogiesadres**. In Groningen is dit percentage het hoogst (23,3%) en in Drenthe het laagst (5,9%). In Friesland is één op de elf adressen een erfgoedlogiesadres.

De bezettingsgraad van de erfgoedlogiesadressen (30%) is lager dan de hotelsector (38%), maar duidelijk hoger dan de bezettingsgraad van de reguliere logies- en ontbijtadressen.

In het jaar 2005 is het aantal geregistreerde **kampeerterreinen** gelijk aan het jaar ervoor (762 stuks). Het totale aantal standplaatsen is in Groningen (1,3%) en Friesland (0,5%) licht toegenomen en in Drenthe licht gedaald (-0,6%).

In 2005 is het totale aantal overnachtingen in de kampeersector in Noord-Nederland afgenomen (-4,4%). De afname is voornamelijk geconstateerd op toeristische standplaatsen. De afname van het aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen bedraagt in Groningen 14,8%, in Friesland 5,9% en in Drenthe 12,0%.

In 2005 is het aantal overnachtingen in **recreatiewoningen** (verhuurwoningen en tweede woningen) in Noord-Nederland gestegen (2,6%). De stijging van het aantal overnachtingen op tweede woningen is van toepassing op alle drie provincies.

Het aantal overnachtingen in verhuurwoningen is in Friesland (2,7%) en Drenthe (3,6%) gestegen. In Groningen is het aantal overnachtingen gedaald (-9,6%).

Het aantal **groepsaccommodaties** en de beddencapaciteit van deze categorie is de afgelopen jaren stabiel geweest. Ook de bezettingsgraad is de laatste jaren stabiel geweest.

Het aantal overnachtingen in groepsaccommodaties in Noord-Nederland is in 2005 gestegen met bijna 2,0%. De relatieve toename is het sterkst geweest in Groningen (23,5%). In Friesland en Drenthe is een minimale stijging geregistreerd.

Watersport

De verhuurgraad van vaste ligplaatsen (jachthavens) is in Friesland in 2005 gestegen tot 87%. In 2005 zijn er voor deze categorie in Friesland 1,9% meer overnachtingen berekend. In Friesland is in de categorie bootverhuur het aantal overnachtingen (kajuitmotor- en kajuitzeilboten) gedaald met 6,1%.

Het aantal brug- en sluispassages in Noord-Nederland is in 2005 wederom gedaald (2,7%). Het jaar ervoor bedroeg de daling nog 8,2%.

Dagattracties en evenementen

De dagattracties in Noord-Nederland hebben in 2005 gemiddeld meer bezoekers gehad dan het jaar ervoor (1,4%). De cijfers zijn gebaseerd op alle bedrijven die de afgelopen vijf jaar hebben gereageerd. In Friesland is een behoorlijke toename geregistreerd van 8,1%. In Groningen en Drenthe is een lichte afname geregistreerd van respectievelijk 3,3% en 0,8%.

De Pinksterfeesten in Delfzijl (130.000) zijn in Groningen als evenement in 2005 het best bezocht. In Drenthe trokken de festiviteiten met betrekking tot de Zuidlaardermarkt wederom de meeste bezoekers (180.000) en in Friesland zijn de Visserijdagen in Harlingen het drukst bezocht (170.000).

Bestedingen

De totale toeristische bestedingen in Noord-Nederland zijn in het jaar 2005 geraamd op bijna € 1,9 miljard. Dit is een stijging van 1,7% ten opzichte van het jaar ervoor. In Groningen is in totaal € 481 miljoen besteed, in Friesland € 832 miljoen en in Drenthe € 566 miljoen.

Ruim 40% is besteed door verblijfstoeristen. Dit aandeel loopt overigens nogal uiteen per provincie. Groningen krijgt relatief meer inkomsten uit het dagtoerisme, Friesland relatief meer uit verblijfstoerisme en Drenthe benadert het meest het gemiddelde Noord-Nederlandse beeld.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	13
1.1	Het project Toerdata Noord	13
1.2	Onderzoeksoepzet Toerisme in Cijfers.....	13
1.3	Leeswijzer Toerisme in Cijfers 2006	14
1.4	Verklaring verschillen Toerisme in Cijfers en CBS–statistiek.....	16
2	Overnachtingen in Noord–Nederland	17
2.1	Inleiding	17
2.2	Overnachtingen per provincie	17
2.3	Vergelijking noordelijk en landelijk cijfermateriaal.....	18
2.4	Het weer in 2005.....	19
3	Werkgelegenheid	23
3.1	Inleiding	23
3.2	Totale toeristisch–recreatieve werkgelegenheid	23
3.3	Werkgelegenheid logiesaccommodaties	25
3.4	Werkgelegenheid in de watersport in Friesland	27
3.5	Economische betekenis recreatie en toerisme	28
4	Bestedingen	29
4.1	Inleiding	29
4.2	Bestedingen verblijfstoeristen in Noord–Nederland.....	29
4.3	Bestedingen dagtoeristen in Noord–Nederland	30

5	Verblijfsrecreatie.....	31
5.1	Inleiding	31
5.2	Hotels en pensions	32
5.3	Logies en ontbijt.....	39
5.4	Erfgoedlogies.....	41
5.5	Kampeerterreinen	43
5.6	Recreatiewoningen	51
5.7	Groepsaccommodaties.....	59
6	Watersport.....	65
6.1	Inleiding	65
6.2	Jachthavens.....	65
6.3	Jachtverhuur	71
6.4	Chartervaart.....	75
6.5	Brug- en sluisstellingen.....	77
7	Dagattracties en Evenementen	79
7.1	Inleiding	79
7.2	Dagattracties.....	79
7.3	Evenementen.....	87
8	Tabellenboek.....	91

Lijst met tabellen

Tabel 1	— Verschillen CBS / Toerdata Noord met betrekking tot de gehanteerde onderzoeksopzet.....	16
Tabel 2	— Totale aantal overnachtingen (x 1000) naar verblijfs categorie en provincie (2003–2005)	20
Tabel 3	— Totale aantal overnachtingen per regio over 2005	21
Tabel 4	— Werkgelegenheid (fulltime + parttime) in de sector R&T naar deelsector, 2005.....	24
Tabel 5	— Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) naar R&T–deelsector, 2001–2005	25
Tabel 6	— Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) logiesaccommodaties, 2001–2005	26
Tabel 7	— Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) watersport, 2001–2005	27
Tabel 8	— Schatting van het totale economische belang van R&T (fulltime + parttime banen)	28
Tabel 9	— Totale uitgaven verblijfstoeristen in Noord–Nederland naar accommodatievorm.....	29
Tabel 10	— Totale uitgaven dagtoeristen in Noord–Nederland	30
Tabel 11	— Totale uitgaven dag– en verblijfstoeristen in Noord–Nederland	30
Tabel 12	— Methode en bronnen.....	30
Tabel 13	— Jachtverhuur: Aantal verhuurdagen per boottype, 2001–2005.....	72
Tabel 14	— Aantal overnachtingen chartervaart, 2000–2003	75
Tabel 15	— Brug– en sluitelingen recreatievaart 2001–2005, geïndexeerd (2001 = 100)	77
Tabel 16	— De drie drukste passagepunten in Groningen	78
Tabel 17	— De drie drukste passagepunten in Friesland	78
Tabel 18	— De drie drukste passagepunten in Drenthe	78
Tabel 19	— Aantal dagattracties met meer dan 500 bezoekers in Noord–Nederland per categorie, 2005	80
Tabel 20	— Bezoekersaantallen dagattracties per provincie, geïndexeerd, 2001–2005	80
Tabel 21	— Bezoekersaantallen dagattracties per categorie, geïndexeerd, 2001–2005.....	81
Tabel 22	— Tien best bezochte dagattracties in Groningen, 2001–2005	82
Tabel 23	— Tien best bezochte dagattracties in Friesland, 2001–2005	83
Tabel 24	— Tien best bezochte dagattracties in Drenthe, 2001–2005	84
Tabel 25	— Tien best bezochte dagattracties in Noord–Nederland, 2001–2005.....	85
Tabel 26	— Vijf best bezochte evenementen in Groningen, 2005	87
Tabel 27	— Vijf best bezochte evenementen in Friesland, 2005	88
Tabel 28	— Vijf best bezochte evenementen in Drenthe, 2005	88

Lijst met grafieken

Grafiek 1	—	Totale aantal overnachtingen (x 1000) in Noord-Nederland per provincie, 2005.....	17
Grafiek 2	—	Ontwikkeling marktaandeel overnachtingen logiesaccommodaties ten opzichte van Nederland, 2001–2005 [Bron: CBS]	18
Grafiek 3	—	Ontwikkeling totale overnachtingen in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	19
Grafiek 4	—	Capaciteitsontwikkeling (aantal bedden) hotels/pensions in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	32
Grafiek 5	—	Trendontwikkeling van de gemiddelde bezettingsgraad van hotels/pensions in Noord-Nederland, 2001–2005	33
Grafiek 6	—	Aantal hotels in Noord-Nederland per provincie, 2005.....	33
Grafiek 7	—	Hotelovernachtingen in Groningen (x 1000), 2005	34
Grafiek 8	—	Hotelovernachtingen in Friesland (x 1000), 2005	35
Grafiek 9	—	Hotelovernachtingen in Drenthe (x 1000), 2005	36
Grafiek 10	—	Aantal logies- en ontbijtadressen in Noord-Nederland per provincie, 2005.....	39
Grafiek 11	—	Aantal erfgoedlogiesadressen in Noord-Nederland per provincie, 2005.....	41
Grafiek 12	—	Trendontwikkeling van de gemiddelde bezettingsgraad van erfgoedlogiesadressen in Noord-Nederland, 2001–2005.....	42
Grafiek 13	—	Capaciteitsontwikkeling (totale aantal standplaatsen) kampeerterreinen in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	43
Grafiek 14	—	Gemiddelde bezettingsgraad toeristische standplaatsen in Noord-Nederland, 2005	44
Grafiek 15	—	Gemiddelde verhuurgraad vaste standplaatsen in Noord-Nederland, 2005 ...	44
Grafiek 16	—	Aantal kampeerterreinen in Noord-Nederland per provincie, 2005	45
Grafiek 17	—	Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Groningen (x 1000), 2005	46
Grafiek 18	—	Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Friesland (x 1000), 2005	47
Grafiek 19	—	Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Drenthe (x 1000), 2005	48
Grafiek 20	—	Capaciteitsontwikkeling (verhuur- en tweede woningen) recreatieparken in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	51

Grafiek 21	—	Gemiddelde bezettingsgraad verhuurwoningen in Noord-Nederland, 2005 ...	52
Grafiek 22	—	Aantal recreatieparken in Noord-Nederland per provincie, 2005	53
Grafiek 23	—	Overnachtingen verhuurwoningen in Groningen (x 1000), 2005	54
Grafiek 24	—	Overnachtingen verhuurwoningen in Friesland (x 1000), 2005	55
Grafiek 25	—	Overnachtingen verhuurwoningen in Drenthe (x 1000), 2005	56
Grafiek 26	—	Capaciteitsontwikkeling (aantal bedden) groepsaccommodaties in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	59
Grafiek 27	—	Gemiddelde bezettingsgraad groepsaccommodaties in Noord-Nederland, 2005	60
Grafiek 28	—	Aantal groepsaccommodaties in Noord-Nederland per provincie, 2005	60
Grafiek 29	—	Overnachtingen groepsaccommodaties in Groningen (x 1000), 2005.....	61
Grafiek 30	—	Overnachtingen groepsaccommodaties in Friesland (x 1000), 2005.....	62
Grafiek 31	—	Overnachtingen groepsaccommodaties in Drenthe (x 1000), 2005.....	63
Grafiek 32	—	Capaciteitsontwikkeling (aantal ligplaatsen) jachthavens in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	65
Grafiek 33	—	Gemiddelde verhuurgraad jachthavens in Noord-Nederland, 2005	66
Grafiek 34	—	Aantal jachthavens in Noord-Nederland per provincie, 2005	67
Grafiek 35	—	Overnachtingen jachthavens in Friesland (x 1000), 2005.....	68
Grafiek 36	—	Capaciteitsontwikkeling bootverhuurders (aantal boten) in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100).....	71
Grafiek 37	—	Aantal verhuurboten in het Friese Merengebied en de Friese IJsselmeerkust, 2005	73

1 Inleiding

1.1 Het project Toerdata Noord

De werkgroep Toerdata Noord publiceert vanaf 1996 een analyse van de vraag- en aanbodzijde van toerisme in Groningen, Friesland en Drenthe. Sinds 2000 is de uitvoering van de onderzoeken en de rapportage van Toerdata Noord in handen van het Instituut Service Management, het dienstencentrum van de Christelijke Hogeschool Nederland. De provincies Groningen, Friesland en Drenthe zijn opdrachtgever en hebben zitting in de werkgroep Toerdata Noord.

Toerdata Noord maakt de volgende rapporten:

Consumentenonderzoek Toerisme (één keer per drie jaar)

Het Consumentenonderzoek geeft een beschrijving van het profiel, het keuze-, boekings- en vakantiegedrag en de waardering van toeristen die hun vakantie in Groningen, Friesland of Drenthe hebben doorgebracht.

Toerisme in Cijfers (jaarlijks)

Het rapport Toerisme in Cijfers geeft een overzicht van de capaciteit, bezettingsgraad, overnachtingscijfers van de logiesverstrekkers (kampeerterreinen, hotels, etc). Er wordt aandacht besteed aan toeristische werkgelegenheid, bestedingen, watersport en tot slot komen de bezoekersaantallen van dagattracties en evenementen aan bod.

1.2 Onderzoekopzet Toerisme in Cijfers

Het onderzoek Toerisme in Cijfers heeft dezelfde onderzoekopzet als voorgaande jaren. In het begin van het jaar is een vragenformulier naar alle ondernemers gestuurd, die zijn opgenomen in de Toerdata Noord database. Enkele maanden later volgde een rappel. De bedrijven, die na de rappel nog niet hebben meegewerkt worden gebeld en / of gemaild. Door deze acties plus de toenemende naamsbekendheid van het onderzoek neemt de respons jaarlijks toe. In 2005 heeft ongeveer 65% van de aangeschreven bedrijven gereageerd. Dit varieert per categorie.

1.3 Leeswijzer Toerisme in Cijfers 2006

Toerisme in Cijfers 2006 is de elfde rapportage in deze reeks van Toerdata Noord. Er zijn gegevens gepresenteerd over de werkgelegenheid, de capaciteit, de bezettingsgraad en het aantal overnachtingen in de toeristisch–recreatieve sector. Cijfers in dit rapport hebben betrekking op de periode van 2001 tot en met 2005, waarbij trendvergelijkingen worden gemaakt met het basisjaar (2001).

Toerdata Noord definieert de volgende toeristische categorieën.

1 Verblifsrecreatie

- Hotels / pensions
- Logies / ontbijt
- Erfgoedlogies
- Kampeerterreinen
- Recreatiewoningen
- Groepsaccommodaties

2 Watersport

- Jachthavens
- Jachtverhuur
- Brug– en sluistellingen

3 Dagattracties

- Attractiepark
- Ambacht
- Dierentuin
- Kartcentrum
- Museum
- Zwembaden / sportaccommodaties
- Overig

4 Evenementen

- Beeldende Kunst
- Maatschappij / Sociaal / Cultuur
- Podiumkunsten
- Sport
- Vakbeurs

1.3.1 Regionale indeling

Het cijfermateriaal is per toeristenregio samengesteld. Groningen, Friesland en Drenthe zijn onderverdeeld in onderstaande twaalf regio's. Achter in het rapport is een uitklapbare overzichtskaart te vinden.

Groningen

West–Groningen
Groningen–Haren
Eemsmond
Oost–Groningen

Friesland

Waddeneilanden
Friese Merengebied
Friese IJsselmeerkust
Zuidoost–Friesland
Overig Friesland

Drenthe

Noordmidden–Drenthe
Zuidwest–Drenthe
Zuidoost–Drenthe

1.3.2 *Terugwerkende kracht*

Indien cijfers in dit rapport afwijken van die in een vorige rapportage dan kunnen de cijfers in dit rapport als de meest nauwkeurige worden beschouwd. Dit komt door de toenemende respons en omdat de toeristisch–recreatieve ondernemers de laatste drie jaar de kans hebben gehad om op de vragenlijst gegevens tot en met drie jaargangen terug te verifiëren en zonodig aan te passen.

1.3.3 *Aandachtspunten*

- Bij het bestuderen van de resultaten moet er rekening gehouden worden met het feit dat in bepaalde gevallen de absolute aantallen klein zijn. Dit kan voorkomen bij regioanalyses. Een grote relatieve groei kan in absoluut aantal gering zijn.
- In dit rapport worden in de meeste gevallen relatieve veranderingen beschreven. De absolute dalingen en stijgingen van de verschillende thema's zijn af te lezen uit de tabellen in de bijlagen.
- De bedrijven waarvan gegevens zijn verwerkt in dit onderzoek zijn bedrijven die geregistreerd staan in de database van Toerdata Noord. Er wordt gestreefd naar volledigheid van de database door jaarlijkse actualisering van het adressenbestand.

1.3.4 *Opbouw van het rapport*

In hoofdstuk twee zijn de totale overnachtingen van alle verblijfscategorieën en de watersport beschreven. Het daaropvolgende hoofdstuk gaat nader in op de werkgelegenheid in de toeristisch–recreatieve sector. In hoofdstuk vier komen de toeristisch–recreatieve bestedingen aan de orde. Vervolgens komen in hoofdstuk vijf de capaciteit en de overnachtingscijfers met betrekking tot de verschillende verblijfscategorieën aan bod. Hoofdstuk zes beschrijft de categorie watersport. Hierin wordt naast de jachthavens en bootverhuurders ook aandacht besteed aan de brug– en sluistellingen. Tot slot zijn in hoofdstuk zeven de bezoekersaantallen van dagattracties en evenementen in Noord–Nederland gepresenteerd. Achterin het rapport is vanaf pagina 91 een tabellenboek te vinden.

1.4 Verklaring verschillen Toerisme in Cijfers en CBS–statistiek

Er zijn net als vorig jaar enkele verschillen met vergelijkbare rapportages van het CBS. Deze verschillen zijn verklaard in onderstaande tabel.

Tabel 1 — **Verschillen CBS / Toerdata Noord met betrekking tot de gehanteerde onderzoeksopzet**

	Toerdata Noord	CBS: het gebruik van logiesaccommodaties
Onderzoeksmethode	Integraal	Gestratificeerd (regio, type en grootte); steekproef (ca 30%)
Hotels	Geen ondergrens	Ondergrens (>5 slaapplaatsen)
Logies en ontbijt	Onderdeel van het onderzoek	Geen onderdeel van het onderzoek
Toeristische standplaatsen	Geen ondergrens 4 slaapplaatsen per standplaats	Ondergrens (>20 standplaatsen) 5 slaapplaatsen per standplaats
Vaste standplaatsen	Onderdeel van het onderzoek	Geen onderdeel van het onderzoek
Huurbungalows	Geen ondergrens	Alleen complexen met >20 slaapplaatsen
Tweede woningen	Onderdeel van het onderzoek	Geen onderdeel van het onderzoek
Groepsaccommodatie	Geen ondergrens	Ondergrens (>20 slaapplaatsen)
Watersport	Verhuur jachten, slaapplaatsen	Geen slaapplaatsen
Seizoen	Standaard openingstijden ¹	Maatwerk openingstijden
Respons	3000 bedrijven, respons 70%	Minimaal 75% per cel, bedrijven
Frequentie	Jaarlijks	Maandelijks

Bron: Toerdata Noord, CBS

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Toerdata Noord een groter deel van de toeristische sector in beeld brengt. Naast de hierboven genoemde verschillen publiceert Toerdata Noord cijfermateriaal per provincie en regio, opgesplitst naar verblijfs categorie. Dit concept is uniek in Nederland. Op aanvraag kan Toerdata Noord gemeentelijke cijfers verstrekken.

¹ Alleen bij campings houdt Toerdata Noord rekening met seizoensopeningstijden.

2 Overnachtingen in Noord-Nederland

2.1 Inleiding

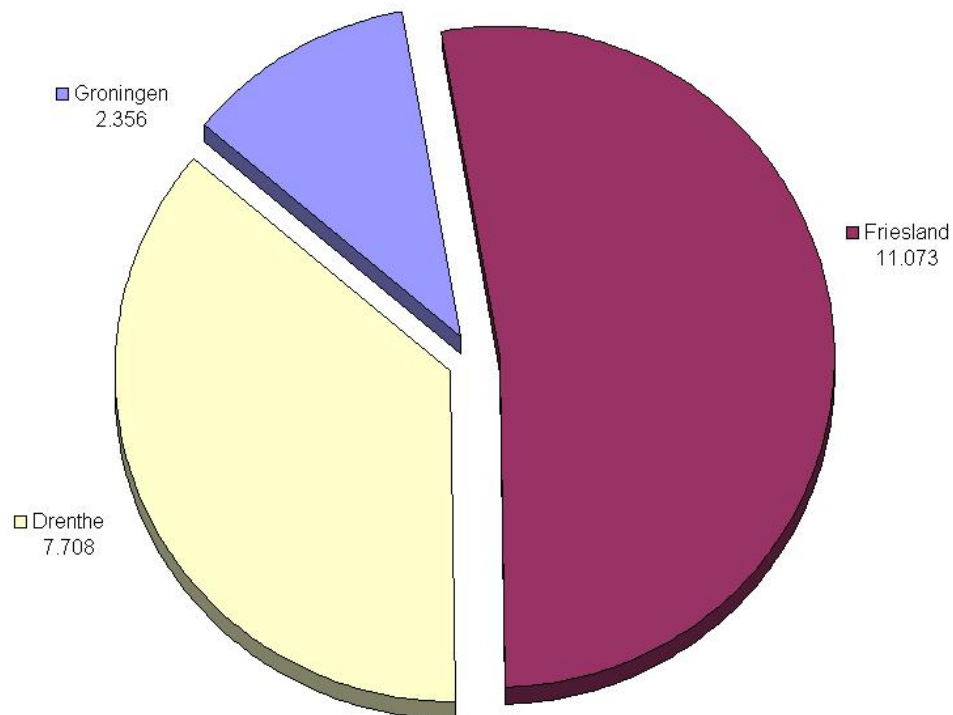
Het totale aantal overnachtingen in Noord-Nederland bedroeg in 2005 21,1 miljoen en is ten opzichte van 2004 met 142.000 overnachtingen afgenomen (-0,7%). In alle provincies is het aantal overnachtingen afgenomen. In Groningen met 1,8% tot 2,4 miljoen overnachtingen. In Friesland met 0,3% tot 11,1 miljoen overnachtingen en in Drenthe met 0,9% tot 7,7 miljoen overnachtingen.

In dit hoofdstuk zijn alle overnachtingscijfers van de verschillende logiesverstrekkende ondernemingen (inclusief watersport) samengevoegd. Het geeft een totaalbeeld van het aantal overnachtingen per jaar, uitgesplitst naar provincie. Op de volgende bladzijden zijn de overnachtingscijfers te vinden, uitgesplitst naar regio en jaar. Tevens wordt het marktaandeel van toerisme, volgens gegevens van het CBS, in Noord-Nederland weergegeven.

2.2 Overnachtingen per provincie

Uit het onderstaande cirkeldiagram blijkt dat Friesland in 2005 ruim de helft (52%) van het aantal overnachtingen voor zijn rekening neemt. In Drenthe vindt ruim 36% van het aantal overnachtingen plaats, in Groningen 11%. Volgens het CBS vindt in 2005 43,3% van de overnachtingen plaats in Friesland; 45,6% in Drenthe en 10,9% in Groningen.

Grafiek 1 — **Totale aantal overnachtingen (x 1000) in Noord-Nederland per provincie, 2005**

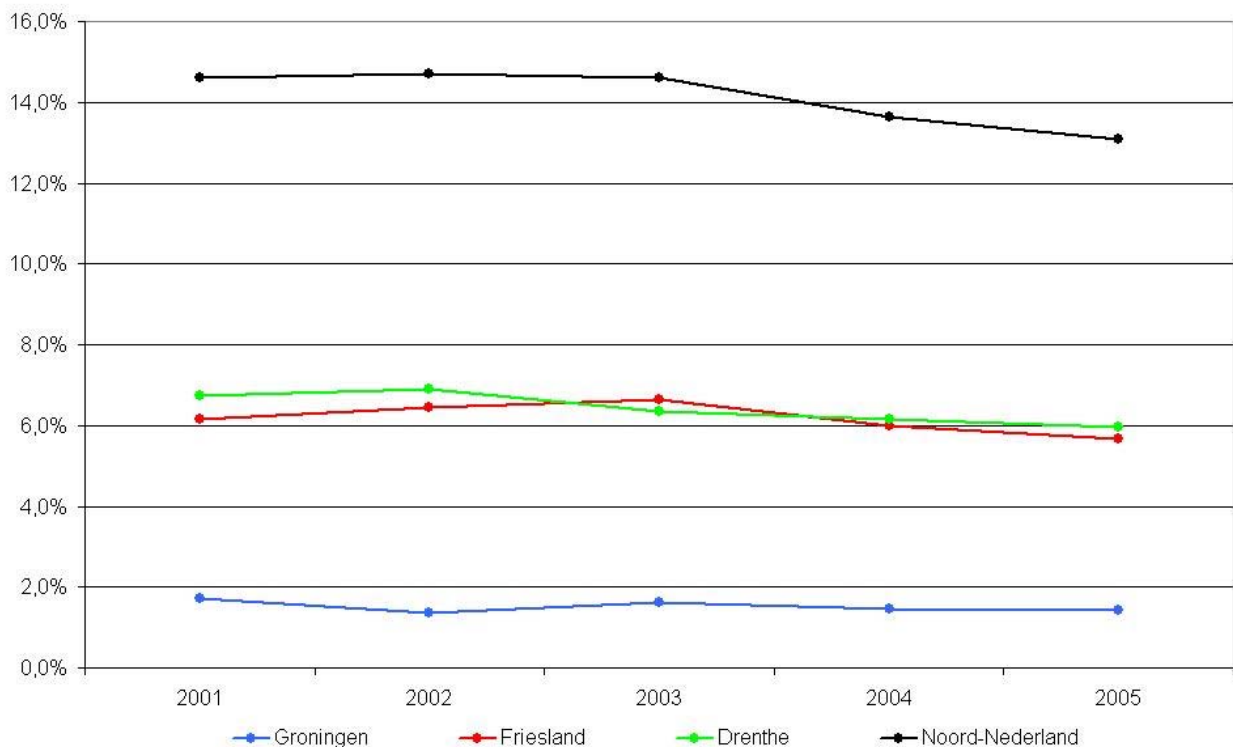

2.3 Vergelijking noordelijk en landelijk cijfermateriaal

Het CBS heeft in het rapport “Toerisme in Nederland: Het gebruik van logiesaccommodaties” berekend dat er in heel Nederland 80,2 miljoen overnachtingen hebben plaatsgevonden in 2005. Vergeleken met 2004 betekent dit een landelijke afname van 0,9%. Volgens het CBS heeft 13,1% van het aantal landelijke overnachtingen plaatsgevonden in de noordelijke drie provincies. Dit komt neer op 10,5 miljoen overnachtingen. In 2004 was het marktaandeel nog 13,6%, waardoor Noord-Nederland in 2005 aan marktaandeel heeft verloren.

Om de cijfers van het CBS te kunnen vergelijken met de berekeningen van Toerdata Noord, moeten de overnachtingen van de watersport, de vaste kampeerplaatsen, logies / ontbijt en de tweede woningen van de totale overnachtingen worden afgetrokken. Het CBS laat deze 4 categorieën buiten beschouwing bij het berekenen van haar gegevens (zie voor uitleg van de verschillen hoofdstuk 1.4). Zonder de vier beschreven categorieën zijn er volgens Toerdata Noord 13,4 miljoen overnachtingen geregistreerd. Dit cijfer verschilt met het cijfer van het CBS (10,5 miljoen).

Grafiek 2 — **Ontwikkeling marktaandeel overnachtingen van logiesaccommodaties ten opzichte van Nederland, 2001–2005 [Bron: CBS]**

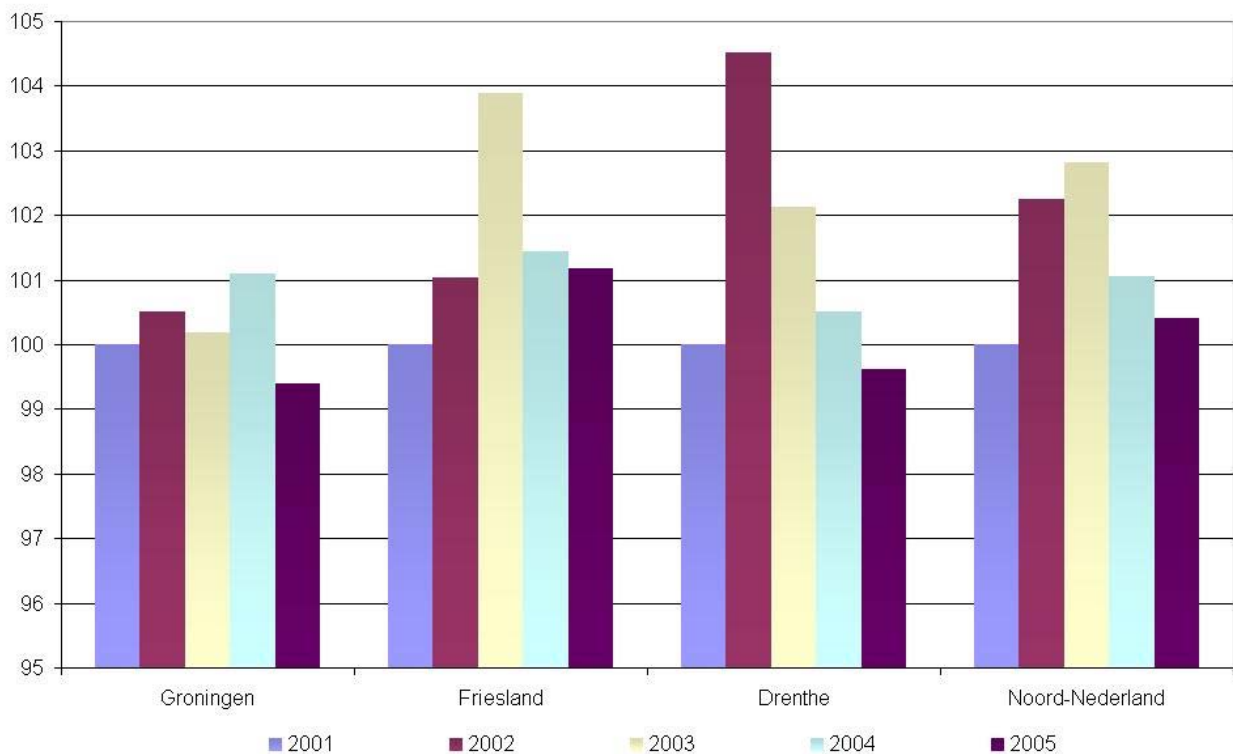

Bovenstaande grafiek is gebaseerd op cijfers van het CBS, aangezien Toerdata Noord geen cijfers van heel Nederland bijhoudt. In de grafiek is af te lezen dat het aandeel van de drie noordelijke provincies in de afgelopen vijf jaar is teruggelopen van 14,6% naar 13,1% in 2005. In alle drie provincies is een lichte afname waarneembaar.

2.4 Het weer in 2005

Mei was een maand met grote tegenstellingen. De meeste dagen was het te koud, met uitzondering van het begin en einde van de maand waar lokaal tropische temperaturen werden gemeten. De eerste helft van juni was het relatief koel, daarna werd het zomer. Begin juli was het geen goed vakantieweer met landelijk temperaturen beneden het normale peil. Na anderhalve week mooi zomers weer, werd het vanaf 20 juli slecht weer. Deze periode kwam pas ten einde aan het eind van augustus. Vervolgens waren september en oktober prachtige nazomermaanden, waarin de normale temperaturen voor de tijd van het jaar ruim werden overschreden. Ook was het uitzonderlijk zonnig voor deze periode. Kijkend naar het hele jaar kan worden gezegd dat de lente van 2005 zacht en zonnig was, met een normale hoeveelheid neerslag. Ondanks de ervaren somberheid van de zomer van 2005 was deze volgens de statistieken normaal wat temperatuur en zonschijn betreft maar wel heel nat. De herfst daarentegen was recordwarm, zeer zonnig en droog. Mede door deze warme herfst kwam het hele jaar 2005 uit de bus als: *zeer warm, zeer zonnig en een normale hoeveelheid neerslag.*

Grafiek 3 — **Ontwikkeling totale overnachtingen in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)**

Uit bovenstaande grafiek is af te lezen dat het aantal overnachtingen ten opzichte van 2001 in heel Noord-Nederland licht is gestegen. Dit komt doordat het aantal overnachtingen in Friesland is gestegen, terwijl er in Groningen en Drenthe een daling was. Na een uitschieter in 2002 in Drenthe is het aantal overnachtingen daar jaarlijks teruggelopen tot een niveau onder dat van 2001. In Groningen fluctueert het totale aantal door de jaren heen, maar ook daar is het lager dan in het basisjaar.

Tabel 2 — **Totale aantal overnachtingen (x 1000) naar verblijfs categorie en provincie (2003–2005)**

2003	Groningen	Friesland	Drenthe	Totaal
Hotel/Pension	546	1.217	615	2.378
Logies en Ontbijt	27	81	26	133
Kampeertreinen (toeristisch)	465	1.930	2.025	4.420
Kampeertreinen (vast)	518	2.581	2.018	5.117
Groepsaccommodaties	66	983	345	1.394
Recreatiewoningen (verhuur)	504	2.809	2.455	5.768
Tweede woningen	101	261	396	758
Watersport	149	1.511	25	1.684
Totaal 2003	2.376	11.373	7.904	21.652
2004				
Hotel/Pension	544	1.192	602	2.338
Logies en Ontbijt	26	81	27	135
Kampeertreinen (toeristisch)	474	1.836	1.958	4.268
Kampeertreinen (vast)	509	2.551	1.977	5.037
Groepsaccommodaties	68	918	345	1.331
Recreatiewoningen (verhuur)	520	2.746	2.428	5.694
Tweede woningen	103	261	416	780
Watersport	156	1.516	25	1.698
Totaal 2004	2.400	11.102	7.778	21.279
2005				
Hotel/Pension	576	1.191	636	2.402
Logies en Ontbijt	34	83	31	148
Kampeertreinen (toeristisch)	404	1.728	1.723	3.855
Kampeertreinen (vast)	513	2.545	1.981	5.039
Groepsaccommodaties	84	920	353	1.357
Recreatiewoningen (verhuur)	470	2.820	2.512	5.802
Tweede woningen	120	274	446	841
Watersport	156	1.513	25	1.694
Totaal 2005	2.356	11.073	7.708	21.137

Bron: Toerdata Noord

Tabel 3 — Totale aantal overnachtingen per regio over 2005

	Hotels / pensions	Logies & Ontbijt	Kampeerterrainen (toerist)	Kampeerterrainen (vast)	Groepsaccommodatie	Recreatiewoningen (verhuur)	Tweede woningen	Watersport	Totaal
Groningen	576	34	404	513	84	470	120	156	2.356
Friesland	1.191	83	1.728	2.545	920	2.820	274	1.513	11.073
Drenthe	636	31	1.723	1.981	353	2.512	446	25	7.708
West-Groningen	35	9	164	132	40	138	25	44	588
Groningen-Haren	237	4	31	27	9		26	27	361
Eemsmond	84	10	56	74	11	118	4	32	388
Oost-Groningen	220	11	153	280	24	213	65	54	1.020
Waddeneilanden	572	8	679	560	555	2.065	0	12	4.450
Friese Merengebied	149	20	231	526	193	397	139	850	2.505
Friese IJsselmeerkust	169	24	434	933	75	245	88	493	2.460
Zuidoost-Friesland	136	8	280	333	67	72	36	45	977
Overig Friesland	165	23	104	193	30	41	12	113	681
Noordmidden-Drenthe	386	11	614	1.118	192	390	244	18	2.973
Zuidwest-Drenthe	132	15	639	631	82	339	137	7	1.981
Zuidoost-Drenthe	118	5	471	232	79	1.783	66	0	2.754
Totaal	2.402	148	3.855	5.039	1.357	5.802	841	1.694	21.137

Bron: Toerdata Noord

3 Werkgelegenheid

3.1 Inleiding

Voor het berekenen van de werkgelegenheid in de sector Recreatie en Toerisme (R&T) dient deze sector eerst nauwkeurig te worden afgebakend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een indeling die door het ETIN² is samengesteld. Daarbij is de sector R&T opgedeeld in de volgende zeven deelsectoren: horeca; logies; cultuur, recreatie, sport en amusement; personenvervoer; reisorganisaties; recreatiegoederen; en overige detailhandel. Een exacte afbakening van deze deelsectoren staat in de bijlage in Bijlage 38 en Bijlage 39. De cijfers in dit hoofdstuk hebben betrekking op het totale aantal banen (fulltime plus parttime³). In de bijlagen vanaf pagina 92 zijn cijfers over fulltime en parttime banen per provincie weergegeven.

3.2 Totale toeristisch–recreatieve werkgelegenheid

Ten opzichte van 2004 is de gemiddelde werkgelegenheid in de sector R&T in de drie noordelijke provincies in 2005⁴ afgenomen met 0,6% tot een totaal van 51.182 banen. De ontwikkeling in deze sector was daarmee vrijwel gelijk aan de totale werkgelegenheid (–0,5%). Sinds 2001 is het aantal banen in de sector R&T met 6,5% toegenomen. Dit staat in contrast met de totale werkgelegenheid, die met 0,9% is toegenomen ten opzichte van het basisjaar 2001. In 2005 bedroeg de totale werkgelegenheid in Noord–Nederland 732.488 banen. In vergelijking met heel Nederland doen de noordelijke provincies het goed. De landelijke toename in de R&T sector over de periode 2001–2005 bedroeg 2,6%, terwijl de totale werkgelegenheid in diezelfde periode iets afnam: –0,1%.

3.2.1 Groningen

In 2005 is het aantal banen in Groningen in de sector R&T met 1,4% gedaald ten opzichte van het jaar ervoor. Dit komt neer op een verlies van 215 arbeidsplaatsen. Sinds 2001 is de werkgelegenheid in de sector echter met 6,4% gegroeid tot een totaal van 14.969 banen.

² ETIN Adviseurs: Werkgelegenheid in Toerisme en recreatie in Nederland, toesnijding Lisa bestand. Tilburg, augustus 1998.

³ In Groningen en Friesland worden banen van minimaal 15 uur per week tot fulltime banen gerekend; in Drenthe ligt deze grens op 12 uur.

⁴ In Groningen en Friesland is de peildatum 1 mei; in Drenthe is dit 1 april.

Tabel 4 — **Werkgelegenheid (fulltime + parttime) in de sector R&T naar deelsector, 2005**

	Groningen	Friesland	Drenthe	Noord-Nederland	Nederland (x 1000)
Horeca	7.243	8.091	4.873	20.207	223,5
Logies	1.352	3.180	3.002	7.534	64,5
Cultuur, recreatie, sport en amusement	3.094	4.121	3.385	10.600	104,5
Personenvervoer	1.881	2.676	2.289	6.846	86,0
Reisorganisaties en reisbemiddeling	562	450	507	1.519	24,8
Recreatiegoederen	594	2.035	634	3.263	18,8
Overige detailhandel	243	759	211	1.213	7,6
Totaal R&T 2005	14.969	21.312	14.901	51.182	529,8
2004	15.184	21.706	14.597	51.487	533,9
2003	15.321	21.815	13.273	50.409	533,0
2002	14.846	21.607	12.511	48.964	528,4
2001	14.069	20.832	13.173	48.074	516,5
Aandeel R&T in totale werkgelegenheid	5,8%	7,7%	7,6%	7,0%	7,1%

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsregisters, LISA

3.2.2 Friesland

Over de periode 2004–2005 is het aantal banen in de sector R&T met 1,8% afgenomen. Dit komt neer op een verlies van 394 arbeidsplaatsen. Sinds 2001 is het totale aantal banen in de sector R&T met 480 toegenomen tot 21.312, hetgeen neerkomt op een groei van 2,3%.

Tabel 5 — **Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) naar R&T-deelsector, 2001–2005**

	Groningen		Friesland		Drenthe		Nederland
	Banengroei	In %	Banengroei	In %	Banengroei	In %	In %
Horeca	-199	-3%	-107	-1%	589	14%	2%
Logies	185	16%	-18	-1%	86	3%	-2%
Cultuur, recreatie, sport en amusement	-193	-7%	118	3%	134	4%	11%
Personenvervoer	444	31%	353	15%	717	46%	1%
Reisorganisaties en –bemiddeling	13	2%	-38	-8%	219	76%	2%
Recreatiegoederen	97	20%	240	13%	30	5%	5%
Overige detailhandel	-75	-24%	-68	-8%	-47	-18%	-13%
Totaal R&T	272	2%	480	2%	1.728	13%	3%

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsregisters, LISA

3.2.3 Drenthe

Net als vorig jaar is de werkgelegenheid in de sector R&T opnieuw toegenomen in de provincie Drenthe. Er is een groei geregistreerd van ruim 2,1% of 304 arbeidsplaatsen. Dit is opmerkelijk omdat de andere provincies en ook Nederland als totaal een afname lieten zien. De totale werkgelegenheid in Drenthe vertoonde een lichte afname van 0,4%. De werkgelegenheidsgroei is met name te zien bij het personenvervoer en de sector cultuur en recreatie. Over de periode 2001–2005 is de werkgelegenheid in de sector R&T in Drenthe met 13,1% toegenomen.

3.3 Werkgelegenheid logiesaccommodaties

De cijfers over de deelsector logies kunnen nog wat nader worden gespecificeerd aan de hand van de subklassen. In de tabel op de volgende pagina zijn deze cijfers voor de drie provincies weergegeven. Nadeel van een dergelijke detaillering is wel dat er soms grote schommelingen kunnen optreden doordat gegevens van één of enkele bedrijven het totaal nogal kunnen beïnvloeden.

Tabel 6 — **Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) logiesaccommodaties, 2001–2005**

	2001	2004	2005	Groei 2004–2005	Groei 2001–2005
Hotels, pensions	744	967	943	–2%	27%
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	14	8	5	–38%	–64%
Kampeerterreinen	202	162	198	22%	–2%
Bungalowparken	207	221	206	–7%	0%
Totaal Groningen	1.167	1.358	1.352	0%	16%
Hotels, pensions	2.055	1.952	1.905	–2%	–7%
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	138	155	131	–15%	–5%
Kampeerterreinen	566	643	631	–2%	11%
Bungalowparken	439	458	513	12%	17%
Totaal Friesland	3.198	3.208	3.180	–1%	–1%
Hotels, pensions	1.498	1.503	1.498	0%	0%
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	92	88	84	–5%	–9%
Kampeerterreinen	531	498	508	2%	–4%
Bungalowparken	839	945	990	5%	18%
Totaal Drenthe	2.960	3.034	3.080	2%	4%
Hotels, pensions	47.852	46.178	45.816	–1%	–4%
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	1.000	970	892	–8%	–11%
Kampeerterreinen	7.791	8.133	8.207	1%	5%
Bungalowparken	9.264	9.604	9.567	0%	3%
Totaal Nederland	65.907	64.885	64.482	–1%	–2%

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsregisters, LISA

3.3.1 Groningen

In Groningen is het aantal banen bij logiesaccommodaties ten opzichte van 2004 nagenoeg gelijk gebleven. De sector kampeerterreinen laat een stijging zien van 22%. De grootste sector (hotels / pensions) laat een daling zien van 2%. Sinds 2001 komt de provincie Groningen daarmee op een groei van 16%. In aantal banen is dit een groei van 185 banen in 5 jaar tijd.

3.3.2 Friesland

In Friesland is de werkgelegenheid in de sector logiesaccommodaties het afgelopen jaar met 1% afgenomen. Vooral in de sector jeugdherbergen, kamphuizen e.d. is het aantal banen afgenomen (-15%). Het aantal banen in de sector bungalowparken is toegenomen met 12%. Sinds 2001 is het aantal toeristisch-recreatieve banen in Friesland gedaald met 1%. In aantal banen is dit een afname van 18 banen in 5 jaar tijd.

3.3.3 Drenthe

In Drenthe is de werkgelegenheid bij de logiesaccommodaties het afgelopen jaar met 2% toegenomen. Gerekend vanaf 2001 is de werkgelegenheid in Drenthe toegenomen met 4%. In aantal banen is dit een groei van 120 in 5 jaar. De sterkste groei was in de categorie bungalowparken (18%). De overige categorieën lieten een daling of stagnatie zien in het aantal banen.

3.4 Werkgelegenheid in de watersport in Friesland

De watersport is een belangrijk onderdeel van de toeristische sector in Friesland. Om ook de ontwikkeling in deze sector in beeld te brengen is op dezelfde wijze als bij de totale sector R&T een selectie gemaakt van bedrijfs(sub)klassen die tot de watersport gerekend kunnen worden. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de watersport in Friesland weergegeven vanaf 2001.

In de watersport is het aantal banen in 2005 vrijwel gelijk gebleven. Ook bij de jachtwerven, die met ruim 1.500 arbeidsplaatsen veruit de belangrijkste deelsector vormen binnen de watersport, is het aantal banen nauwelijks veranderd. Sinds 2001 is de watersportsector in totaal met 2% gegroeid, wat gelijk is aan de groei in de sector R&T. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging in jachtwerven (11%). Met name bij zeilscholen is een forse teruggang in het aantal banen (-17%) ten opzichte van 2001.

Tabel 7 — **Werkgelegenheidsontwikkeling (fulltime + parttime) watersport, 2001–2005**

	2001	2004	2005	Groei 2004–2005	Groei 2001–2005
Jachthavens	323	314	315	0%	-2%
Bootverhuur	624	614	595	-3%	-5%
Zeilscholen	106	122	88	-28%	-17%
Passagiersvaart (charters en rondvaart)	529	468	493	5%	-7%
Jachtwerven	1.371	1.528	1.524	0%	11%
Overige watersportgebonden industrie	719	722	744	3%	3%
Watersportgebonden handel en dienstverlening	461	452	459	2%	0%
Totaal	4.133	4.220	4.218	0%	2%

Bron: Werkgelegenheidsregister Friesland

3.5 Economische betekenis recreatie en toerisme

Paragraaf 3.2 heeft betrekking op de directe werkgelegenheid binnen de sector recreatie en toerisme. De invloed van de sector reikt echter verder. Buiten de sector is werkgelegenheid aan te treffen die nauw verwant is aan toeristische bestedingen. Het gaat dan om afgeleide en indirecte effecten.

De afgeleide effecten vloeien voort uit bestedingen van toeristen die weliswaar geen directe relatie hebben met de toeristische bestemming, maar toch gedaan worden. Denk bijvoorbeeld aan aankopen in een supermarkt, of tanken bij benzinstations. Voornamelijk op de Waddeneilanden en andere specifieke toeristenregio's is het voortbestaan van deze activiteiten soms sterk afhankelijk van de komst van toeristen.

Daarnaast zijn er de indirecte effecten van het toerisme. Het gaat hier om toelevering- en uitbestedingsrelaties van bedrijven met toeristische bedrijven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan aannemers die werkzaamheden in verblijfsaccommodaties verrichten, de wasserij die de lakens van een hotel reinigt, etc.

De totale economische impact van toerisme (in termen van werkgelegenheid) is daarmee groter dan wat in Paragraaf 3.2 is berekend. Uit onderzoek in de provincie Drenthe⁵ is gebleken dat de totale economische betekenis van de sector recreatie en toerisme circa 50% hoger is dan de door Toerdata Noord berekende cijfers. Dit geeft nog eens een bevestiging van het belang van de afgeleide en indirecte effecten. Op basis hiervan kan de volgende inschatting worden gemaakt van de totale economische betekenis van de sector recreatie en toerisme.

Tabel 8 — **Schatting van het totale economische belang van R&T (fulltime + parttime banen)**

	Aantal banen	Aandeel R&T
Groningen	20.900	8,1%
Friesland	29.900	10,8%
Drenthe	21.300	10,8%

Bron: Toerdata Noord

⁵ Ecorys NEI: Toerisme in Drenthe: meer dan plezier alleen; de economische betekenis van de sector recreatie en toerisme in Drenthe. Rotterdam, mei 2002.

4 Bestedingen

4.1 Inleiding

Bij het bepalen van de uitgaven van de toeristen in de drie noordelijke provincies is gebruik gemaakt van cijfermateriaal uit de Toerdata Noord-rapportage "Consumentenonderzoek Toerisme 2005". Cijfermateriaal met betrekking tot dagtochten zijn ontleend aan het rapport "Dagrecreatie in Nederland 2002 / 2003" van het NRIT⁶.

4.2 Bestedingen verblijfstoeristen in Noord-Nederland

Tabel 9 — **Totale uitgaven verblijfstoeristen in Noord-Nederland naar accommodatievorm**

	Noord Nederland (x €1 mln.)	%	Groningen (x €1 mln.)	%	Friesland (x €1 mln.)	%	Drenthe (x €1 mln.)	%
Hotels, pensions	147	19%	35	37%	73	17%	39	15%
Logies & ontbijt	7	1%	2	2%	4	1%	1	1%
Kampeerterreinen	231	30%	24	25%	111	27%	96	38%
Groepsaccommodaties	42	6%	3	3%	29	7%	11	4%
Vakantiewoning	234	31%	22	24%	108	26%	104	41%
Watersport	103	14%	10	10%	92	22%	2	1%
Totaal	764	100%	95	100%	417	100%	253	100%

Bron: Toerdata Noord

Uit bovenstaande tabel blijkt dat verblijfstoeristen € 764 miljoen besteed hebben in het jaar 2005. In 2004 bedroegen de bestedingen van verblijfstoeristen € 752 miljoen. Dit betekent een toename van de bestedingen van 1,6% in Noord-Nederland. In Groningen stegen de bestedingen van verblijfstoeristen met 8%. In Friesland bedroeg de stijging 2,2% en in Drenthe daalden de bestedingen met 0,8%.

⁶ Dit rapport wordt eens in de vijf jaar geplubliceerd.

4.3 Bestedingen dagtoeristen in Noord-Nederland

Tabel 10 — **Totale uitgaven dagtoeristen in Noord-Nederland**

	Aantal dagtochten (x 1 mln.)	Uitgaven per persoon per dag	Uitgaven op jaarbasis (x € 1 mln.)
Groningen	31,3	€ 12,33	386
Friesland	33,7	€ 12,33	415
Drenthe	25,4	€ 12,33	313
Noord-Nederland	90,4	€ 12,33	1.114

Bron: NRIT 2002/2003

Bovenstaande uitgaven per persoon per dag zijn gebaseerd op het onderzoek van het NRIT uit 2002. Aangezien het onderzoek slechts eens per vijf jaar wordt gepubliceerd, is er een inflatiecorrectie toegepast op de gegevens van 2002. In 2002 waren de uitgaven nog € 11,73 per dag; in 2005 € 12,33. De totale uitgaven in Noord-Nederland in 2005 aan dagtochten bedraagt ruim € 1,1 miljard.

Tabel 11 — **Totale uitgaven dag- en verblijfstoeristen in Noord-Nederland**

	Uitgaven dagtoerisme (x € 1 mln.)	Uitgaven verblijfs- toerisme (x € 1 mln.)	Totale uitgaven toerisme (x € 1 mln.)
Groningen	386	95	481
Friesland	415	417	832
Drenthe	313	253	566
Noord-Nederland	1.114	764	1.879

Bron: Toerdata Noord, NRIT

Uit bovenstaande tabel blijkt dat recreanten en toeristen in Noord-Nederland meer dan € 1,8 miljard hebben uitgegeven. 40,7% hiervan is afkomstig van het verblijfstoerisme. Dit percentage loopt fors uiteen tussen de drie provincies.

Tabel 12 — **Methode en bronnen**

Dagtoerisme	Aantal dagtochten	NRIT: Dagrecreatie in Nederland 2002/2003
	Gemiddelde uitgaven per dagtoerist per dag	NRIT: Dagrecreatie in Nederland 2002/2003
Verblijfstoerisme	Aantal overnachtingen (exclusief watersport)	Toerdata Noord: Toerisme in Cijfers 2006
	Gemiddelde uitgaven per verblijfstoerist per dag	Toerdata Noord: Consumentenonderzoek 2005

Bron: Toerdata Noord, NRIT

5 Verblifsrecreatie

5.1 Inleiding

Tot de verblifsrecreatie behoren de volgende categorieën:

- Hotels, pensions
- Logies en ontbijt
- Erfgoedlogies
- Kampeerterrinen
- Recreatiewoningen
- Groepsaccommodaties

In dit hoofdstuk is per bovengenoemde verblifscategorie, op provinciaal en regionaal niveau, het volgende gepresenteerd:

- Aantal bedrijven per verblifscategorie (accommodatietype)
- De capaciteit (aantal bedden, aantal standplaatsen, etc.)
- Overnachtingscijfers
- Bezettingsgraad
- Vergelijking met voorafgaand jaar (2004)
- Trendanalyse (over de afgelopen 5 jaar)

5.1.1 *Analysemethode*

Elke verblifscategorie is afzonderlijk geanalyseerd op de hierboven genoemde punten. Na een korte inleiding over de accommodatiesoort in de drie provincies is eerst gekeken naar de meest opvallende veranderingen in het aantal bedrijven, de capaciteit, het aantal overnachtingen en de bezettingsgraad in vergelijking met het voorgaande jaar. Tevens zijn de verschillen in vergelijking met 2001 in beeld gebracht. De methodiek die gebruikt is bij het berekenen van de cijfers is aan het eind van elke paragraaf beschreven.

5.2 Hotels en pensions

In dit hoofdstuk zijn de hotels en pensions geanalyseerd. In de database zijn alle hotels en pensions, ongeacht het totale aantal bedden, opgenomen.

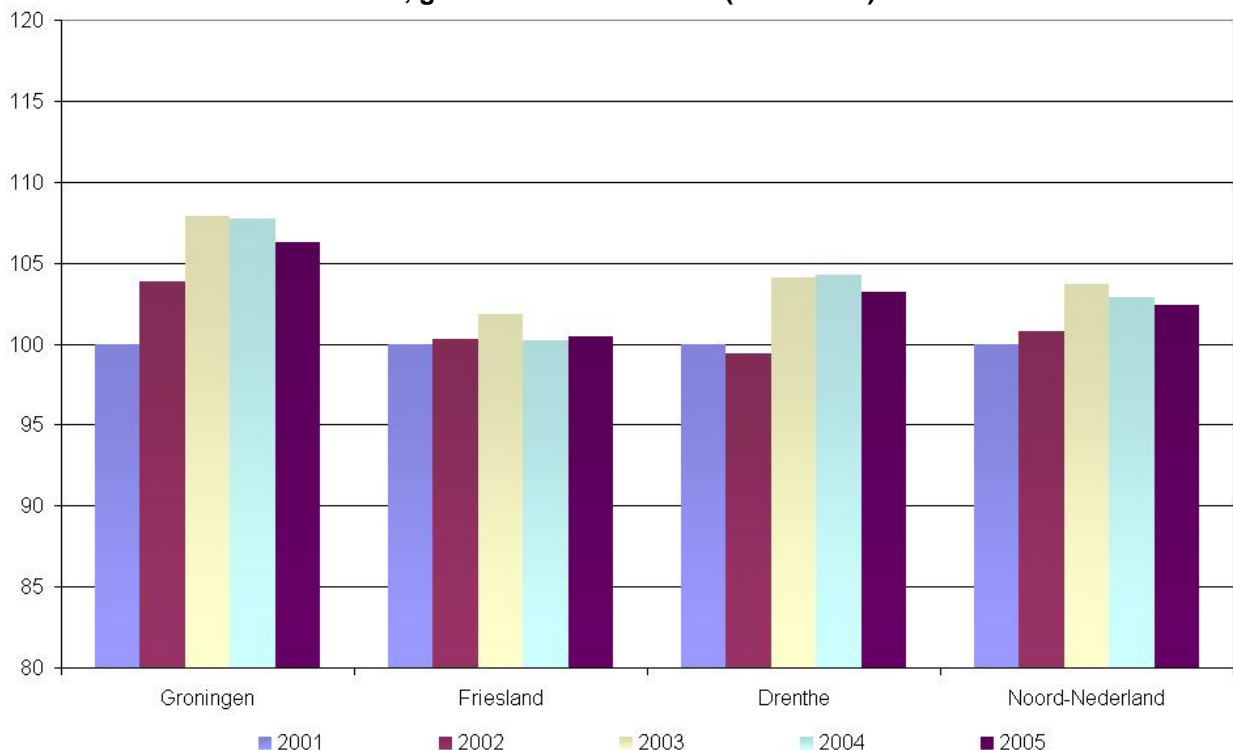
5.2.1 Samenvatting hotels en pensions

Het laatste jaar is het aantal geregistreerde hotels in Groningen en Friesland gelijk gebleven en in Drenthe met 1 hotel gedaald. Het aantal bedden in Noord-Nederland is licht gedaald (-0,5%) tot 16.383 bedden. De bezettingsgraad van hotels is in Noord-Nederland met 1 procentpunt gestegen tot 38%. Deze stijging is geregistreerd in Groningen en Drenthe. In Friesland is de bezettingsgraad gelijk gebleven. Het aantal overnachtingen in Noord-Nederland is gestegen met 3% tot 2.402.000 overnachtingen in hotels. Hieronder en op de volgende pagina staat een aantal grafieken dat de capaciteits- en trendontwikkeling van Noord-Nederland weergeeft. Verder wordt in dit hoofdstuk iedere provincie afzonderlijk belicht. Achter in het rapport (vanaf pagina 97) zijn tabellen te vinden die betrekking hebben op deze categorie.

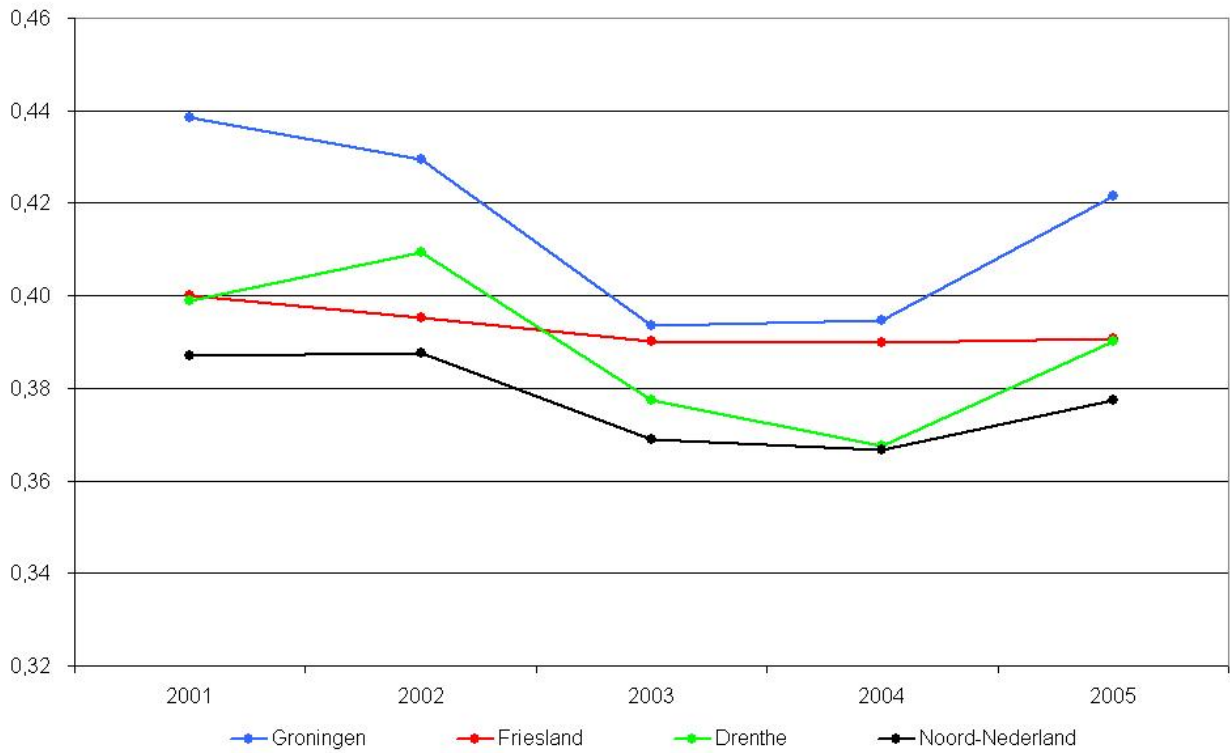
5.2.2 Trend ten opzichte van 2001

Het aantal pensions of hotels is van 2001 tot 2005 met 8 stuks toegenomen tot 414 in 2005. Het aantal bedden is in deze periode licht toegenomen. De bezettingsgraad schommelt rond de 38%. Het aantal overnachtingen is sinds 2001 stabiel gebleven (rond de 2.400.000 overnachtingen).

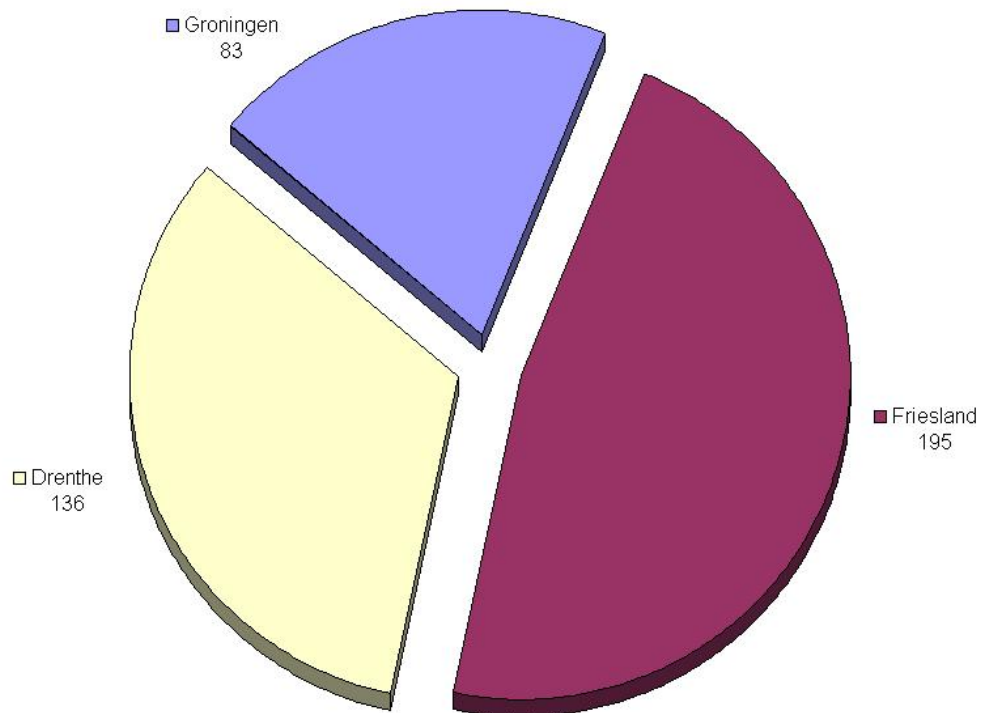
Grafiek 4 — **Capaciteitsontwikkeling (aantal bedden) hotels/pensions in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)**

Grafiek 5 — **Trendontwikkeling van de gemiddelde bezettingsgraad van hotels/pensions in Noord-Nederland, 2001–2005**

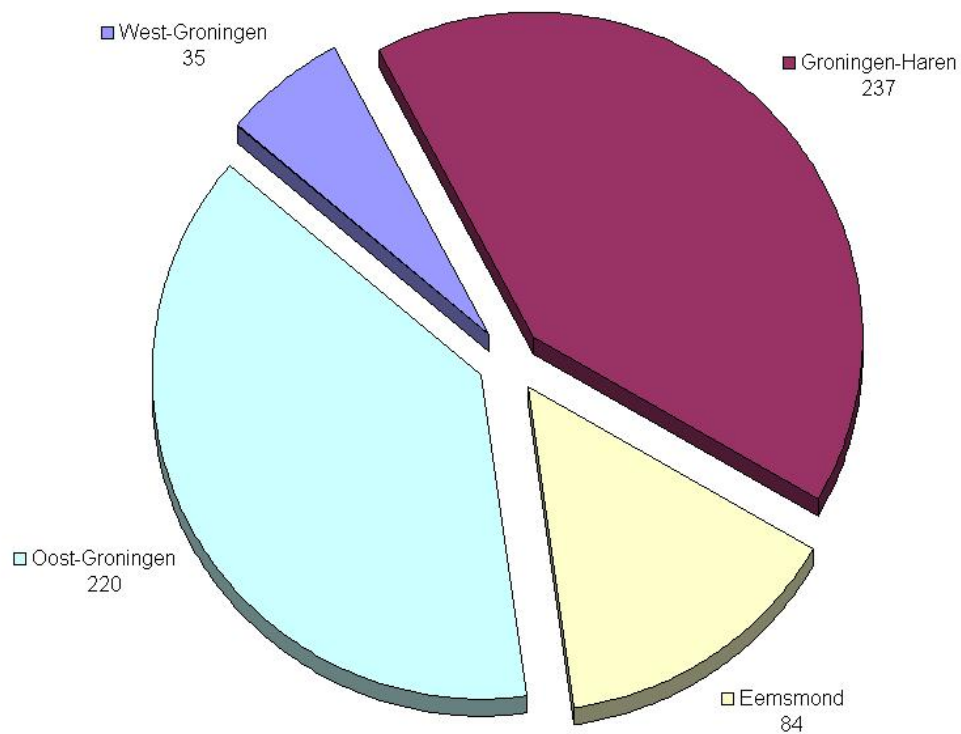
Grafiek 6 — **Aantal hotels in Noord-Nederland per provincie, 2005**

5.2.3 Hotels en pensions in Groningen

In de provincie Groningen zijn in 2005 83 hotels / pensions geregistreerd bij Toerdata Noord. De capaciteit (aantal bedden) is nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal overnachtingen is in 2005 gestegen met 6% tot 576.000 overnachtingen. In elke regio is een stijging van het aantal overnachtingen geconstateerd. De bezettingsgraad is in de provincie Groningen met 3 procentpunt toegenomen tot 42%. In de regio Eemsmond is de bezettingsgraad van hotels met 5 procentpunt gestegen tot 44%. Ook in de overige drie regio's is een stijging van de bezettingsgraad geconstateerd.

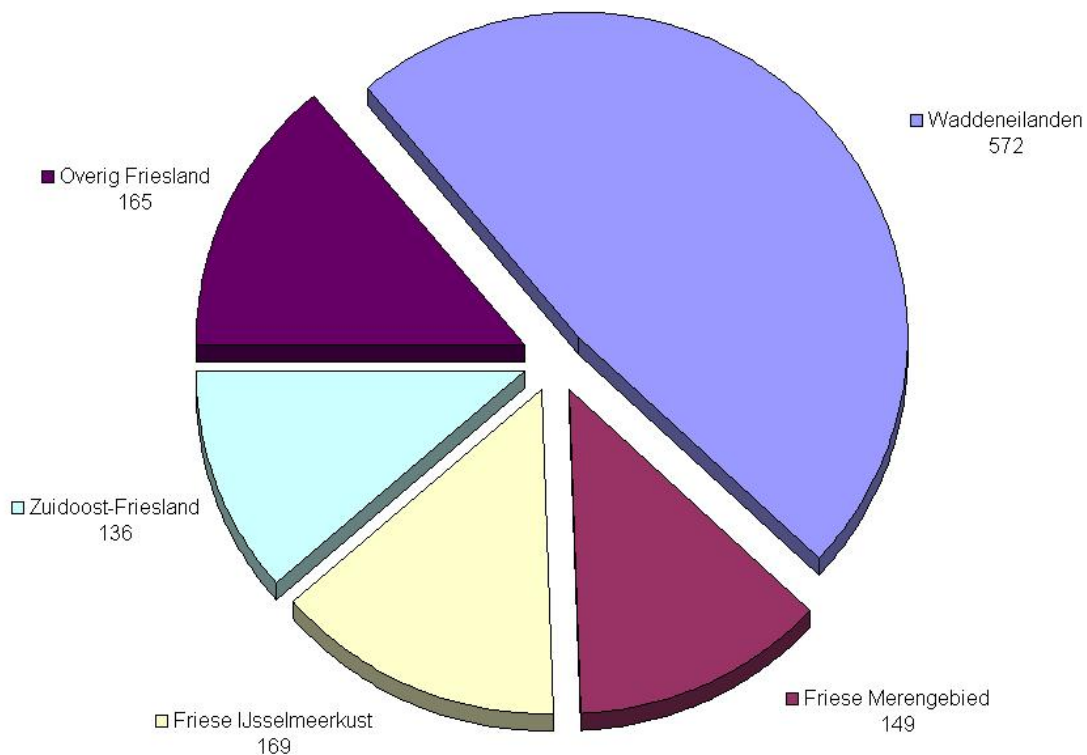
Grafiek 7 — **Hotelovernachtingen in Groningen (x 1000), 2005**

5.2.4 Hotels en pensions in Friesland

In de provincie Friesland is het aantal hotels en pensions gelijk gebleven (195). Het aantal bedden is nagenoeg gelijk gebleven (8.144). Het aantal overnachtingen in hotels in Friesland is minimaal afgenomen (-1.000) ten opzichte van 2004 (1.191.000 overnachtingen). De bezettingsgraad in Friesland is gelijk gebleven in vergelijking met 2004 (0,39). In de regio Overig Friesland was de stijging in het aantal overnachtingen met 6,5% het sterkst.

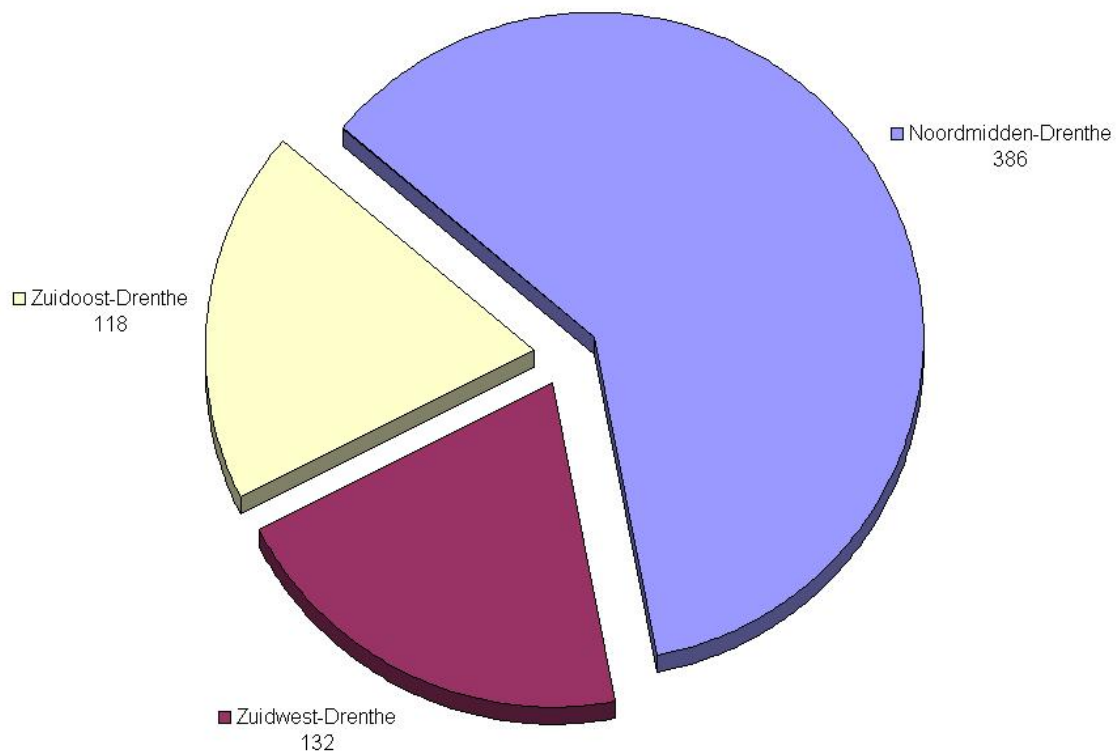
Grafiek 8 — **Hotelovernachtingen in Friesland (x 1000), 2005**

5.2.5 Hotels en pensions in Drenthe

In Drenthe is in 2005 één hotel minder geregistreerd waardoor er 136 resterende. Het aantal bedden in Drenthe is vrijwel gelijk gebleven (4.524). Het aantal overnachtingen is toegenomen met 6% ten opzichte van 2004. Dit brengt het totaal op 636.000 overnachtingen. De bezettingsgraad in Drenthe is toegenomen met 2 procentpunt tot 39%. Deze stijging wordt voornamelijk gerealiseerd door een toename in Noordmidden-Drenthe van 42% naar 46%.

Grafiek 9 — **Hotelovernachtingen in Drenthe (x 1000), 2005**

5.2.6 Methodologie

In het voorjaar van 2006 hebben alle hotels en pensions een vragenlijst ontvangen. Hierin is gevraagd naar het aantal bedden, het aantal kamers en het aantal overnachtingen in 2005. De bezettingsgraden per regio en provincie zijn berekend uit deze gegevens. De bruto bezettingsgraad is de bezetting per bed, ervan uitgaande dat de accommodatie het gehele jaar is geopend.

Betrekking op de responderende bedrijven binnen het onderzoek

*In formule: bruto bezettingsgraad [regio] =
aantal overnachtingen [respons] / (aantal bedden [respons] x 365 dagen).*

In werkelijkheid zullen niet alle accommodaties het gehele jaar zijn geopend. Voornamelijk in specifieke toeristenregio's zullen veel bedrijven een deel van het jaar gesloten zijn. Hiermee is met de berekening van de bezettingsgraad geen rekening gehouden.

Het aantal overnachtingen per regio (of provincie) is berekend door de gemiddelde bezettingsgraad van de regio te vermenigvuldigen met de totale capaciteit (=aantal bedden) in die regio.

Betrekking op alle hotels

*In formule: aantal overnachtingen =
bruto bezettingsgraad x aantal bedden x 365 dagen.*

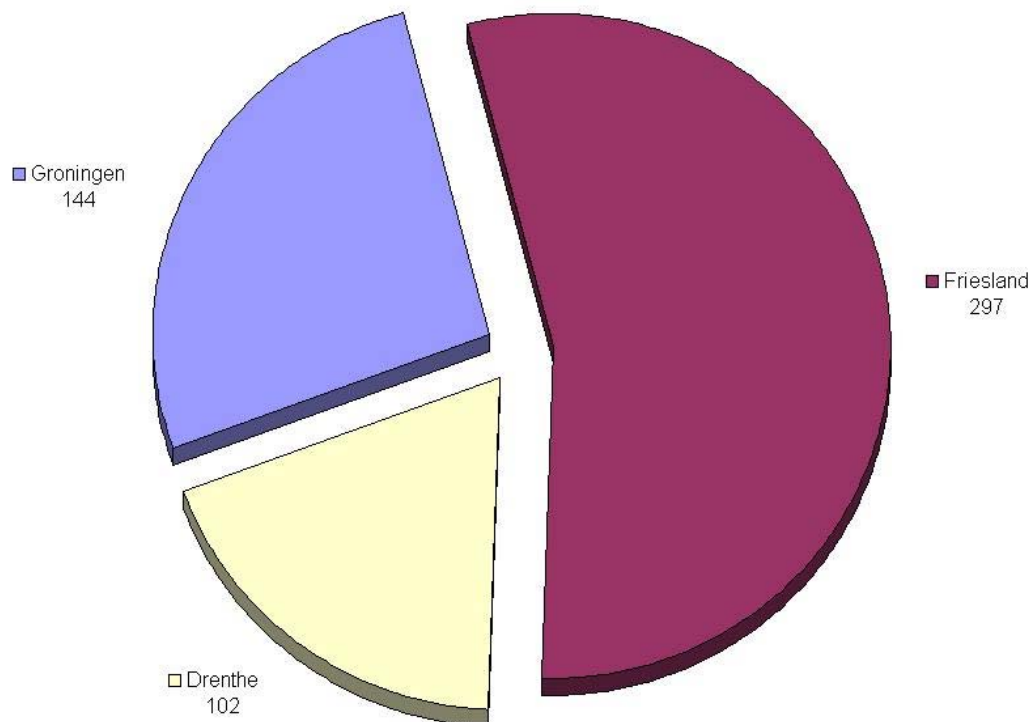
5.3 Logies en ontbijt

In dit hoofdstuk komen de logies- en ontbijtadressen aan de orde. Er zijn geen minimumeisen gesteld aan het aantal bedden.

5.3.1 Samenvatting logies en ontbijt

Het aantal geregistreerde adressen voor logies- en ontbijt in Noord-Nederland is licht gedaald ten opzichte van 2004 en bedraagt in 2005 543 adressen. In de provincie Groningen is het aantal adressen gelijk gebleven, terwijl het in Friesland en Drenthe is afgenomen. Het aantal overnachtingen is in 2005 toegenomen met 10% tot 148.000 overnachtingen.

Grafiek 10 — **Aantal logies- en ontbijtadressen in Noord-Nederland per provincie, 2005**

5.3.2 Logies en ontbijt in Groningen

Het aantal adressen in Groningen is gelijk gebleven ten opzichte van 2004 en bedraagt 144 adressen. Het aantal overnachtingen in Groningen is toegenomen van 26.000 in 2004 tot 34.000 in 2005. De sterkste stijging is geregistreerd in de regio's Eemsmond en Oost-Groningen.

5.3.3 Logies en ontbijt in Friesland

Het aantal adressen in Friesland is met 1 afgenomen ten opzichte van 2004 en bedraagt nu 297 adressen. Het aantal overnachtingen is in de provincie Friesland licht gestegen (2.000). In de regio Friese IJsselmeerkust was sprake van een flinke daling in het aantal overnachtingen (-22%).

5.3.4 Logies en ontbijt in Drenthe

Het aantal bedrijven is in elke Drentse regio met één afgenomen, zodat het totaal in 2005 uitkomt op 102 logies- en ontbijtadressen. Het aantal overnachtingen in Drenthe is gestegen van 27.000 in 2004 tot 31.000 in 2005 (19%). Dit kwam vooral voor rekening van de regio Noordmidden-Drenthe: hier waren 3.000 overnachtingen meer dan in 2004.

5.3.5 Methodologie

In het voorjaar van 2006 hebben alle logies- en ontbijtadressen een vragenlijst ontvangen. Hierin is gevraagd naar het aantal bedden en het aantal overnachtingen in 2005. De bezettingsgraden per regio zijn berekend uit deze gegevens. De bruto bezettingsgraad is de bezetting per bed, ervan uitgaande dat de accommodatie het gehele jaar is geopend.

Betrekking op de responderende bedrijven binnen het onderzoek

In formule: $\text{bruto bezettingsgraad [regio]} = \frac{\text{aantal overnachtingen [respons]}}{\text{aantal bedden [respons]} \times 365 \text{ dagen}}$.

In werkelijkheid zullen niet alle accommodaties het gehele jaar zijn geopend. Voornamelijk in specifieke toeristenregio's zullen veel bedrijven een deel van het jaar gesloten zijn. Hiermee is met de berekening van de bezettingsgraad geen rekening gehouden.

Het aantal overnachtingen per regio (of provincie) is berekend door de gemiddelde bezettingsgraad van de regio te vermenigvuldigen met de totale capaciteit (=aantal bedden) in die regio.

Betrekking op alle logies- en ontbijtadressen

In formule: $\text{aantal overnachtingen} = \text{bruto bezettingsgraad} \times \text{aantal bedden} \times 365 \text{ dagen}$.

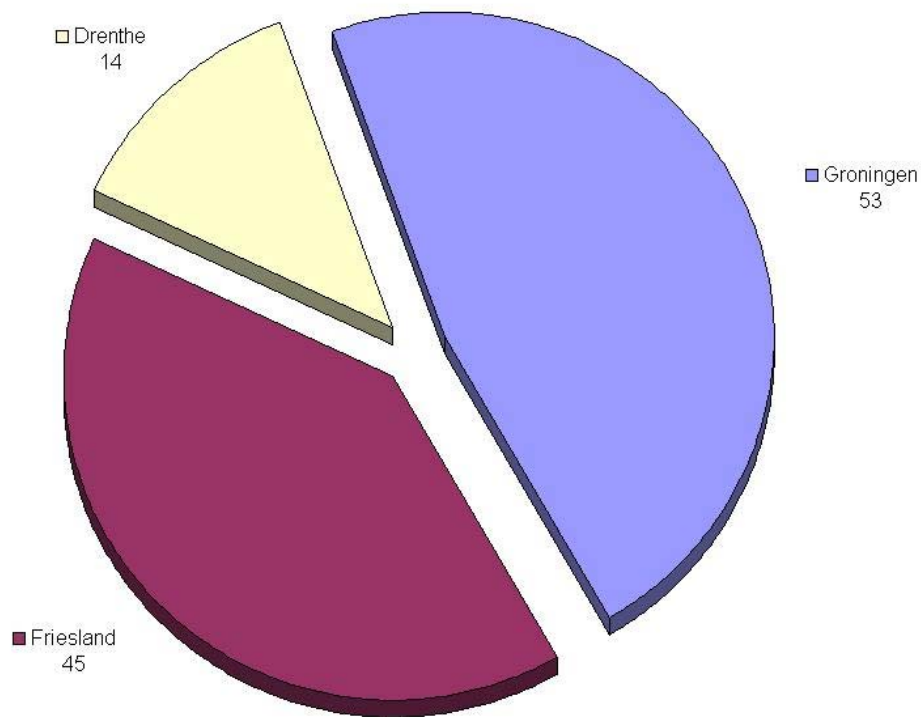
5.4 Erfgoedlogies

Dit jaar is er voor het tweede keer aandacht besteed aan een speciale categorie binnen de verblijfs categorieën hotels/pensions en logies & ontbijt. Een deel van deze logiesverstrekkers behoort tot de categorie erfgoedlogies. Een sluitende definitie is er niet voor deze categorie maar de erfgoedadressen laat zich het beste omschrijven als logies- en ontbijtadressen of hotels met een culturele, historische uitstraling. De bedrijven die in deze paragraaf aan bod komen, zijn ook meegerekend in de paragrafen 5.2 en 5.3 Aangezien er niet veel accommodaties erfgoedlogies zijn in Noord-Nederland, zal niet worden ingezoomd op provinciaal niveau, zoals bij de andere categorieën wel wordt gedaan.

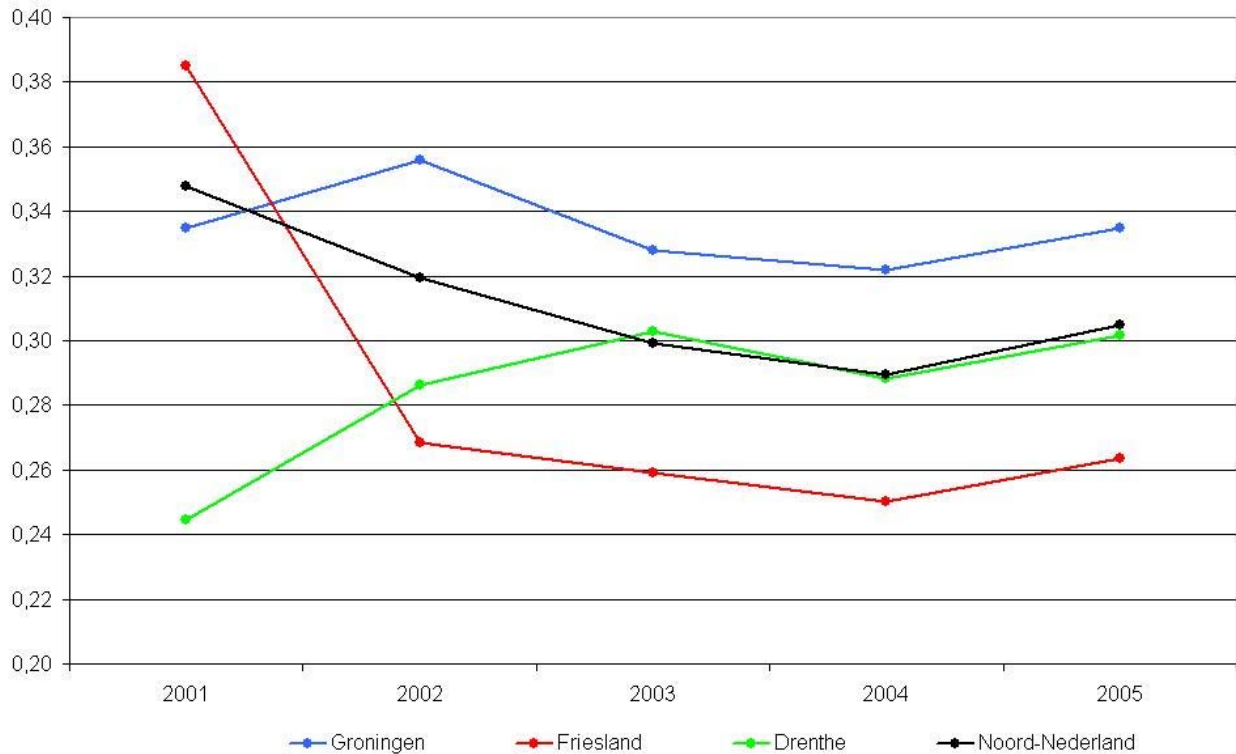
5.4.1 Samenvatting erfgoedlogies

Het aantal geregistreerde erfgoedadressen in Noord-Nederland is gelijk gebleven met het aantal van vorig jaar, namelijk 112 adressen. De provincie Groningen herbergt 53 erfgoedadressen, de provincie Friesland heeft er 45 en de provincie Drenthe 14. Het aantal bedden is licht toegenomen tot 1.191 bedden. De bezettingsgraad is met 1 procentpunt toegenomen tot 38%. Het aantal overnachtingen in Noord-Nederland is licht toegenomen van 121.000 tot 125.000 overnachtingen (2,8%). Op de volgende pagina is nog een grafiek die de ontwikkeling van de bezettingsgraden weergeeft.

Grafiek 11 — **Aantal erfgoedlogiesadressen in Noord-Nederland per provincie, 2005**

Grafiek 12 — Trendontwikkeling van de gemiddelde bezettingsgraad van erfgoedlogiesadressen in Noord-Nederland, 2001–2005

5.4.2 Methodologie

In het voorjaar van 2006 hebben alle erfgoedlogiesadressen een vragenlijst ontvangen. Hierin is gevraagd naar het aantal bedden en het aantal overnachtingen in 2005. De bezettingsgraden per regio zijn berekend uit deze gegevens. De bruto bezettingsgraad is de bezetting per bed, ervan uitgaande dat de accommodatie het gehele jaar is geopend.

(betrekking op responderende bedrijven onderzoek)

In formule: $\text{bruto bezettingsgraad [regio]} = \frac{\text{aantal overnachtingen [respons]}}{(\text{aantal bedden [respons]} \times 365 \text{ dagen})}$.

In werkelijkheid zullen niet alle accommodaties het gehele jaar zijn geopend. Voornamelijk in specifieke toeristenregio's zullen veel bedrijven een deel van het jaar gesloten zijn. Hiermee is met de berekening van de bezettingsgraad geen rekening gehouden.

Het aantal overnachtingen per regio (of provincie) is berekend door de gemiddelde bezettingsgraad van de regio te vermenigvuldigen met de totale capaciteit (=aantal bedden) in die regio.

(betrekking op alle erfgoedlogiesadressen)

In formule: $\text{aantal overnachtingen} = \text{bruto bezettingsgraad} \times \text{aantal bedden} \times 365 \text{ dagen}$.

5.5 Kampeerterreinen

In dit hoofdstuk zijn alle kampeerterreinen in de drie noordelijke provincies opgenomen, ongeacht het aantal standplaatsen. Twee belangrijke begrippen die in dit rapport veel voorkomen:

Verhuurgraad geeft inzicht in welke mate de vaste standplaatsen op jaarbasis verhuurd zijn.

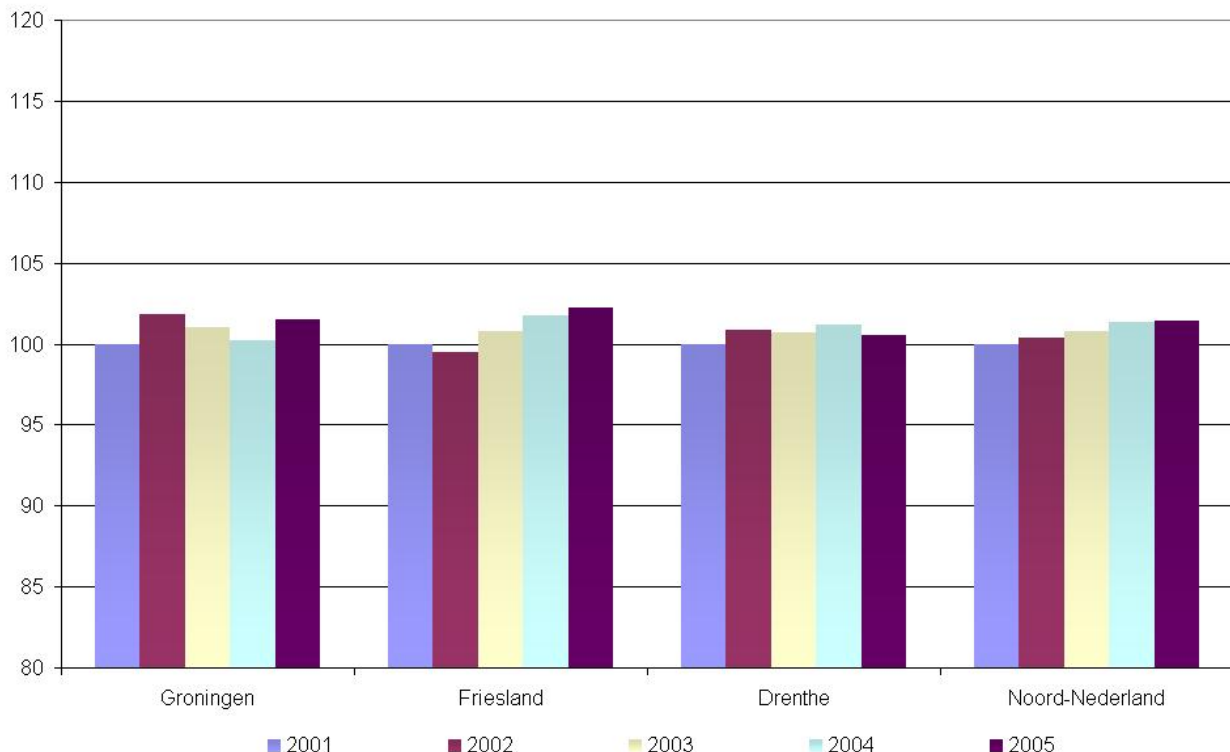
Bezettingsgraad geeft inzicht in welke mate de toeristische standplaatsen op jaarbasis verhuurd zijn.

5.5.1 Samenvatting kampeerterreinen

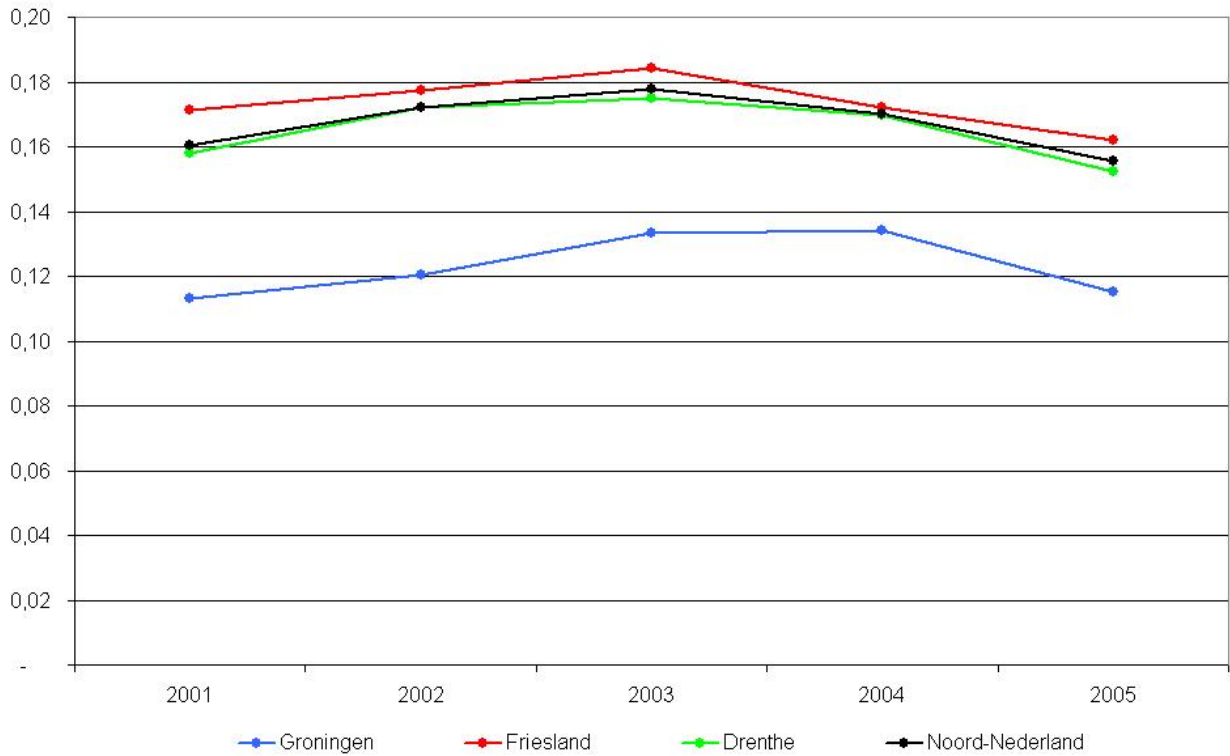
In 2005 is het aantal kampeerterreinen in de drie noordelijke provincies is gelijk gebleven met het voorgaande jaar. Het totale aantal standplaatsen in Friesland en Groningen is licht gestegen en in Drenthe licht gedaald. Dit geldt voor zowel de toeristische als de vaste standplaatsen.

De bezettingsgraad van toeristische plaatsen is in 2005 in de provincies Groningen en Drenthe 2 procentpunt gedaald en in Friesland 1 procentpunt gedaald ten opzichte van 2004. Het totale aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen in 2005 is in alle noordelijke provincies gedaald. In Groningen was de daling 15%, in Drenthe 12% en in Friesland was de daling 6%. Het aantal overnachtingen op vaste standplaatsen is in de provincies Drenthe en Groningen licht gestegen en in Friesland licht gedaald. In de provincies Friesland en Groningen is de verhuurgraad met 1 procentpunt afgenomen, terwijl deze in Drenthe juist is toegenomen.

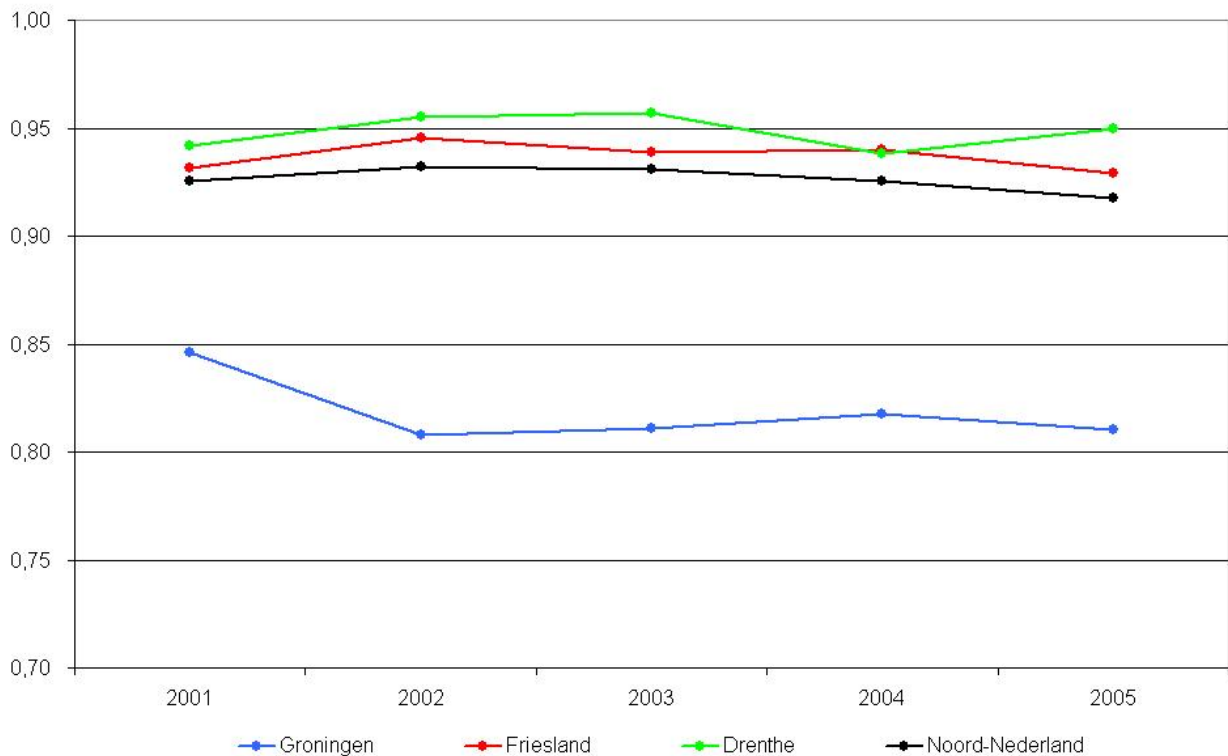
Grafiek 13 — **Capaciteitsontwikkeling (totale aantal standplaatsen) kampeerterreinen in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)**

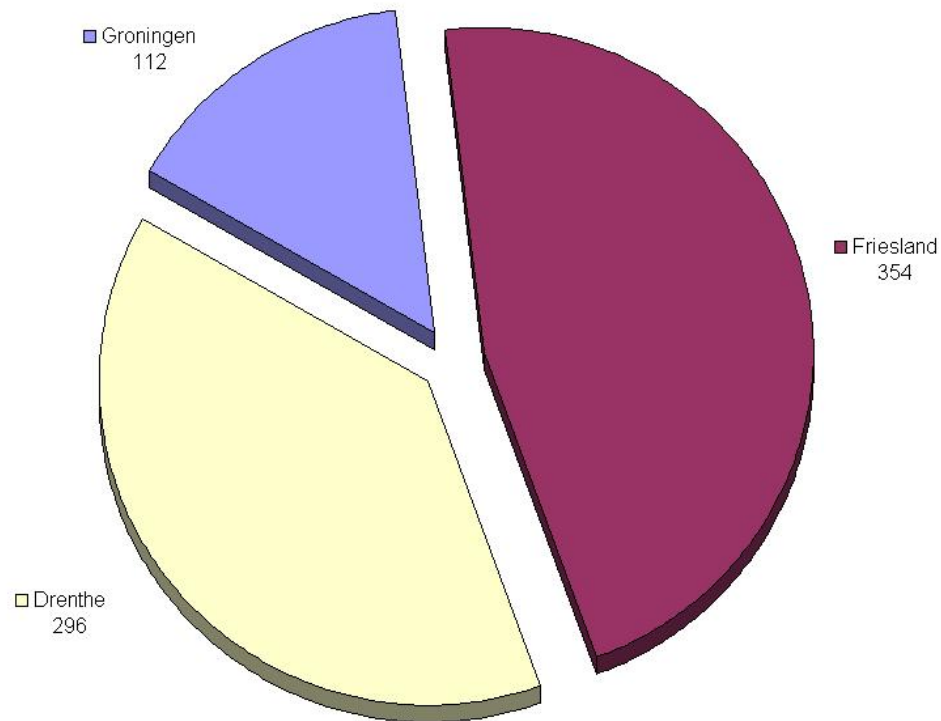

Grafiek 14 — **Gemiddelde bezettingsgraad toeristische standplaatsen in Noord-Nederland, 2005**

Grafiek 15 — **Gemiddelde verhuurgraad vaste standplaatsen in Noord-Nederland, 2005**

Grafiek 16 — **Aantal kampeerterreinen in Noord-Nederland per provincie, 2005**

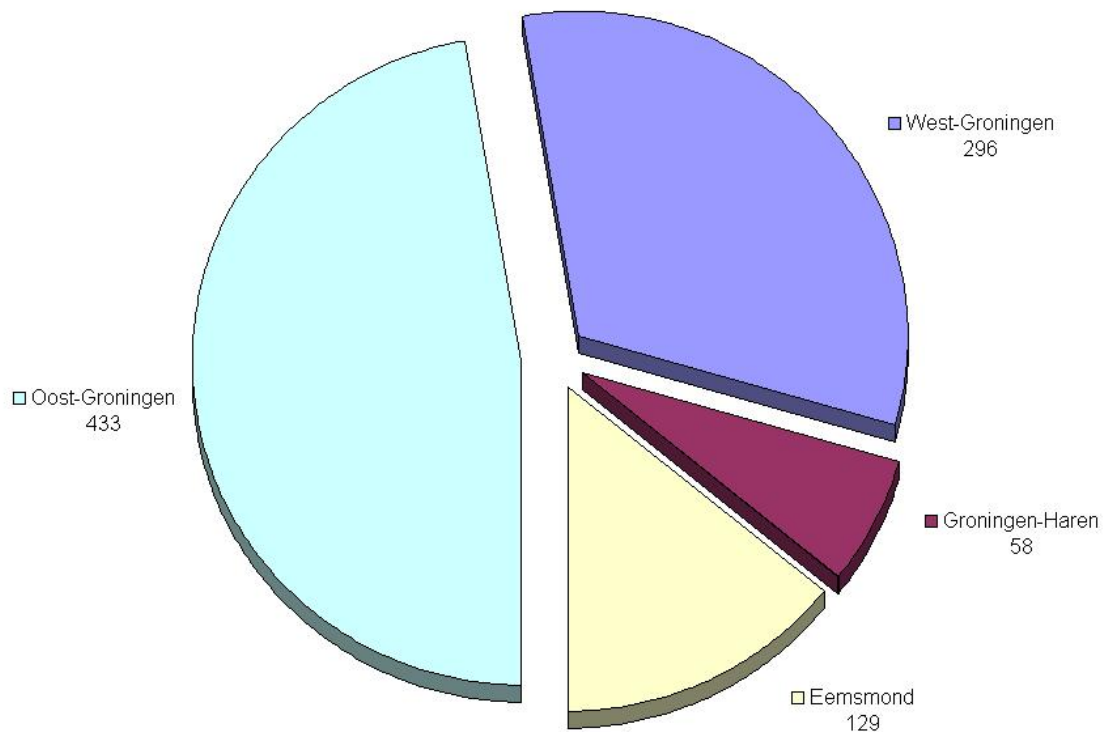
5.5.2 Trend ten opzichte van 2001

Het aantal geregistreerde kampeerterreinen is gestegen (23 stuks) in vergelijking met 2001, een toename van 3,1%. Het aantal toeristische standplaatsen is van 2001 tot 2005 toegenomen, terwijl het aantal vaste standplaatsen fluctueert. Ook de bezettingsgraad van toeristische en vaste standplaatsen schommelt. De verhuurgraad van vaste standplaatsen in Noord-Nederland ligt rond de 92%. De bezettingsgraad van toeristische standplaatsen schommelt rond de 16%. In de provincie Groningen is de bezettingsgraad duidelijk lager (11%). In 2004 was er voor het eerst sinds 2001 een daling van het aantal toeristische overnachtingen. Dit heeft zich in 2005 doorgezet waardoor het totale aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen nu iets lager is dan in 2001. Het aantal overnachtingen op vaste standplaatsen is ook iets afgenomen ten opzichte van 2001.

5.5.3 Kampeerterreinen in Groningen

Het aantal geregistreerde kampeerterreinen in Groningen bedraagt de laatste 3 jaar 112 stuks. Het totale aantal standplaatsen is in 2005 gestegen met 95 tot 7.397 standplaatsen. Ten opzichte van 2004 is de bezettingsgraad van de toeristische standplaatsen in Groningen gedaald met 2 procentpunt tot 11%. Het aantal overnachtingen is in 2005 gedaald met 15% tot 404.000 overnachtingen. De verhuurgraad van vaste standplaatsen is in 2005 1 procentpunt gedaald tot 81%. Het aantal berekende overnachtingen op vaste standplaatsen is nagenoeg gelijk gebleven (513.000 overnachtingen).

Grafiek 17 — **Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Groningen (x 1000), 2005**

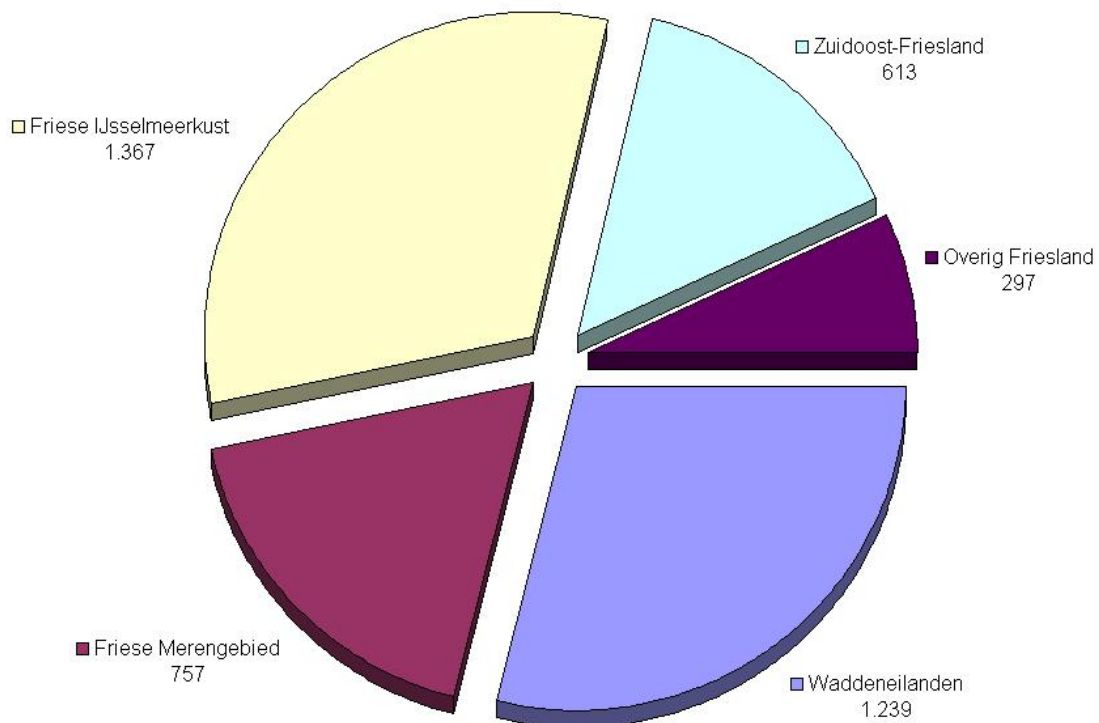

5.5.4 Kampeerterreinen in Friesland

Het aantal geregistreerde kampeerterreinen in Friesland is in 2005 gelijk gebleven aan 2004. Het aantal standplaatsen is in 2005 iets toegenomen tot 26.873 standplaatsen. In 2005 is de bezettingsgraad van toeristische standplaatsen in Friesland gedaald met 1 procentpunt tot 16%. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door een daling in de regio Friese IJsselmeerkust. In 2005 is het aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen met 6% afgenomen tot 1.728.000 overnachtingen. In de regio Friese IJsselmeerkust is de daling van het aantal overnachtingen 16%.

De verhuurgraad van vaste standplaatsen is in 2005 met 1 procentpunt gedaald in vergelijking met 2004. In de regio Overig Friesland is de verhuurgraad gestegen met 4 procentpunt. De verhuurgraad op de Waddeneilanden is gedaald met 2 procentpunt. Ook in de regio's Friese IJsselmeerkust en Friese Merengebied is de bezettingsgraad gedaald (-1 procentpunt). Het aantal overnachtingen op vaste plaatsen is nagenoeg gelijk gebleven (2.545.000 overnachtingen).

Grafiek 18 — **Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Friesland (x 1000), 2005**

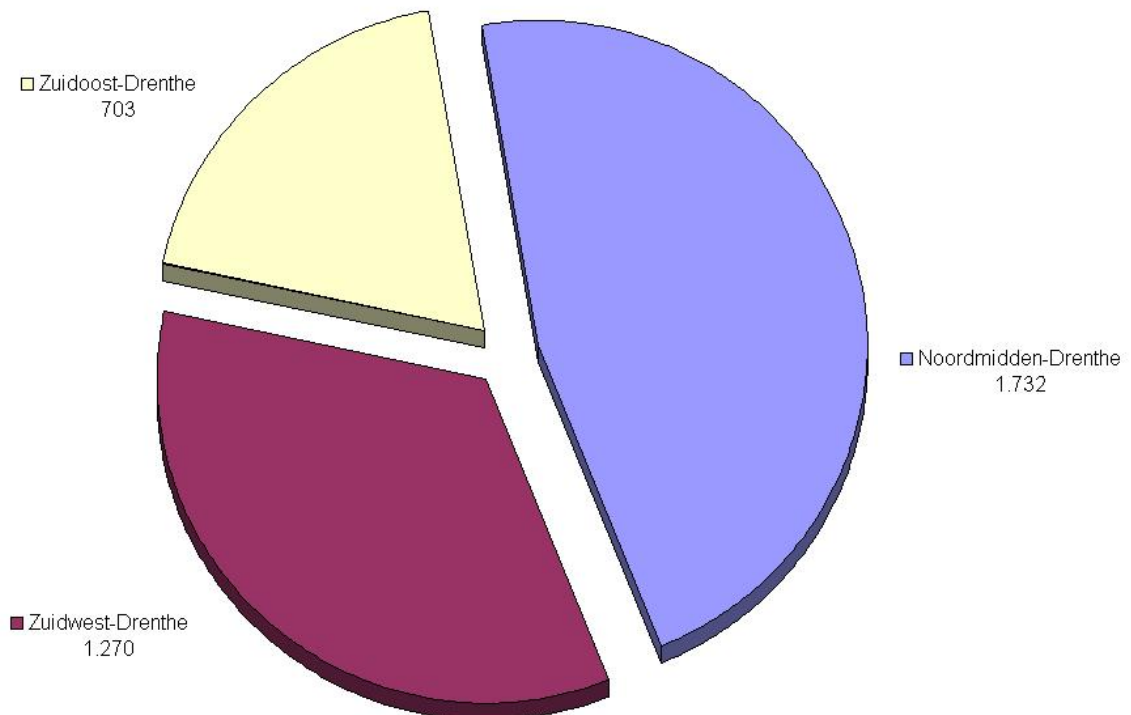

5.5.5 Kampeerterreinen in Drenthe

Het aantal kampeerterreinen in Drenthe bedraagt al jaren 296. Het totale aantal standplaatsen is iets gedaald in 2005 tot 24.009 standplaatsen. Alleen in de regio Zuidoost-Drenthe is een lichte stijging zichtbaar. De overige twee regio's vertonen een lichte daling. De verschillen zijn echter nihil. De bezettingsgraad van de toeristische standplaatsen is in 2005 2 procentpunt gedaald. Alle regio's in Drenthe hebben te maken met een daling in de bezettingsgraad van toeristische standplaatsen. De grootste daling is geregistreerd in Zuidoost-Drenthe (3 procentpunt). Het aantal overnachtingen in de provincie Drenthe is met 12% afgenomen ten opzichte van 2004. Deze daling geldt voor alle regio's, waarbij de daling het grootst was in de regio Zuidoost-Drenthe (-17%).

De verhuurgraad van vaste standplaatsen is in 2005 1 procentpunt toegenomen. In de regio Zuidoost-Drenthe is de verhuurgraad met 1 procentpunt afgenomen. Het aantal overnachtingen op vaste standplaatsen in Drenthe is licht toegenomen in 2005 tot 1.981.000 overnachtingen. In de regio Noordmidden-Drenthe is de bezettingsgraad toegenomen maar het aantal overnachtingen licht afgenomen. Dit komt door een daling in het aantal beschikbare vaste standplaatsen.

Grafiek 19 — **Overnachtingen toeristische en vaste standplaatsen in Drenthe (x 1000), 2005**

5.5.6 Methodologie

In de database van Toerdata Noord zijn alle kampeerterreinen opgenomen, ongeacht het aantal standplaatsen. Deze hebben allemaal in het voorjaar van 2006 een vragenformulier ontvangen. Hierin is gevraagd naar het aantal standplaatsen (vaste en toeristische), het aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen en het aantal verhuurde vaste standplaatsen. De bezettingsgraad per regio (of provincie) is berekend op basis van de uitkomsten van deze enquête. De bruto bezettingsgraad is de bezettingsgraad per bed (4 bedden per standplaats), er van uitgaande dat de accommodatie 7 maanden (=210 dagen) per jaar is geopend.

Betrekking op de responderende bedrijven binnen het onderzoek

In formule: $bruto\ bezettingsgraad\ [regio] = \frac{aantal\ overnachtingen\ [respons]}{(aantal\ toeristische\ standplaatsen\ [respons] \times 4\ bedden \times 210\ dagen)}$.

Het aantal overnachtingen op toeristische standplaatsen per regio is berekend door het aantal toeristische standplaatsen, verkregen uit de respons, te relateren aan de gemiddelde bezettingsgraad.

Betrekking op alle kampeerterreinen

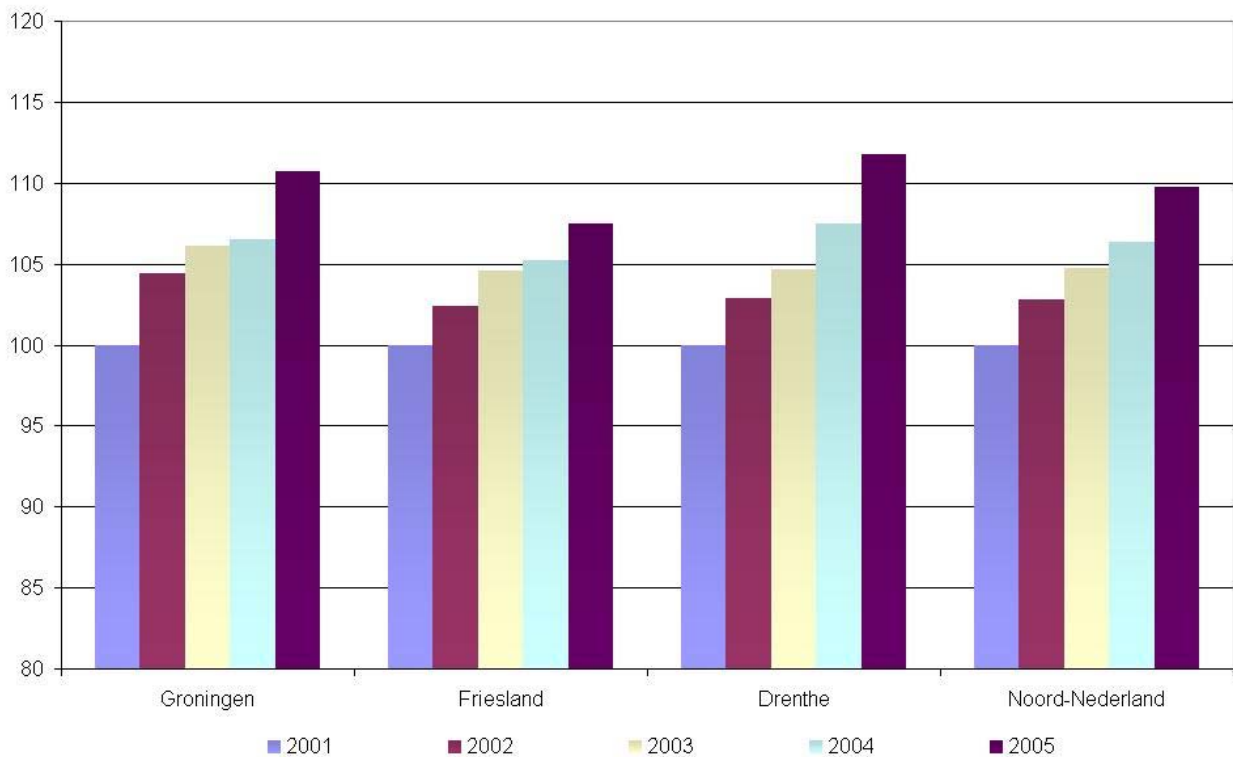
In formule: $aantal\ overnachtingen = bruto\ bezettingsgraad \times aantal\ toeristische\ standplaatsen \times 4\ bedden \times 210\ dagen$.

De verhuurgraad van de vaste standplaatsen wordt berekend door het aantal verhuurde vaste standplaatsen te delen door het totale aantal vaste standplaatsen. Bij de berekening van het aantal overnachtingen op vaste standplaatsen is uitgegaan van 200 overnachtingen per vaste standplaats per jaar.

5.6 Recreatiewoningen

In de database van Toerdata Noord zijn alle recreatiewoningcomplexen in Noord-Nederland opgenomen. Meestal zijn dit bungalows, maar ook appartementen worden tot deze categorie gerekend. Bungalowparken waar de eigenaren hun woningen in eigen beheer verhuren, worden niet als recreatiewoningen tot de verhuurcategorie gerekend. Deze bungalows worden gerekend tot de categorie tweede woningen. De ontwikkelingen ten aanzien van tweede woningen zijn in dit hoofdstuk ook beschreven. Het totale aantal recreatiewoningen wordt overgenomen uit CBS statistiek (CBS statline). De verhuurwoningen staan geregistreerd in de Toerdata Noord database. De tweede woningen is het verschil tussen deze twee getallen.

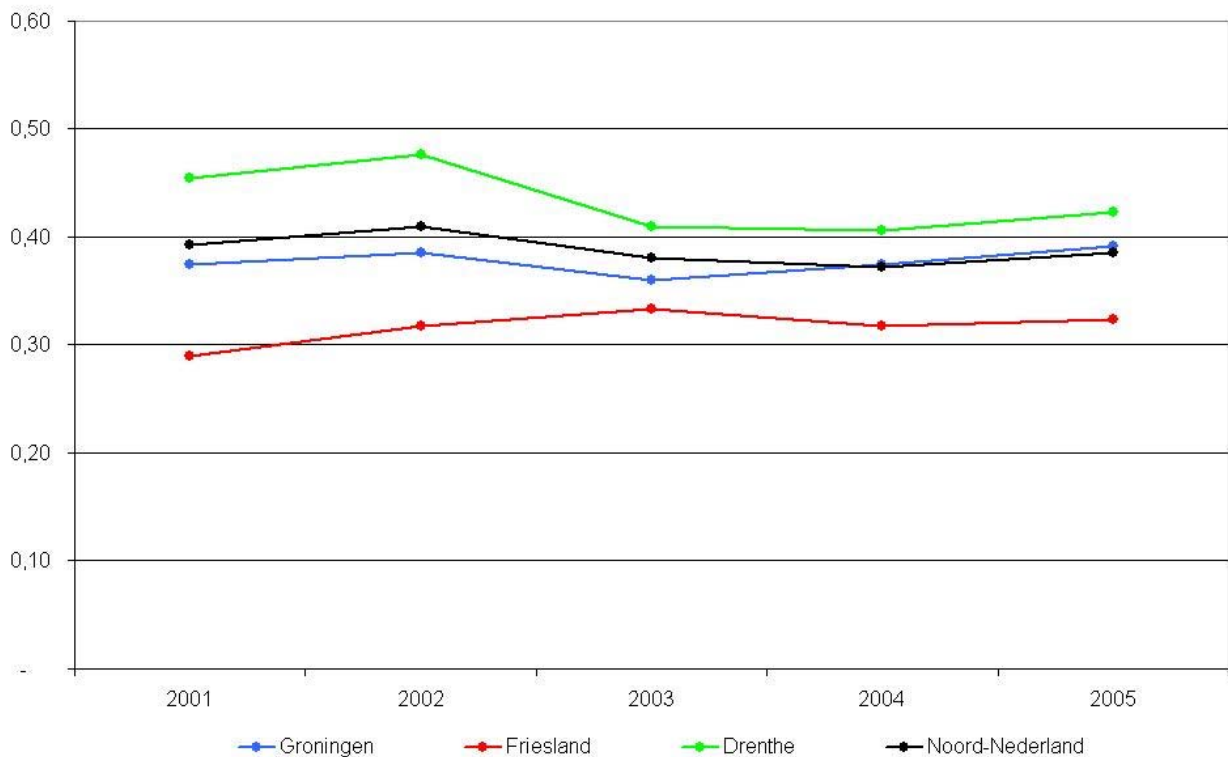
Grafiek 20 — **Capaciteitsontwikkeling (verhuur- en tweede woningen) recreatieparken in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)**

5.6.1 Samenvatting recreatiewoningen

In 2005 is het aantal recreatiewoningen in Noord-Nederland met 3% toegenomen tot 17.016 stuks. Deze stijging geldt voor alle drie provincies. Het aantal verhuurwoningen is licht gedaald tot 8.609 stuks. Deze daling heeft vooral plaatsgevonden in de provincie Groningen. Het aantal tweede woningen is gestegen met 8% tot 8.407. In Noord-Nederland is het aantal overnachtingen in verhuurwoningen gestegen met 2% tot bijna 6 miljoen overnachtingen in 2005. Alleen in Groningen is het aantal overnachtingen gedaald. Ook het aantal overnachtingen in tweede woningen is gestegen met 7,8% tot 841.000.

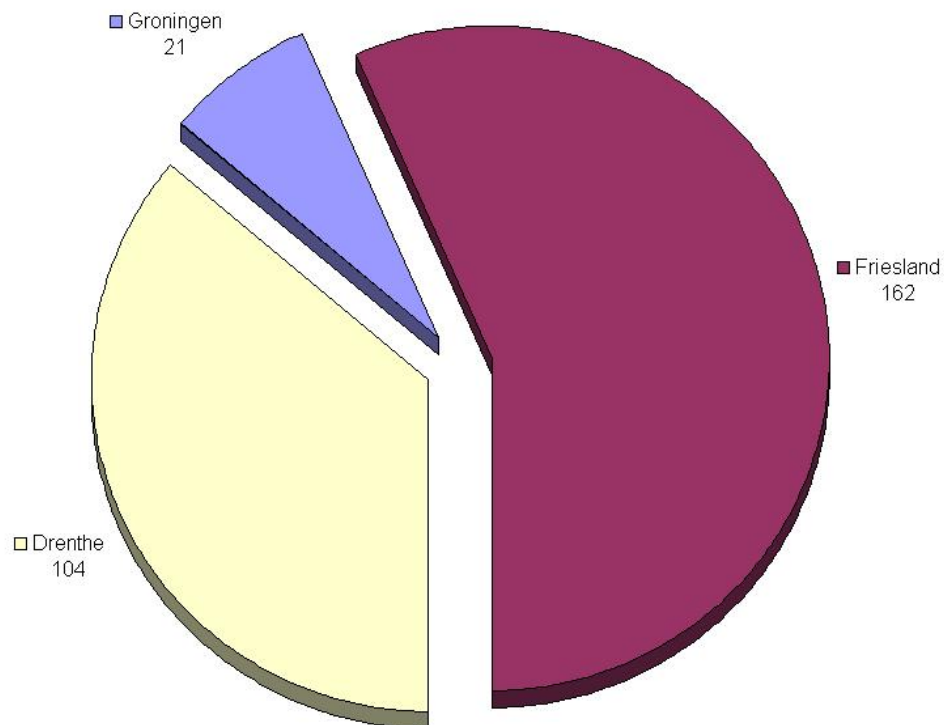
Grafiek 21 — **Gemiddelde bezettingsgraad verhuurwoningen in Noord-Nederland, 2005**

5.6.2 Trend ten opzichte van 2001

Het aantal recreatiewoningen (CBS) in Noord-Nederland is van 2001 tot 2005 gestegen met 11%. Het aantal geregistreerde verhuurwoningen schommelde gedurende deze periode rond de 8.600. Het aantal geregistreerde tweede woningen is sinds 2001 gestegen met 22% tot 8.407 woningen. De bezettingsgraad van de verhuurwoningen schommelt rond de 39%. Het aantal overnachtingen in verhuurwoningen is vanaf 2001 licht toegenomen (0,5%). Het aantal overnachtingen in tweede woningen is gestegen met 22%.

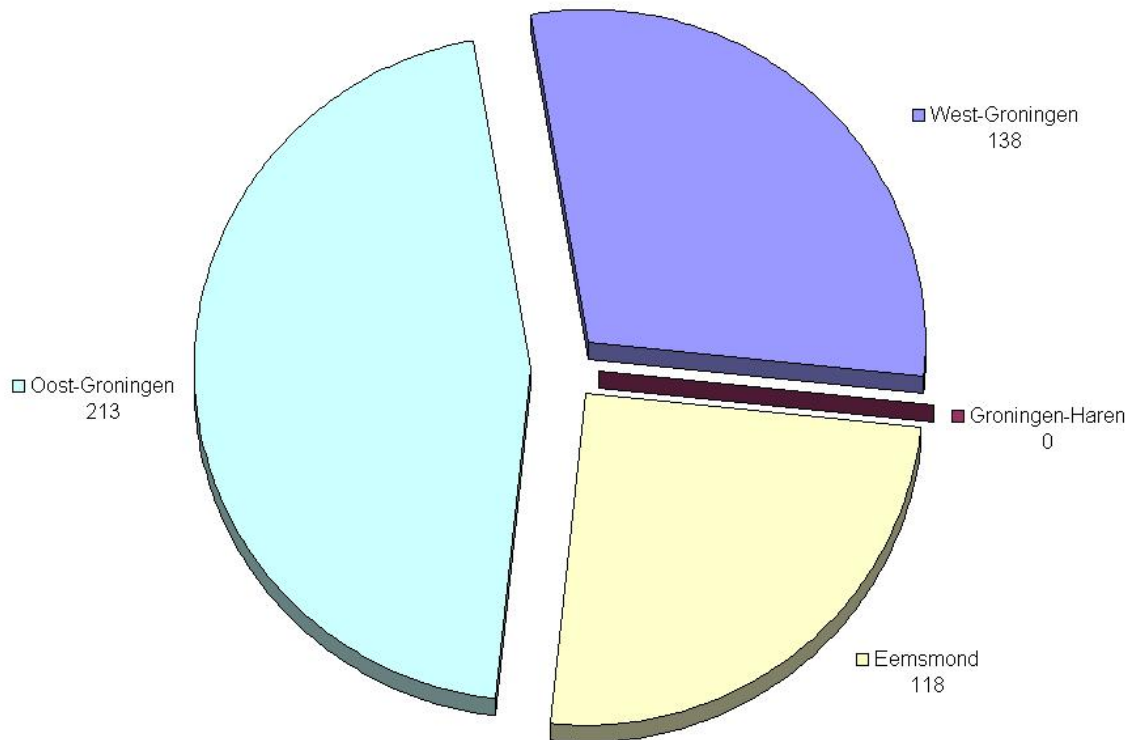
Grafiek 22 — **Aantal recreatieparken in Noord-Nederland per provincie, 2005**

5.6.3 Recreatiewoningen in Groningen

Ten opzichte van 2004 is het aantal geregistreerde recreatiewoningen in 2005 gestegen met 4% tot 1.862. Het aantal verhuurwoningen is gedaald met 14% en het aantal tweede woningen is gestegen met 17% tot 1.204 in 2005. Het aantal overnachtingen in verhuurwoningen is gedaald met 10% tot 470.000 overnachtingen. Het aantal overnachtingen in tweede woningen in Groningen is gestegen met 17% tot 120.000 overnachtingen. In de provincie Groningen is de bezettingsgraad met 2 procentpunt gestegen ten opzichte van 2004. De bezettingsgraad is nu 39%.

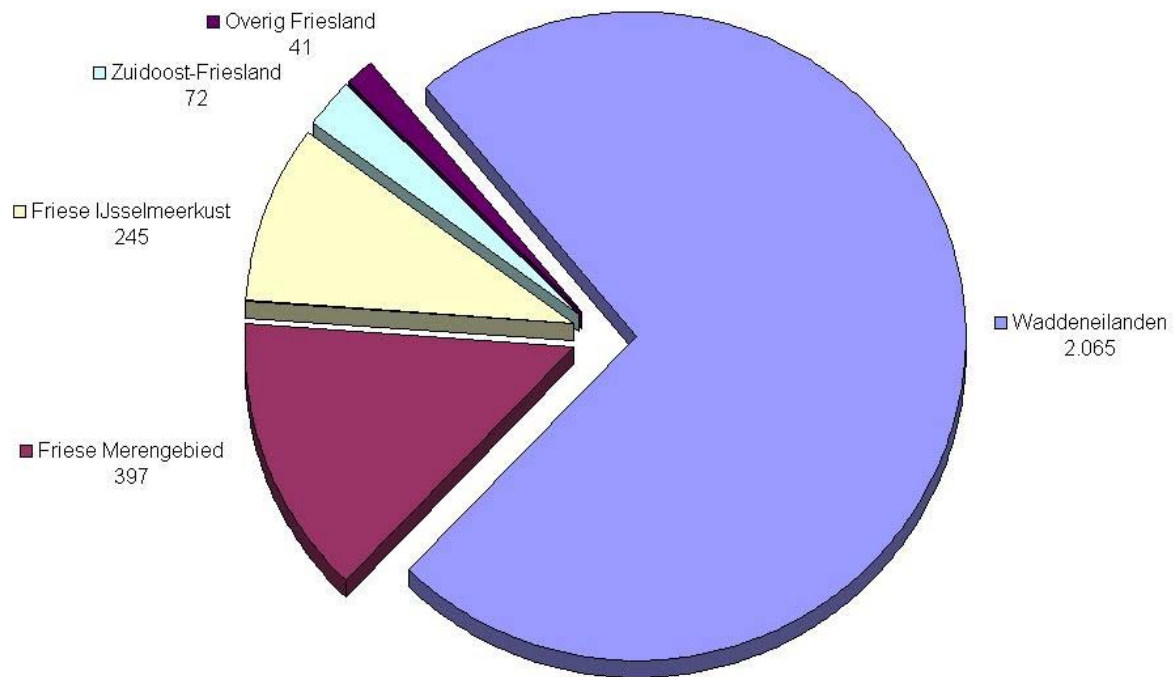
Grafiek 23 — **Overnachtingen verhuurwoningen in Groningen (x 1000), 2005**

5.6.4 Recreatiewoningen in Friesland

Het aantal geregistreerde recreatiewoningen is in Friesland met 2% gestegen tot 7.381 woningen in 2005. Het aantal geregistreerde tweede woningen is gestegen met 5% tot 2.741 woningen. Het aantal verhuurwoningen in Friesland is licht gestegen (0,5%) tot 4.640. In 2005 is het aantal overnachtingen in tweede woningen in Friesland gestegen tot 274.000 (2,4%); in verhuurwoningen is dit met 3% gestegen tot 2.820.000 overnachtingen in 2005. De bezettingsgraad van verhuurwoningen in Friesland is in 2005 gelijk gebleven aan het cijfer van 2004 (32%).

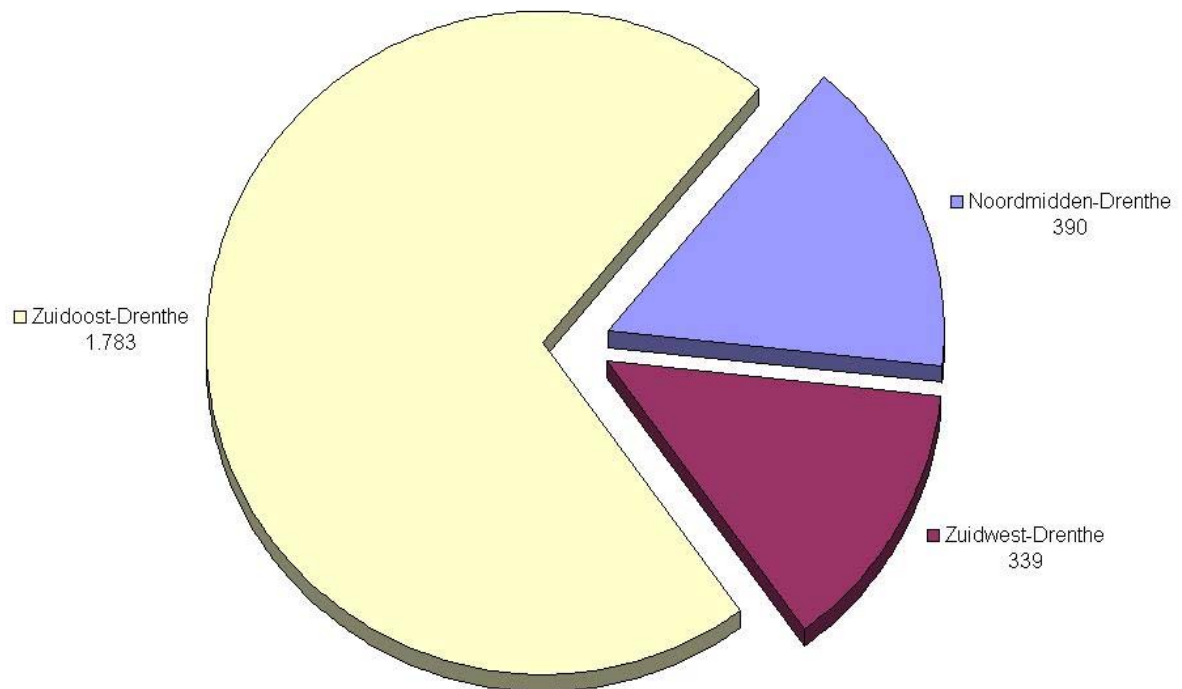
Grafiek 24 — **Overnachtingen verhuurwoningen in Friesland (x 1000), 2005**

5.6.5 Recreatiewoningen in Drenthe

Het aantal recreatiewoningen in Drenthe is het afgelopen jaar met 4% toegenomen tot 7.773 woningen. Het aantal verhuurwoningen in de provincie Drenthe is nagenoeg gelijk gebleven in 2005. Het aantal tweede woningen is gestegen met 7% tot 4.462 woningen in 2005. In de provincie Drenthe is het berekende aantal overnachtingen op tweede woningen gestegen met 7% tot 446.000 overnachtingen. Het aantal overnachtingen in verhuurwoningen is gestegen met 4% tot 2.512.000 overnachtingen. De bezettingsgraad van verhuurwoningen in Drenthe is in 2005 toegenomen met 4 procentpunt tot 45%.

Grafiek 25 — **Overnachtingen verhuurwoningen in Drenthe (x 1000), 2005**

5.6.6 Methodologie

Het totale aantal **recreatiewoningen** per gemeente komt van het CBS (Statline). Het totale aantal **verhuurwoningen** komt uit de database van Toerdata Noord. De bezettingsgraad per regio is berekend uit de resultaten van de Toerdata Noord–enquête. Bij de berekening van de bezettingsgraad is er vanuit gegaan dat de verhuurwoningen het gehele jaar door worden verhuurd en over gemiddeld vijf bedden per verhuurwoning beschikken.

Betrekking op de responderende bedrijven binnen het onderzoek

In formule: $\text{bruto bezettingsgraad [regio]} = \frac{\text{aantal overnachtingen [respons]}}{(\text{aantal verhuurwoningen [respons]} \times 5 \text{ bedden} \times 365 \text{ dagen})}$.

Het aantal overnachtingen per regio is berekend door de bezettingsgraad te relateren aan het totale aantal verhuurbungalows. Dit zijn alle bungalows die in de recreatieparken worden verhuurd.

Betrekking op alle bedrijven met verhuurwoningen

In formule: $\text{overnachtingen} = \text{bruto bezettingsgraad} \times \text{aantal verhuurwoningen} \times 5 \text{ bedden} \times 365 \text{ dagen}$.

Alle overige recreatiewoningen worden beschouwd als **tweede woningen**, waarvoor een vast aantal van 100 overnachtingen per jaar wordt gehanteerd.

5.7 Groepsaccommodaties

Alle groepsaccommodaties zijn in het bestand van Toerdata Noord opgenomen. Er zijn daarbij geen beperkingen gesteld aan het minimum aantal bedden.

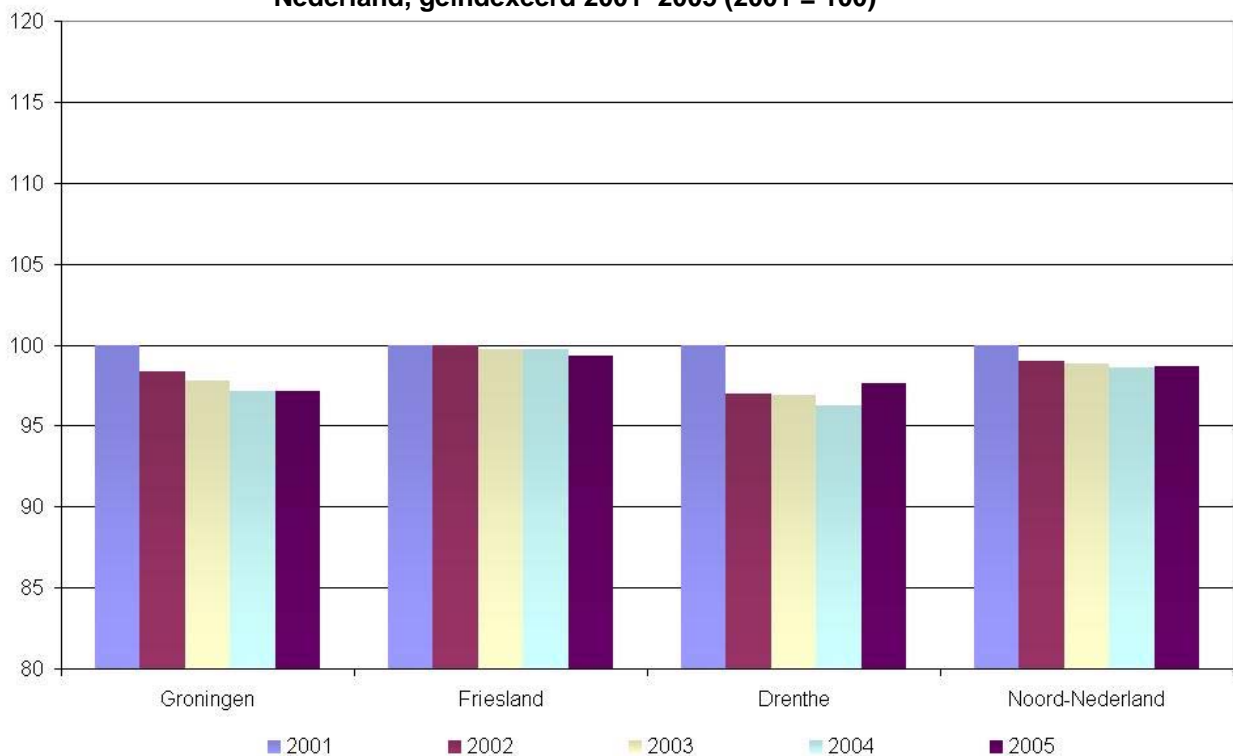
5.7.1 Samenvatting groepsaccommodaties

Het aantal geregistreerde groepsaccommodaties in Noord-Nederland is in 2005 gelijk gebleven in vergelijking met 2004. Friesland heeft het hoogste aantal geregistreerde groepsaccommodaties (184), gevolgd door Drenthe (94) en tot slot Groningen (28). De capaciteit is licht gestegen in vergelijking met 2004. De bezettingsgraad is gelijk gebleven en het aantal overnachtingen is licht gestegen. Onderstaande grafiek geeft de geïndexeerde ontwikkeling weer van het aantal bedden van groepsaccommodaties in Noord-Nederland van 2001 tot 2005. Achter in het rapport (vanaf pagina 108) zijn tabellen opgenomen die meer gegevens bevatten over groepsaccommodaties in Noord-Nederland.

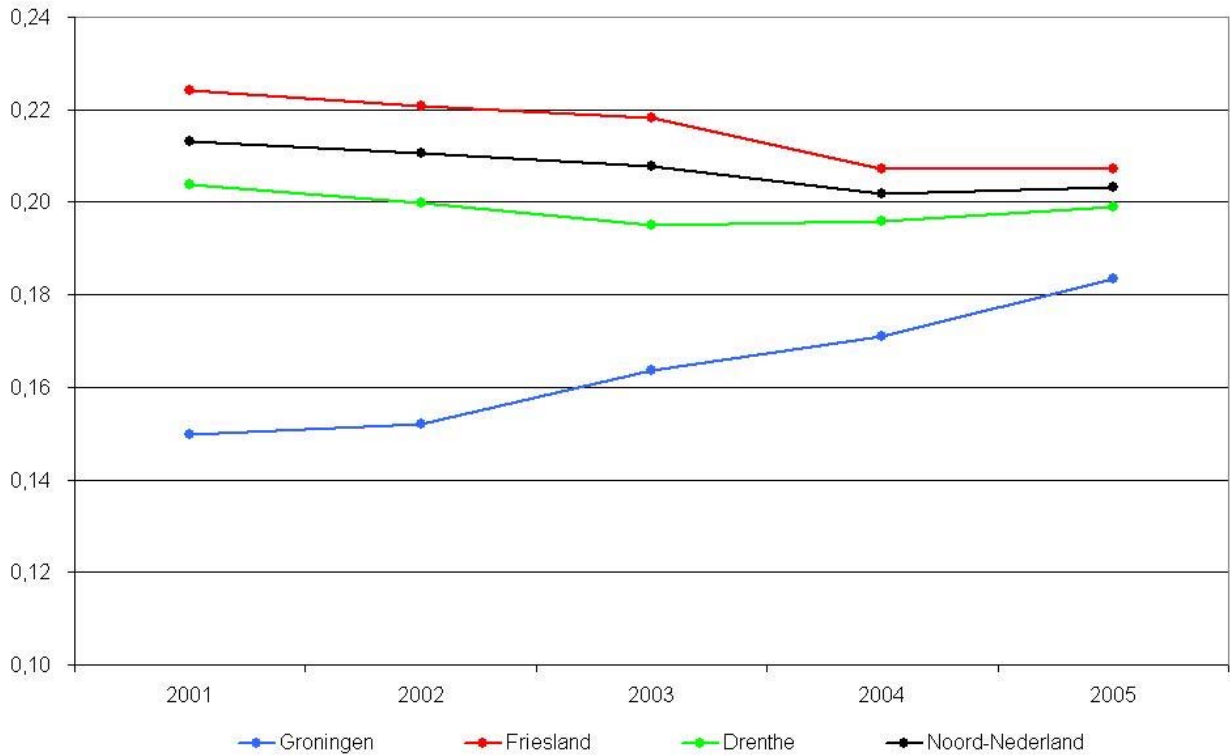
5.7.2 Trend ten opzichte van 2001

Het aantal geregistreerde groepsaccommodaties is ten opzichte van 2001 toegenomen met 5 stuks. Hier staat tegenover dat de bedden capaciteit in de periode van 2001 tot 2005 licht is afgenomen (-244 bedden). De bezettingsgraad is van 2001 tot 2005 afgenomen met 1 procentpunt. Het aantal overnachtingen in groepsaccommodaties over de periode 2001-2005 is afgenomen met bijna 5%. In 2005 is voor het eerst in jaren het aantal overnachtingen licht toegenomen, hetgeen in zijn geheel voor rekening komt van de provincie Drenthe.

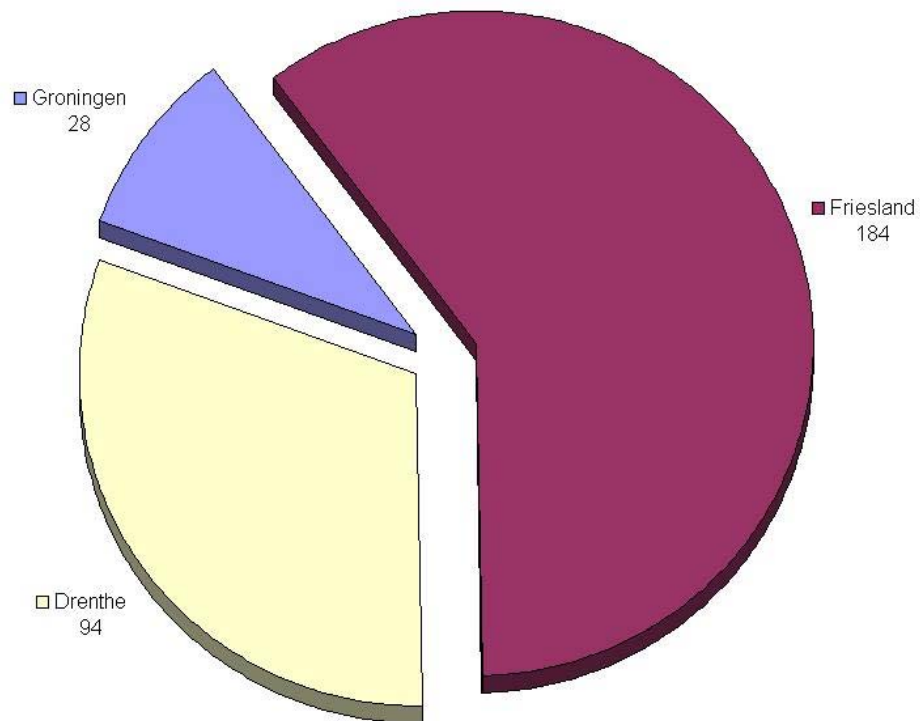
Grafiek 26 — **Capaciteitsontwikkeling (aantal bedden) groepsaccommodaties in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001-2005 (2001 = 100)**

Grafiek 27 — **Gemiddelde bezettingsgraad groepsaccommodaties in Noord-Nederland, 2005**

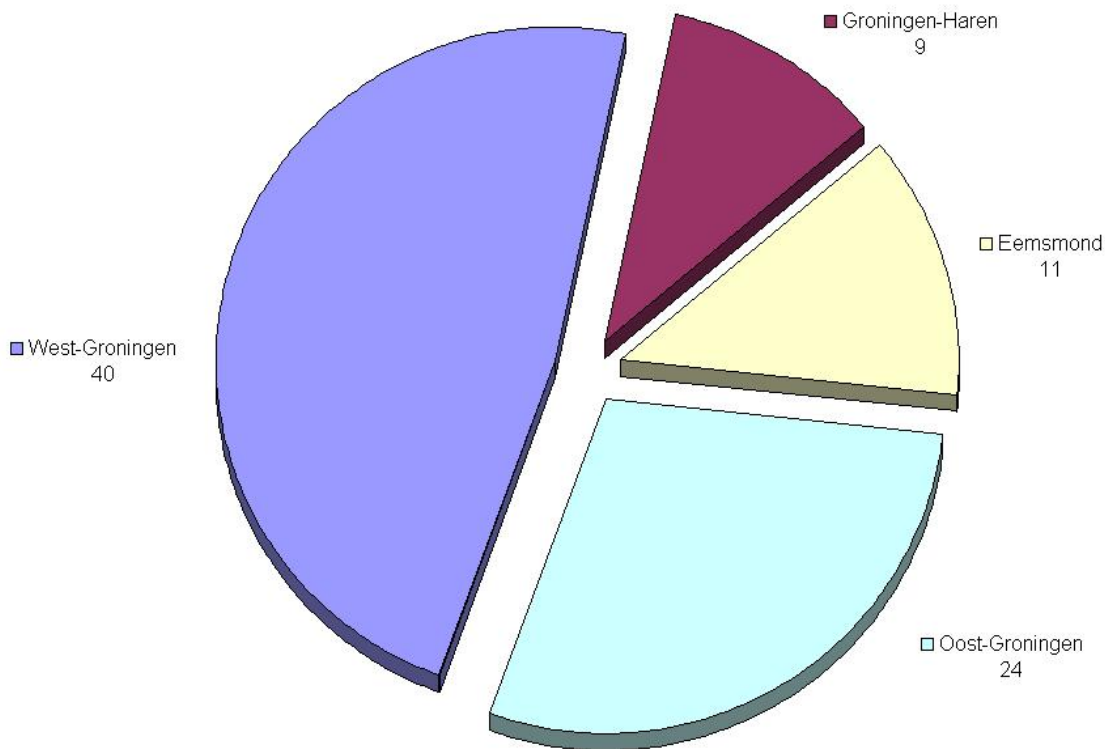
Grafiek 28 — **Aantal groepsaccommodaties in Noord-Nederland per provincie, 2005**

5.7.3 Groepsaccommodaties in Groningen

Het aantal groepsaccommodaties in Groningen is sinds 2005 28. De capaciteit is gelijk gebleven in vergelijking met 2004: er zijn in Groningen 1.254 bedden beschikbaar. De bezettingsgraad is in 2005 met 1 procentpunt gestegen tot 18%. In de regio West-Groningen is de bezettingsgraad 6 procentpunt gestegen tot 18%. Deze stijging komt doordat er in deze regio relatief weinig bedrijven hebben gereageerd. Hierdoor is het provinciale cijfer weergegeven. In de overige drie regio's is de bezettingsgraad 1 procentpunt gestegen. Het aantal overnachtingen in groepsaccommodaties in Groningen is gestegen met 24% van 68.000 tot 84.000 in vergelijking met 2004.

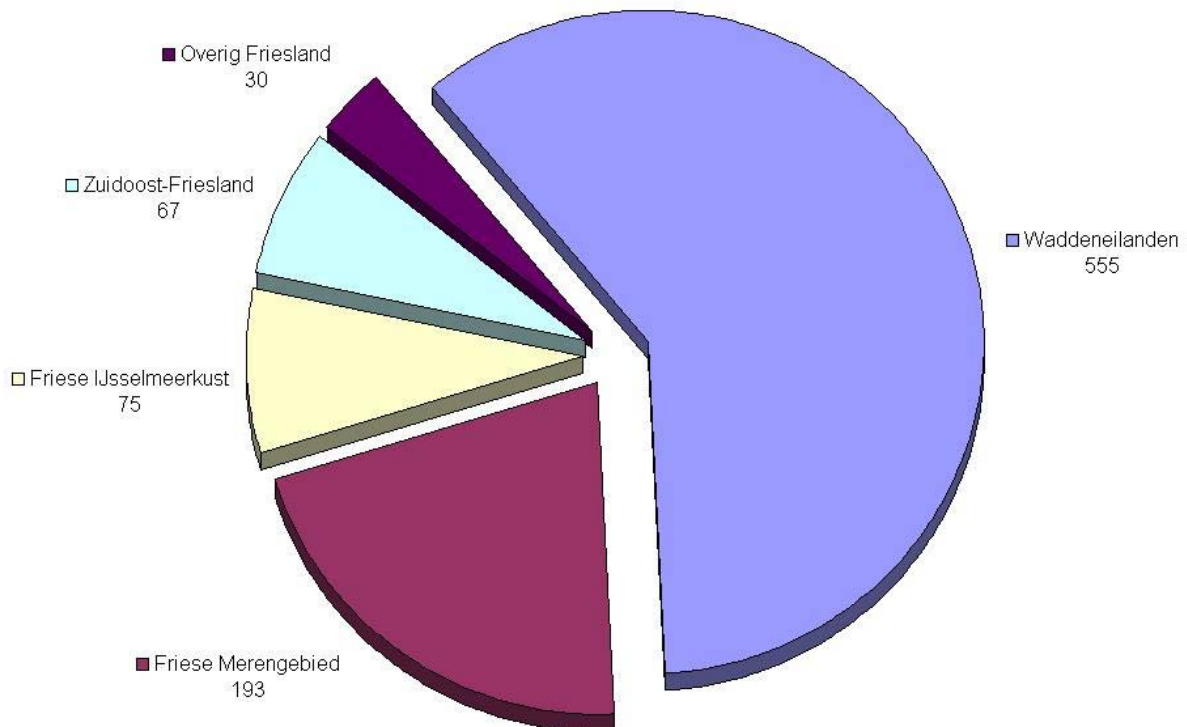
Grafiek 29 — **Overnachtingen groepsaccommodaties in Groningen (x 1000), 2005**

5.7.4 Groepsaccommodaties in Friesland

Het aantal groepsaccommodaties in Friesland is gelijk gebleven aan het aantal in 2004 (184). De capaciteit is in 2005 iets afgenomen tot een totaal van 12.083 bedden (-54 bedden). De bezettingsgraad van groepsaccommodaties in Friesland is gelijk gebleven in vergelijking met 2004. In de regio Friese Merengebied is de bezettingsgraad met twee procentpunt afgenomen. Per regio fluctueert de bezettingsgraad. De Waddeneilanden en vooral de regio Overig Friesland hebben te maken gehad met een stijging van de bezettingsgraad. Het aantal overnachtingen is in 2005 nagenoeg gelijk gebleven in 2005 (920.000). In de regio Waddeneilanden is het aantal overnachtingen in 2005 toegenomen met 3% in vergelijking met 2004.

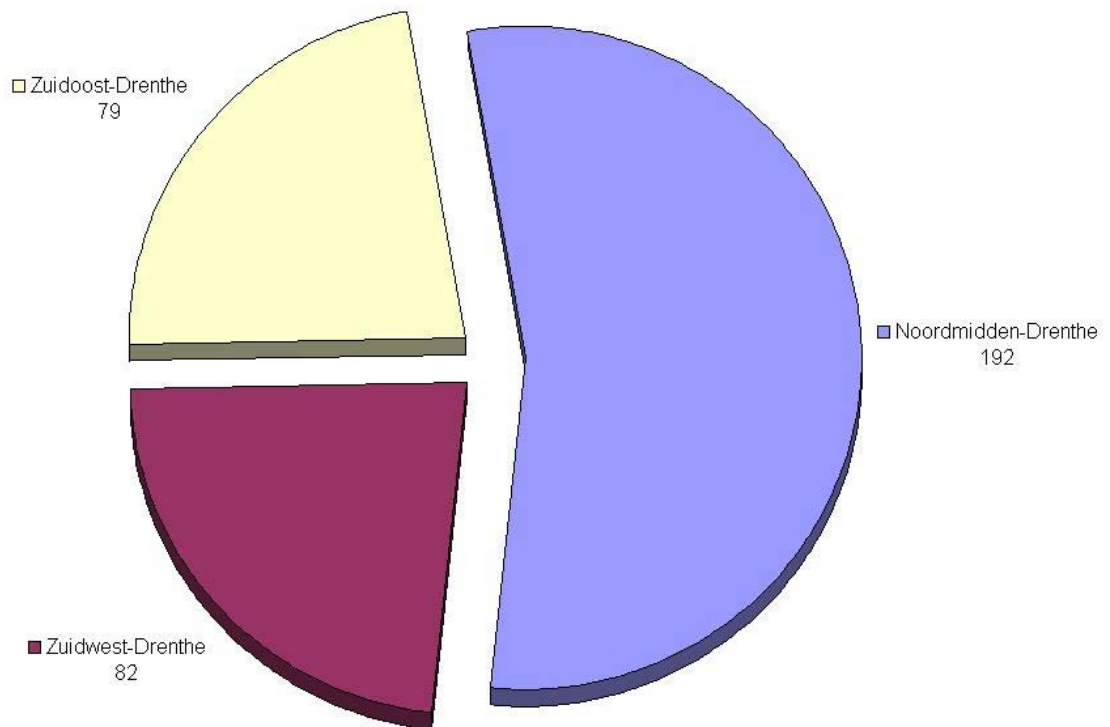
Grafiek 30 — **Overnachtingen groepsaccommodaties in Friesland (x 1000), 2005**

5.7.5 Groepsaccommodaties in Drenthe

Het aantal groepsaccommodaties in Drenthe is de afgelopen 5 jaar gelijk gebleven (94 stuks). De capaciteit in Drenthe is licht gestegen tot 4.986 bedden. De bezettingsgraad is gelijk gebleven in vergelijking met 2004 (20%). In de regio Noordmidden-Drenthe is de bezettingsgraad met 2 procentpunt toegenomen tot 25%. Het aantal overnachtingen is in vergelijking met 2004 met 2% toegenomen tot 353.000.

Grafiek 31 — **Overnachtingen groepsaccommodaties in Drenthe (x 1000), 2005**

5.7.6 Methodologie

Alle groepsaccommodaties hebben begin 2006 een enquête ontvangen van Toerdata Noord, waarin is gevraagd naar het aantal bedden en overnachtingen. De bezettingsgraad is berekend uit de gegevens van de Toerdata Noord-enquête. Aan de hand van deze gegevens is de bezettingsgraad per regio en provincie berekend. De bruto bezettingsgraad is de bezetting per bed ervan uitgaande dat de accommodatie het gehele jaar is geopend.

Betrekking op de responderende bedrijven binnen het onderzoek

*In formule: bruto bezettingsgraad =
 aantal overnachtingen (respons) / (aantal bedden (respons) x 365 dagen).*

Het aantal overnachtingen is berekend door per regio de gemiddelde bezettingsgraad van de responderende bedrijven te relateren aan de totale beddencapaciteit.

Betrekking op alle groepsaccommodaties

*In formule: aantal overnachtingen =
 bruto bezettingsgraad x aantal bedden x 365 dagen.*

6 Watersport

6.1 Inleiding

Het hoofdstuk watersport is verdeeld in jachthavens en jachtverhuur. Tevens komen in dit hoofdstuk de brug- en sluitstellingen en de chartervaart aan bod.

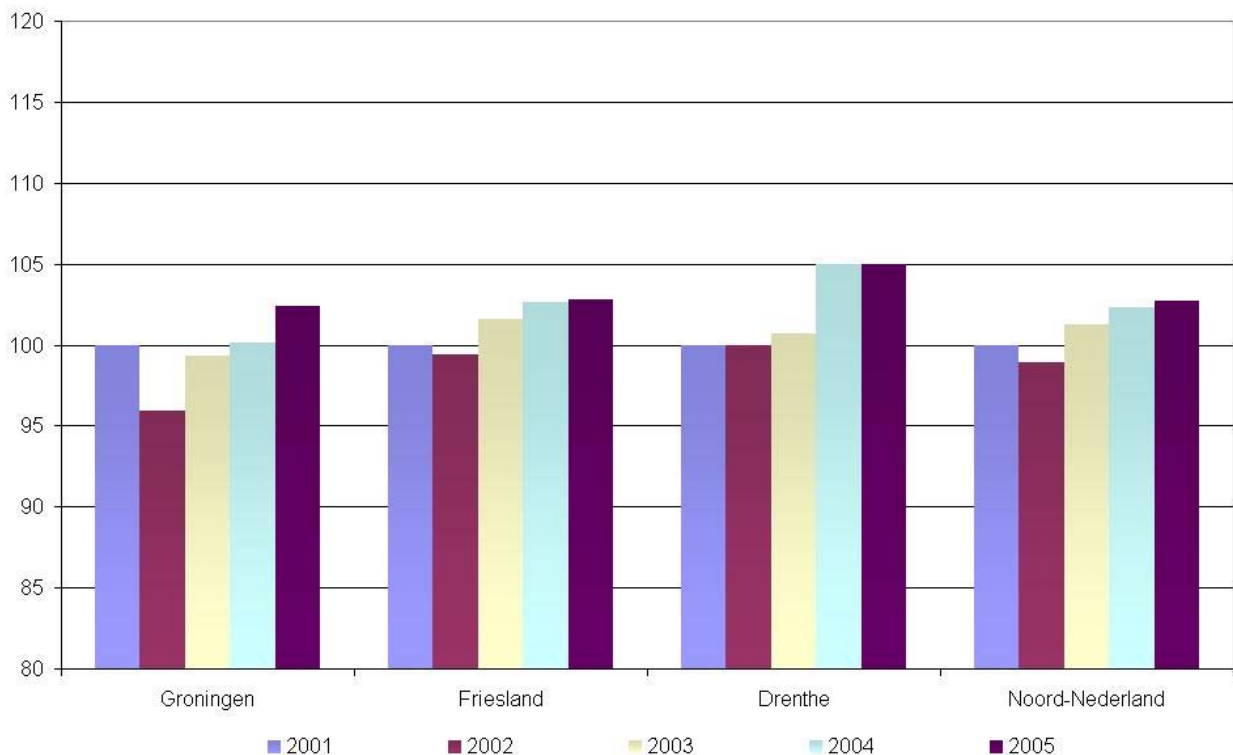
6.2 Jachthavens

Alleen jachthavens met meer dan 20 ligplaatsen zijn meegenomen in de tabellen over de watersport. Ook jachthavens die niet bedrijfsmatig worden geëxploiteerd (bijvoorbeeld jachthavens van verenigingen of stichtingen) zijn in de rapportage opgenomen. In veel gevallen wordt de exploitatie van jachthavens gecombineerd met een andere activiteit, zoals een jachtwerf of bootverhuur. Bijlage 21 t/m Bijlage 24 geven meer informatie over jachthavens in de drie provincies. De onderverdeling van vaste ligplaatsen en passantenligplaatsen plus het aantal overnachtingen op vaste ligplaatsen zijn in deze tabellen gepresenteerd.

Update jachthavens

In 2004 heeft de provincie Friesland, op basis van luchtfoto's, de jachthavens opnieuw in kaart gebracht. Op deze foto's is een aantal jachthavens waargenomen dat voorheen niet bij Toerdata Noord geregistreerd was. Deze jachthavens zijn met terugwerkende kracht opgenomen in de database.

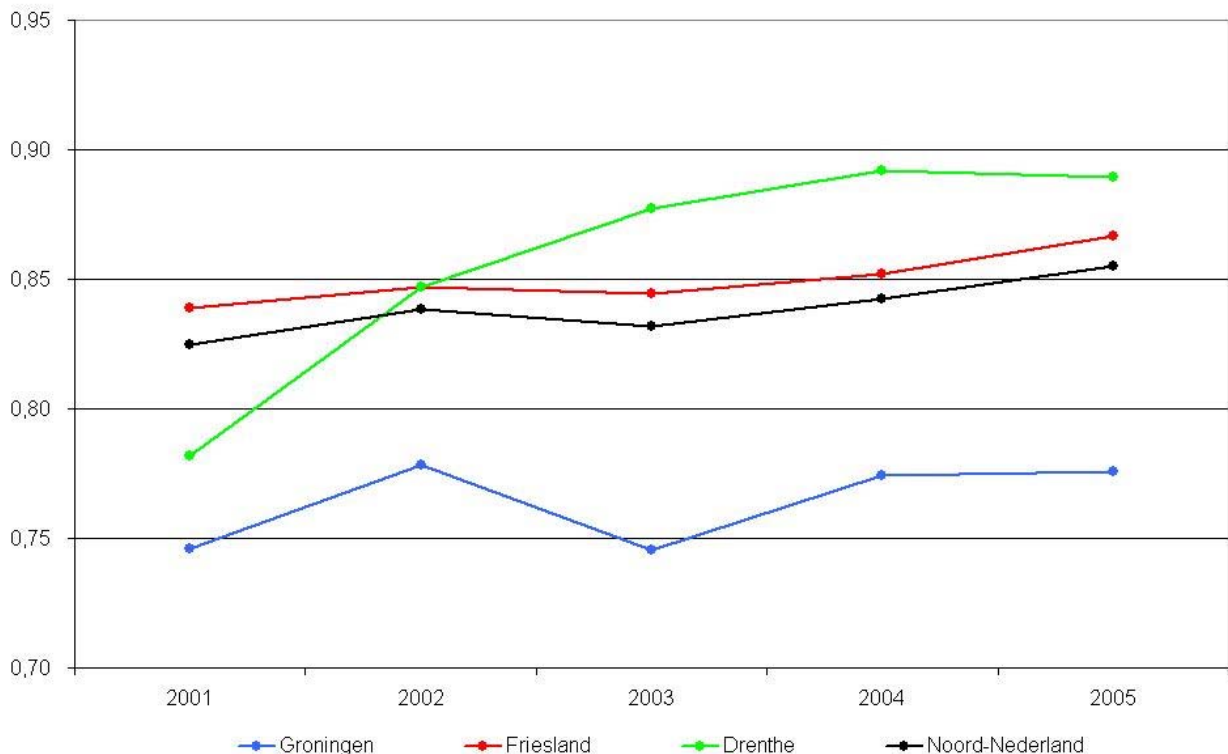
Grafiek 32 — Capaciteitsontwikkeling (aantal ligplaatsen) jachthavens in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)

6.2.1 Samenvatting jachthavens

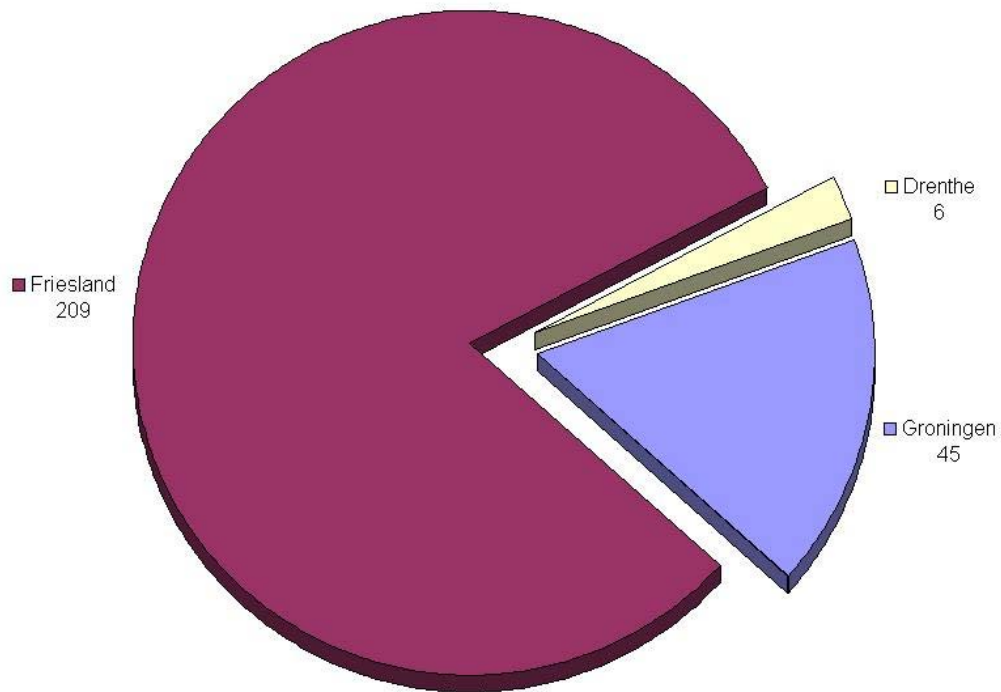
Het aantal jachthavens in Noord-Nederland in 2005 is gelijk gebleven. In totaal zijn er 260 jachthavens in Noord-Nederland, waarvan er 209 te vinden zijn in Friesland. Het aantal ligplaatsen in Noord-Nederland is licht gestegen tot 37.069 ligplaatsen. De verhuurgraad van de ligplaatsen is toegenomen tot 86%, wat een stijging is van 2 procentpunt ten opzichte van 2004. Het aantal berekende overnachtingen is licht toegenomen in 2005 (2%).

Grafiek 33 — Gemiddelde verhuurgraad jachthavens in Noord-Nederland, 2005

6.2.2 Trend ten opzichte van 2001

In de periode van 2001 tot 2005 zijn er 3 jachthavens bijgekomen in de database van Toerdata Noord. Het aantal ligplaatsen is in 5 jaar tijd gestegen met bijna 3% tot 37.069 ligplaatsen. De verhuurgraad is van 2001 tot 2005 gestegen met 4 procentpunt. Het aantal overnachtingen vertoont de afgelopen 5 jaar een constante lichte stijging op een kleine terugval in 2002 na.

Grafiek 34 — **Aantal jachthavens in Noord-Nederland per provincie, 2005**

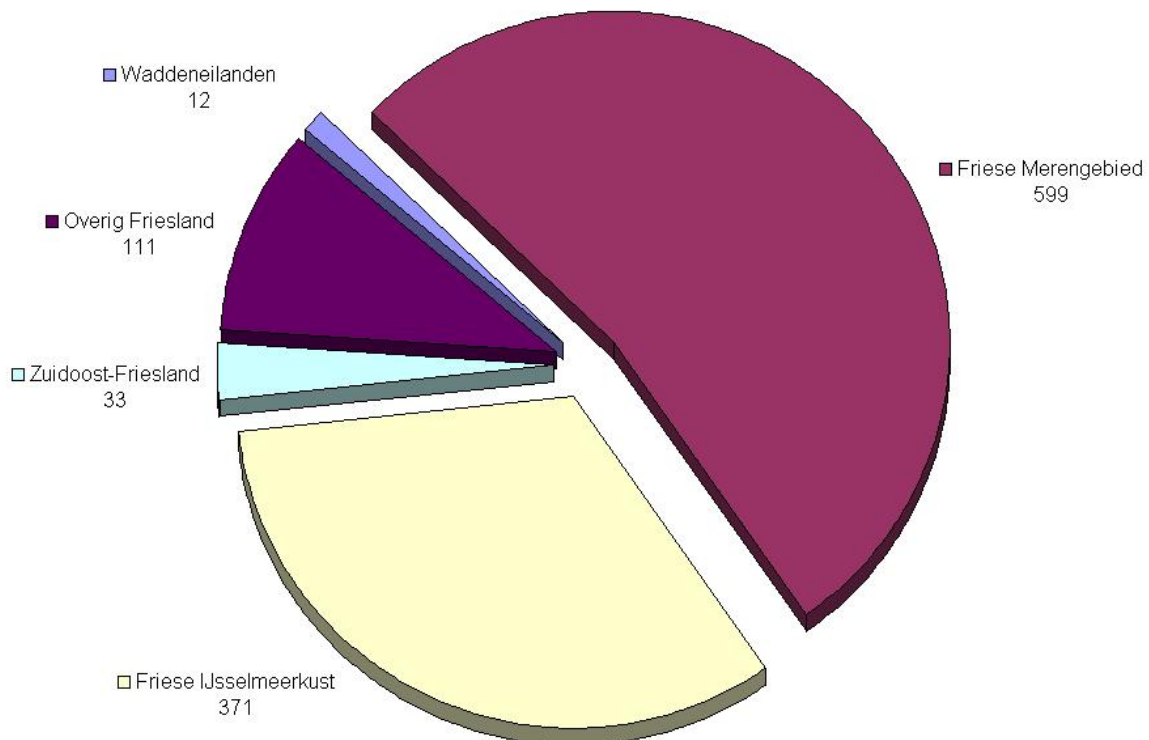
6.2.3 Jachthavens in Groningen

Het aantal jachthavens in de provincie Groningen is in het jaar 2005 toegenomen met 1 tot een totaal van 45. Het totale aantal ligplaatsen is licht toegenomen (113 ligplaatsen) tot 5.074. Hierbij gaat het om 1.030 passantenligplaatsen; de rest betreft vaste ligplaatsen. De verhuurgraad van vaste ligplaatsen is met 1 procentpunt gestegen tot 78%. Het aantal overnachtingen in Groningen is vrijwel gelijk gebleven in vergelijking met 2004 en bedraagt 148.000.

6.2.4 Jachthavens in Friesland

In de provincie Friesland zijn in 2005 209 jachthavens geregistreerd; een daling van 1 ten opzichte van het jaar 2004. Het totale aantal ligplaatsen in Friesland is in 2005 licht toegenomen (42) tot 31.250. Van deze ligplaatsen zijn 5.224 passantenligplaatsen. De verhuurgraad is in 2005 2 procentpunt toegenomen tot 87%. Het aantal overnachtingen is licht toegenomen (2%) tot 1.125.000 overnachtingen.

Grafiek 35 — **Overnachtingen jachthavens in Friesland (x 1000), 2005**

6.2.5 Jachthavens in Drenthe

In Drenthe is er in 2005 weinig veranderd ten opzichte van het jaar ervoor. Er zijn nog altijd 6 jachthavens geregistreerd bij Toerdata Noord. Het aantal ligplaatsen, de verhuurgraad en het aantal overnachtingen zijn gelijk aan de cijfers van 2004.

6.2.6 Methodologie

Alle jachthavens hebben begin 2006 een enquête ontvangen van Toerdata Noord, waarin is gevraagd naar het aantal ligplaatsen (passanten en vaste) en het aantal verhuurde vaste ligplaatsen. Aan de hand van de gegevens uit de Toerdata-enquête is de verhuurgraad per regio en provincie berekend.

Betrekking op responderende bedrijven onderzoek

In formule:
$$\text{bruto verhuurgraad} = \frac{\text{aantal verhuurde vaste ligplaatsen (respons)}}{\text{aantal vaste ligplaatsen (respons)}}$$

Voor de berekening van het aantal overnachtingen is uitgegaan van 50 overnachtingen per verhuurde vaste ligplaats.

Betrekking op alle groepsaccommodaties

In formule:
$$\text{aantal overnachtingen} = \text{aantal verhuurde vaste ligplaatsen} \times 50.$$

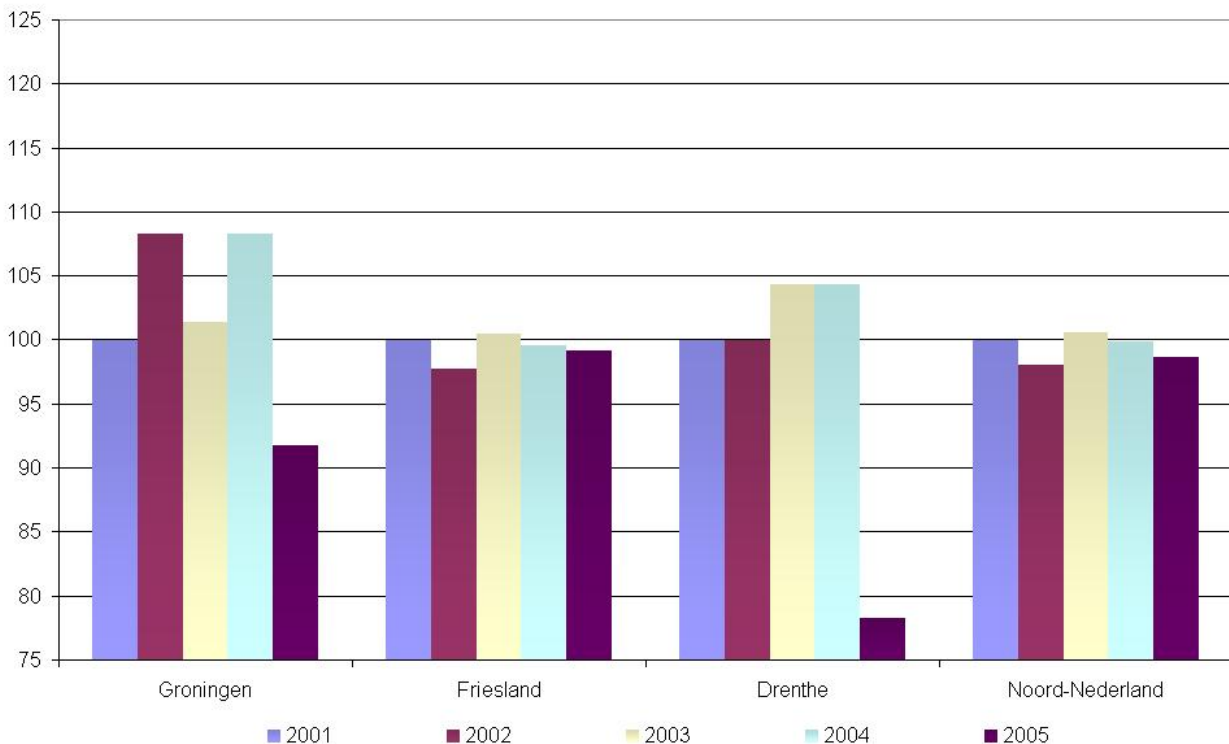
6.3 Jachtverhuur

Tot de sector jachtverhuur worden gerekend: de verhuur van kajuitmotorboten, kajuitzeilboten, open zeilboten en platbodemboten. Alle bedrijven met minimaal 2 boten van vermelde types zijn in de database opgenomen. Niet opgenomen in de database zijn de watersportbedrijven die gespecialiseerd zijn in klein watersportmateriaal, bv. kanoverhuurders. Zoals in het vorige hoofdstuk al is aangegeven, worden de activiteiten jachthaven en jachtverhuur in een aantal gevallen door één en hetzelfde bedrijf uitgevoerd. In de bijlagen vanaf pagina 114 zijn het aantal bedrijven, de aantallen van de verschillende boottypen weergegeven en de overnachtingen van kajuitmotor- en kajuitzeilboten. De meeste verhuurbedrijven bevinden zich in Friesland, zodat de andere twee provincies minder uitgebreid behandeld zullen worden.

6.3.1 Samenvatting jachtverhuur

Het aantal verhuurbedrijven is in 2005 afgenomen met 3 bedrijven en bedraagt nu 162. Het totale aantal verhuurboten is, evenals het jaar ervoor, in 2005 licht afgenomen tot 3.031. De grootste daling (-31) is waarneembaar bij de categorie open zeilboten. In 2005 waren er 1.618 open zeilboten. Het aantal berekende overnachtingen op verhuurboten⁷ is in 2005 met 6% afgenomen tot 398.000. Het aantal verhuurdagen van de boottypes kajuitmotorboten en open zeilboten zijn gedaald (-10 en -8) ten opzichte van 2004. Dit geldt in mindere mate ook voor de kajuitzeilboten (-2), terwijl het aantal verhuurdagen op platbodem boten is gestegen met 4 dagen.

Grafiek 36 — **Capaciteitsontwikkeling bootverhuurders (aantal boten) in Noord-Nederland, geïndexeerd 2001–2005 (2001 = 100)**

⁷ In Toerisme in Cijfers worden de overnachtingen voor verhuurboten uitsluitend berekend over kajuitmotor- en kajuitzeilboten. Open zeilboten en platbodemboten worden niet meegeteld voor het totale aantal overnachtingen.

6.3.2 Trend ten opzichte van 2001

Het aantal geregistreerde verhuurbedrijven is van 2001 tot 2005 afgenomen met 10 stuks. Het aantal geregistreerde verhuurboten fluctueert tussen de 3.000 tot 3.100 boten. Het aantal overnachtingen schommelt rond de 400.000. Het gemiddelde aantal verhuurdagen per boottype fluctueert elk jaar.

Tabel 13 — **Jachtverhuur: Aantal verhuurdagen per boottype, 2001–2005**

	2001	2002	2003	2004	2005
Kajuitmotorboten	132	114	135	135	125
Kajuitzeilboten	97	95	89	87	85
Open zeilboten	75	70	71	73	65
Platbodemboten	84	83	95	96	100

Bron: Toerdata Noord

6.3.3 Jachtverhuur in Groningen

In de provincie Groningen waren in 2005 8 verhuurbedrijven actief. De totale vloot bedroeg in 2005 67 boten dit zijn 12 boten minder dan in 2004. Het aantal overnachtingen bedroeg in Groningen 18.000 dit is een afname van 5.000 ten opzichte van 2004.

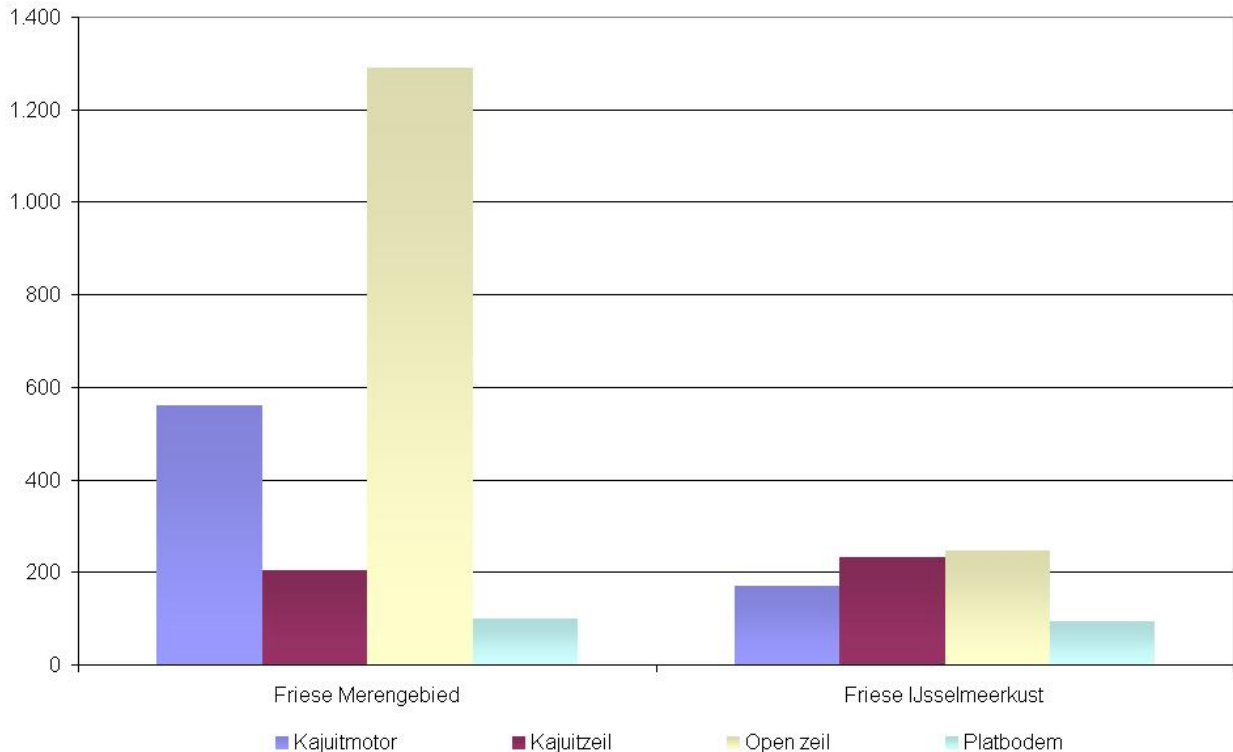
6.3.4 Jachtverhuur in Friesland

Het aantal bootverhuurbedrijven is de afgelopen 4 jaar stabiel geweest (150 bedrijven). Het aantal verhuurboten schommelt rond de 2.950 stuks en is iets afgenomen in 2005. In 2005 is het aantal overnachtingen met meer dan 6% afgenomen tot 388.000 overnachtingen. Deze daling wordt veroorzaakt door een daling van het aantal overnachtingen in de twee grootste regio's (Friese Merengebied en Friese IJsselmeerkust).

6.3.5 Jachtverhuur in Drenthe

In 2005 is er één bootverhuurbedrijf in de provincie Drenthe minder geregistreerd. Het aantal verhuurboten is afgenomen met 12 stuks en het aantal overnachtingen bleef onder de 1.000.

Grafiek 37 — **Aantal verhuurboten in het Friese Merengebied en de Friese IJsselmeerkust, 2005**

6.3.6 Methodologie

Alle bedrijven met boten in de verhuur hebben begin 2006 een enquête ontvangen van Toerdata Noord, waarin is gevraagd naar het aantal boten (kajuitmotorboten, kajuitzeilboten, open zeilboten en platbodemboten). Tevens is gevraagd naar het gemiddelde aantal dagen dat een boot verhuurd is. Op basis van de gegevens uit de Toerdata Noord-enquête is het gemiddelde aantal dagen dat een boot verhuurd is, berekend.

Betrekking op responderende bedrijven onderzoek

In formule: $\text{gemiddelde aantal dagen verhuurd (per boottype)} = \frac{\text{totale aantal verhuurdagen (respons)}}{\text{totale aantal boten (respons)}}$.

Voor de berekening van het aantal overnachtingen is uitgegaan van 3 slaapplekken per boot.

Betrekking op alle verhuurbedrijven

In formule: $\text{aantal overnachtingen} = \text{aantal verhuurde boten (kajuitmotor- en kajuitzeilboten)} \times \text{gemiddelde aantal verhuurde dagen} \times 3 \text{ slaapplekken}$.

6.4 Chartervaart

De chartervaart is een aparte categorie in Friesland. De gegevens van deze groep zijn aangeleverd door de Vereniging voor Beroepschartervaart. Deze vereniging beheert de database Schepenbank. Op basis van een enquête onder de leden worden overnachtingscijfers berekend. De overnachtingscijfers van de chartervaart worden niet meegenomen in de totaaltabel in hoofdstuk 2. Het staat de lezer vrij de totale overnachtingen met betrekking tot de watersport zelf bij elkaar op te tellen. Hetzelfde geldt voor de totale overnachtingen van alle categorieën.

Tabel 14 — **Aantal overnachtingen chartervaart, 2000–2003**

	Aandeel	2000	2001	2002 ⁸	2003
West–Groningen	0,1%	970	1.273	1.098	923
Waddeneilanden	17,5%	206.179	270.535	233.358	196.182
Friese Merengebied	0,8%	9.796	12.854	11.088	9.321
Friese IJsselmeerkust	22,3%	263.907	346.282	298.696	251.110
Noord–Nederland	40,7%	480.853	630.943	544.240	457.537
Nederland	100,0%	1.181.169	1.549.852	1.336.874	1.123.895

Bron: Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ)

Ruim 40% van alle overnachtingen in de chartervaart in Nederland vindt plaats in de provincies Groningen en Friesland. De Waddeneilanden en de IJsselmeerkust hebben verreweg de meeste overnachtingen. De overige twee regio's hebben relatief gezien weinig overnachtingen. In Drenthe zijn volgens de BBZ geen chartermaatschappijen.

⁸ Dit is een schatting aangezien cijfers over 2002 bij de BBZ niet bekend zijn.

6.5 Brug- en sluisstellingen

Ieder jaar worden bij verschillende bruggen en sluisen in de drie noordelijke provincies het aantal passerende recreatievaartuigen geregistreerd. Bij de sluisen worden alle vaartuigen geteld, bij de bruggen alleen de vaartuigen die een geopende brug passeren.

6.5.1 Berekening indexering brug- en sluisstellingen

De cijfers met betrekking tot brug- en sluisstellingen waren de afgelopen jaren niet altijd voor alle bruggen en sluisen beschikbaar. De cijfers die in dit hoofdstuk gepubliceerd worden hebben alleen betrekking op de bruggen / sluisen die elk jaar de tellingen hebben bijgehouden. In de loop der jaren hebben er diverse werkzaamheden aan de waterwegen plaatsgevonden die de cijfers beïnvloeden. De totaalcijfers geven een indruk van de ontwikkeling van de omvang van de watersport. In onderstaande tabel zijn de totaalcijfers van de drie provincies weergegeven. In de bijlage zijn alle brug- en sluisstellingen gepresenteerd.

Tabel 15 — **Brug- en sluisstellingen recreatievaart 2001–2005, geïndexeerd (2001 = 100)**

	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	100	115	116	111	105
Friesland	100	102	107	97	95
Drenthe	100	110	108	101	100
Noord-Nederland	100	105	108	99	97

Bron: Provincies Groningen, Friesland en Drenthe

In Bijlage 29, Bijlage 30 en Bijlage 31 zijn de brug- en sluisstellingen per provincie gepresenteerd ten opzichte van het basisjaar 2001. Op de volgende pagina's zijn overzichten per provincie gepresenteerd van de bruggen / sluisen waar over de laatste jaren de meeste passages hebben plaatsgevonden.

6.5.2 Samenvatting brug- en sluisstellingen

Het aantal passanten door bruggen en sluisen is afgenomen met 2,7% in Noord-Nederland. Er was een stijging in het aantal passanten bij bruggen en sluisen in Groningen van 4%. Dit weegt echter niet op tegen de daling van 2% in Friesland waar veel meer brug- en sluispassages gemeten worden.

6.5.3 Brug- en sluistellingen in Groningen

Tabel 16 — **De drie drukste passagepunten in Groningen**

	2001	2002	2003	2004	2005
Lauwersoog	12.339	15.625	16.141	15.444	14.092
Oostersluis	8.559	9.114	8.406	8.439	7.894
Farnsum zeesluis	7.431	8.459	8.823	7.441	7.791

Bron: Provincie Groningen

Lauwersoog is al jaren het drukste punt van Groningen. In 2005 daalde het aantal passages met 9%. Een jaar eerder daalde het met 4%.

6.5.4 Brug- en sluistellingen in Friesland

Tabel 17 — **De drie drukste passagepunten in Friesland**

	2001	2002	2003	2004	2005
Jelteslootbrug	49.407	50.936	52.824	49.151	46.912
Johan Frisosluis	43.925	44.029	48.309	40.675	39.387
Prinses Margrietsluis	23.878	25.666	29.914	27.053	26.528

Bron: Provinsje Fryslân

De drukste drie punten in Friesland hebben allen te maken gehad met een lichte daling in 2005. In 2004 was de daling nog groter.

6.5.5 Brug- en sluistellingen in Drenthe

Tabel 18 — **De drie drukste passagepunten in Drenthe**

	2001	2002	2003	2004	2005
Galgenkampsbrug	5.195	5.084	5.100	5.008	4.833
Paradijssluis	3.846	4.145	4.015	3.879	3.680
Haveltersluis	3.540	3.975	3.844	3.478	3.421

Bron: Provincie Drenthe

De drie watersportpunten in Drenthe vertonen allen een daling ten opzichte van 2004. Bij de Galgenkampsbrug was de daling bijna 4%.

7 Dagattracties en Evenementen

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de bezoekersaantallen van dagattracties en evenementen in de drie noordelijk provincies aan bod. De cijfers met betrekking tot de dagattracties komen rechtstreeks uit de Toerdata Noord database en zijn verwerkt in verschillende tabellen die in paragraaf 7.2 zijn weergegeven. De bezoekersaantallen van evenementen zijn bewerkt door Toerdata Noord en worden aangeleverd door Respons Evenementenmonitor. Tabellen met betrekking tot deze cijfers zijn terug te vinden vanaf pagina 87.

7.2 Dagattracties

De toeristische dagattracties zijn ingedeeld in de categorieën: ambachten, attractieparken, dierentuinen, kartcentra, musea, zwembaden/sportcomplexen en overige attracties. Over het algemeen geldt dat alleen dagattracties zijn opgenomen waarvoor een toegangsprijs moet worden betaald, anders vindt er geen registratie van het aantal bezoekers plaats. Daarnaast wordt voor opname in het Toerdata Noord-bestand een minimum van 500 bezoekers per jaar gehanteerd. Voor zwembaden en sportaccommodaties wordt een minimum aantal bezoekers van 50.000 per jaar gesteld. In de bijlagen (vanaf pagina 115) zijn alle dagrecreatieve bedrijven opgenomen met de bezoekersaantallen over de afgelopen drie jaar.

7.2.1 Samenvatting dagattracties

In vergelijking met 2004 hebben meer mensen een bezoek gebracht aan een dagattractie in het noorden. Dit komt door een flinke stijging (8,1%) in het aantal bezoekers in Friesland in 2005. In Groningen (-3,3%) en Drenthe (-0,8%) is het bezoek aan dagattracties juist afgenomen. In absoluut aantal hebben ruim 10 miljoen mensen dagattracties bezocht in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Best bezochte dagattractie is, net als voorgaande jaren, Dierenpark Emmen.

Aantal bezoekers dagattracties

Doordat niet alle dagattracties jaarlijks de vragenlijst terugsturen kan er moeilijk worden vastgesteld hoeveel mensen op jaarbasis een dagattractie hebben bezocht. Elk jaar is er een aantal dagattracties dat geen gegevens beschikbaar stelt. Om dit probleem te omzeilen worden in de berekening van het aantal bezoekers van dagattracties alleen de bedrijven meegenomen die de afgelopen vijf jaar gerespondeerd hebben. Deze bezoekersaantallen zijn vervolgens geïndexeerd. Ruim 70% van alle dagattracties heeft gedurende de laatste vijf jaar *elk jaar* de bezoekersaantallen aan Toerdata Noord doorgegeven deze groep hadden in 2005 totaal 9,7 miljoen bezoekers.

Tabel 19 — **Aantal dagattracties met meer dan 500 bezoekers in Noord-Nederland per categorie, 2005**

	Groningen	Friesland	Drenthe	Noord-Nederland
Ambacht	3	6	8	17
Attractieparken	4	3	2	9
Dierentuinen	2	2	3	7
Kartbanen	2	4	1	7
Museum	44	78	27	149
Overig	6	11	6	23
Zwembaden / sportcomplexen	6	12	6	24
Totaal	67	116	53	236

Bron: Toerdata Noord

Er zijn in het noorden 236 organisaties geregistreerd bij Toerdata Noord met een dagrecreatieve functie. Dit is een lichte stijging ten opzichte van een jaar eerder. Net als in 2004 is de categorie musea veruit de grootste.

Tabel 20 — **Bezoekersaantallen dagattracties per provincie, geïndexeerd, 2001–2005⁹**

	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	100	102	99	102	98
Friesland	100	104	101	96	104
Drenthe	100	103	108	107	106
Noord-Nederland	100	103	103	102	103

Bron: Toerdata Noord

In Friesland is het aantal bezoekers van dagattracties in het jaar 2005 behoorlijk toegenomen. In Groningen is het aantal bezoekers van dagattracties afgenomen, terwijl er in Drenthe sprake is van een lichte daling.

⁹ Bedrijven in deze grafiek worden alleen opgenomen als deze de afgelopen vijf jaar gereageerd hebben.

7.2.2 Dagattracties uitgesplitst naar categorie

Tabel 21 — **Bezoekersaantallen dagattracties per categorie, geïndexeerd, 2001–2005**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ambacht	100	101	92	102	112
Attractieparken	100	99	100	99	103
Dierentuinen	100	109	110	106	100
Musea	100	112	106	110	108
Overig	100	93	100	96	99
Zwembaden / sportcomplexen	100	99	101	97	102
Totaal	100	103	103	102	103

Bron: Toerdata Noord

In het jaar 2005 is het dierentuinbezoek gedaald. Het dierentuinbezoek daalt nu voor het tweede jaar achtereen, wat voornamelijk is toe te schrijven aan de daling in het aantal bezoekers aan Dierenpark Emmen. Attracties met een ambachtelijke functie hebben meer bezoekers mogen verwelkomen en ook zwembaden / sportcomplexen hebben meer bezoekers gehad in 2005. De totale bezoekersaantallen van attracties die gegevens verstrekt hebben (over de afgelopen vijf jaar), ligt op bijna 10 miljoen. Dit is een stijging van ruim 3% ten opzichte van 2001.

7.2.3 Top 10 dagattracties per provincie

Tabel 22 — Tien best bezochte dagattracties in Groningen, 2001–2005

Naam attractie	2001	2002	2003	2004	2005
Sportcentrum Karding	438.100	429.300	450.000	477.000	462.000
Holland Casino	355.000	345.419	371.310	339.527	347.281
Stichting Recreatie Nienoord	293.000	301.000	297.000	289.000	292.000
Subtropisch Zwemparadijs Tropiqua	279.000	273.000	247.000	250.000	239.000
Fontana Nieuweschans	167.000	178.370	191.824	202.000	203.000
Groninger Museum	201.000	345.000	235.000	220.000	185.000
Parc Emslandermeer	180.000	180.000	165.000	178.000	165.000
Zeehondenrèche	175.000	150.000	150.000	175.000	150.000
Landgoed Fraeylemaborg	40.000	40.000	40.000	89.301	88.429
Stichting Vesting Bourtange	58.000	60.000	60.000	60.000	58.000

Bron: Toerdata Noord

Sportcentrum Karding (stad Groningen) heeft al jaren het meeste aantal bezoekers in Groningen, gevolgd door het Holland Casino (stad Groningen). Het Groninger museum (stad Groningen) heeft in 2005 35.000 bezoekers verloren ten opzichte van 2004. Ook in 2004 was er sprake van een daling, waardoor er in twee jaar tijd ruim 21% minder bezoekers naar het museum zijn gekomen. In totaal zorgen deze tien attracties voor ruim 85% van alle bezoekers aan dagattracties in de provincie Groningen.

Tabel 23 — Tien best bezochte dagattracties in Friesland, 2001–2005

Naam attractie	2001	2002	2003	2004	2005
De Welle	420.000	422.000	416.000	410.000	507.000
Sport- en Recreatiebad De Blauwe Golf	350.000	370.000	398.000	380.000	378.000
Sport- en Recreatiecentrum Thialf	650.000	600.000	475.000	290.000	355.000
De Stiennen Flier	260.000	263.000	258.500	268.000	277.877
Tolhuisbad	75.279	75.237	69.839	69.000	174.689
Zwembad de Frosk	133.000	132.000	132.000	140.000	135.000
Bezoekerscentrum Appelscha	80.000	100.000	110.000	110.000	130.000
Aquazoo Friesland	29.000	45.000	75.000	100.000	115.000
Kinderboerderij De Naturij	75.000	125.000	120.000	110.000	105.000
Kameleondorp Terherne	61.339	93.887	102.367	92.000	90.000

Bron: Toerdata Noord

Sportcentrum De Welle had de meeste bezoekers in 2005, net als een jaar eerder. In 2004 had De Welle nog 410.000 bezoekers, wat een stijging betekent van 23,7% tot 507.000 in 2005. Nieuwkomer in deze top 10 is het Tolhuisbad. Dit zwembad heeft een explosieve stijging ten opzichte van een jaar eerder en had in 2005 bijna 175.000 bezoekers. Voor het eerst in jaren laat Thialf weer een stijging zien in het aantal bezoekers en bezet net als vorig jaar de derde plek in best bezochte attracties van Friesland. Gezamenlijk zorgen deze tien attracties voor 70% van alle bezoekers aan dagattracties in de provincie.

Tabel 24 — Tien best bezochte dagattracties in Drenthe, 2001–2005

Naam attractie	2001	2002	2003	2004	2005
Dierenpark Emmen	1.400.000	1.500.000	1.500.000	1.400.000	1.300.000
Zwem- en Golfbad Aquarena	360.000	355.000	550.000	550.000	550.000
Bad Hesselingen	288.042	281.714	280.738	276.197	265.435
Speelstad Oranje	300.000	275.000	250.000	250.000	255.000
Bezoekerscentrum Dwingelderveld	137.000	141.000	140.309	142.606	161.768
Camping Bungalowpark het Drouwenerzand BV	53.628	93.753	110.000	129.137	144.578
Aqualaren	134.000	133.500	133.400	137.244	126.800
Herinneringscentrum Kamp Westerbork	85.476	100.767	100.200	101.065	120.000
Molenduinbad	102.000	96.801	98.450	109.518	105.907
De Sprookjeshof	105.000	105.000	100.000	100.000	105.000

Bron: Toerdata Noord

Het Dierenpark Emmen is al jaren de meest bezochte dagattractie van Noord-Nederland. Wel is het aantal bezoekers in 2005, net als een jaar eerder, met 100.000 afgenomen tot 1,3 miljoen. Zes van de tien dagattracties in de top 10 van Drenthe laten een stijging zien, waarbij Kamp Westerbork de sterkste stijger is met 18,7%. Het Boomkroonpad (Borger) en het Drents Museum (Assen) zijn uit de top 10 verdwenen in vergelijking met 2004. In totaal zorgen deze tien attracties in Drenthe voor bijna 80% van het totale aantal bezoekers aan dagattracties in de provincie.

Tabel 25 — Tien best bezochte dagattracties in Noord-Nederland, 2001–2005

Naam attractie	2001	2002	2003	2004	2005
Dierenpark Emmen	1.400.000	1.500.000	1.500.000	1.400.000	1.300.000
Zwem- en Golfbad Aquarena	360.000	355.000	550.000	550.000	550.000
De Welle	420.000	422.000	416.000	410.000	507.000
Sportcentrum Kardingse	438.000	429.000	450.000	477.000	462.000
De Blauwe Golf	350.000	370.000	398.000	398.000	378.000
Thialf	650.000	600.000	475.000	290.000	355.000
Holland Casino	355.000	345.000	337.000	340.000	347.281
Recreatie Nienoord	293.000	301.000	297.000	289.000	292.000
De Stiennen Flier	260.000	263.000	259.000	268.000	277.877
Bad Hesselingen	288.000	282.000	281.000	276.000	265.435

Bron: Toerdata Noord

Dierenpark Emmen is nog altijd met afstand de best bezochte attractie van de drie noordelijke provincies. Maar liefst zeven van de tien topattracties zijn zwembaden c.q. sportparken. Thialf (Heerenveen) heeft na jarenlange daling weer een flinke stijging in het aantal bezoekers gehad in 2005 (22,4%). De overige dagattracties zijn vrij stabiel in hun bezoekersaantallen over de laatste drie jaar. De top 10 attracties samen zorgen in 2005 voor bijna 50% van alle bezoekers aan dagattracties in Noord-Nederland.

7.3 Evenementen

Dit jaar zijn voor de vierde keer cijfers opgenomen met betrekking tot evenementenbezoek in de drie noordelijke provincies. Toerdata Noord krijgt de gegevens van alle evenementen die in Noord-Nederland worden gehouden aangeleverd door Respons Evenementenmonitor. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de diverse soorten evenementen (sport, cultuur, etc.). Het enige criterium is een minimum aantal bezoekers van 5.000. Vanaf pagina 132 zijn alle evenementen met meer dan 5.000 bezoekers in tabelvorm gepresenteerd. De tabellen geven de bezoekersaantallen weer per evenement, waarbij geen rekening wordt gehouden met de duur van het evenement. Er is dus geen onderscheid gemaakt tussen één- en meerdaagse evenementen. Wel is een categorisering aangebracht in het type evenement (Beeldende Kunst; Maatschappij / Sociaal / Cultuur; Podiumkunsten; Sport).

7.3.1 Samenvatting evenementen

De feestweek in Zuidlaren is wederom het drukst bezochte evenement van Noord Nederland. Het merendeel van de evenementen die in 2004 in de top 5 stonden, komen ook in 2005 terug in de tabellen. Delfsail is het grootste evenement in Noord Nederland maar werd in 2005 niet georganiseerd.

7.3.2 Top 5 evenementen per provincie

Tabel 26 — **Vijf best bezochte evenementen in Groningen, 2005**

Naam attractie	Plaats	Aantal bezoekers
Pinksterfeesten Delfzijl	Delfzijl	130.000
Noorderzon	Groningen	110.000
Bloemenjaarmarkt Groningen	Groningen	100.000
Meikermis Groningen	Groningen	100.000
Damsterstadsfeesten	Appingedam	100.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

Koninginnedag in Groningen is in 2005 minder goed bezocht met als gevolg dat deze niet terug te vinden is in de top 5 van de provincie Groningen. 3 van de 5 evenementen hebben plaatsgevonden in de stad Groningen.

Tabel 27 — Vijf best bezochte evenementen in Friesland, 2005

Naam attractie	Plaats	Aantal bezoekers
Harlinger Visserijdagen	Harlingen	170.000
Sneekweek	Sneek	110.000
Elfsteden Oldtimerrally	Sloten	100.000
Lunato Kermis	Leeuwarden	80.000
Zomerkermiss	Leeuwarden	75.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

Net als vorig jaar zijn de visserijdagen in Harlingen het best bezochte evenement, gevolgd door de Sneekweek in Sneek.

Tabel 28 — Vijf best bezochte evenementen in Drenthe, 2005

Naam attractie	Plaats	Aantal bezoekers
Feestweek Zuidlaardermarkt	Zuidlaren	180.000
Zuidlaardermarkt	Zuidlaren	150.000
A-style Dutch TT Assen	Assen	135.000
Vlindermarkten Emmen	Emmen	105.000
Ronde van Drenthe	Diverse plaatsen	100.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

De Zuidlaardermarkt is al jaren het best bezochte evenement van Drenthe en ook de overige evenementen kunnen rekenen op een redelijk stabiele toestroom aan bezoekers

8 Tabellenboek

Bijlage 1	— Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Groningen, 2001–2005.....	92
Bijlage 2	— Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Friesland, 2001–2005.....	93
Bijlage 3	— Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Drenthe, 2001–2005.....	94
Bijlage 4	— Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Groningen, 2001–2005	95
Bijlage 5	— Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Friesland, 2001–2005	95
Bijlage 6	— Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Drenthe, 2001–2005	96
Bijlage 7	— Werkgelegenheidsontwikkeling Watersport Friesland, 2001–2005	96
Bijlage 8	— Hotels en Pensions: Aantal bedrijven en bedden, 2001–2005	97
Bijlage 9	— Hotels en Pensions: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005	98
Bijlage 10	— Logies en Ontbijt: Aantal bedrijven en overnachtingen, 2001–2005.....	99
Bijlage 11	— Kampeerterreinen: Aantal bedrijven en standplaatsen, 2001–2005	100
Bijlage 12	— Kampeerterreinen: Aantal toeristische en vaste standplaatsen, 2001–2005.....	101
Bijlage 13	— Kampeerterreinen: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005.....	102
Bijlage 14	— Kampeerterreinen: Verhuurgraad en overnachtingen, 2001–2005.....	103
Bijlage 15	— Recreatiewoningen: Aantal bedrijven en recreatiewoningen, 2001–2005	104
Bijlage 16	— Recreatiewoningen: Verhuurwoningen en tweede woningen, 2001–2005	105
Bijlage 17	— Verhuurwoningen: Bezettingsgraad, 2001–2005.....	106
Bijlage 18	— Recreatiewoningen: Overnachtingen recreatiewoningen, 2001–2005	107
Bijlage 19	— Groepsaccommodaties: Aantal adressen en bedden, 2001–2005	108
Bijlage 20	— Groepsaccommodaties: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005	109
Bijlage 21	— Jachthavens: Aantal adressen en ligplaatsen, 2001–2005.....	110
Bijlage 22	— Jachthavens: Passantenligplaatsen en vaste ligplaatsen, 2001–2005.....	111
Bijlage 23	— Jachthavens: Overzicht van 2005.....	112
Bijlage 24	— Jachthavens: Verhuurgraad en overnachtingen, 2001–2005	113
Bijlage 25	— Jachtverhuur: Aantal bedrijven en verhuurboten, 2001–2005	114
Bijlage 26	— Jachtverhuur: Aantal kajuitmotor- en kajuitzeilboten, 2001–2005.....	115
Bijlage 27	— Jachtverhuur: Aantal open zeil- en platbodemboten, 2001–2005.....	116
Bijlage 28	— Jachtverhuur: Overnachtingen kajuitmotor- en kajuitzeilboten, 2001–2005	117
Bijlage 29	— Brug- en sluistellingen: Passages Groningen, 2001–2005	118
Bijlage 30	— Brug- en sluistellingen: Passages Friesland, 2001–2005	119
Bijlage 31	— Brug- en sluistellingen: Passages Drenthe, 2001–2005	120
Bijlage 32	— Dagattracties: Aantal bezoekers Groningen, 2001–2005	121
Bijlage 33	— Dagattracties: Aantal bezoekers Friesland, 2001–2005	124
Bijlage 34	— Dagattracties: Aantal bezoekers Drenthe, 2001–2005	129
Bijlage 35	— Evenementen: Aantal bezoekers Groningen, 2005	132
Bijlage 36	— Evenementen: Aantal bezoekers Friesland, 2005	136
Bijlage 37	— Evenementen: Aantal bezoekers Drenthe, 2005	141
Bijlage 38	— Beschrijving BIK-codes Recreatie en Toerisme.....	145
Bijlage 39	— Beschrijving BIK-codes Recreatie en Toerisme.....	148

Bijlage 1 — Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Groningen, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (15+ uren)			Parttime (15– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Horeca	7.442	7.390	7.243	3.840	3.615	3.566	3.602	3.775	3.677
Logies	1.167	1.358	1.352	778	888	878	389	470	474
Cultuur, recreatie, sport en amusement	2.659	3.216	3.094	1.778	2.009	2.058	881	1.207	1.036
Personenvervoer	1.437	1.770	1.881	1.038	1.211	1.332	399	559	549
Reisorganisaties en bemiddeling	549	574	562	431	466	464	118	108	98
Recreatiegoederen	497	605	594	399	461	443	98	144	151
Overige detailhandel	318	271	243	215	187	161	103	84	82
Totaal R&T Groningen	14.069	15.184	14.969	8.479	8.837	8.902	5.590	6.347	6.067
Totale werkgelegenheid	262.007	261.953	260.018	218.397	214.089	213.121	43.610	47.864	46.897
Index (2001 = 100)	100	108	102	100	104	101	100	114	104
Percentage R&T	5,4%	5,8%	5,8%	3,9%	4,1%	4,2%	12,8%	13,3%	12,9%

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 2 — Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Friesland, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (15+ uren)			Parttime (15– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Horeca	8.198	8.324	8.091	4.290	4.217	4.041	3.908	4.107	4.050
Logies	3.198	3.208	3.180	2.137	2.064	2.043	1.061	1.144	1.137
Cultuur, recreatie, sport en amusement	4.003	4.213	4.121	2.363	2.419	2.397	1.640	1.794	1.724
Personenvervoer	2.323	2.684	2.676	1.574	1.851	1.864	749	833	812
Reisorganisaties en bemiddeling	488	474	450	391	388	372	97	86	78
Recreatiegoederen	1.795	2.020	2.035	1.537	1.746	1.734	258	274	301
Overige detailhandel	827	783	759	525	520	497	302	263	262
Totaal R&T Friesland	20.832	21.706	21.312	12.817	13.205	12.948	8.015	8.501	8.364
Totale werkgelegenheid	270.389	277.078	276.006	217.489	219.061	217.495	52.900	58.017	58.511
Index (2001 = 100)	100	104	102	100	103	101	100	106	104
Percentage R&T	7,7%	7,8%	7,7%	5,9%	6,0%	6,0%	15,2%	14,7%	14,3%

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 3 — Werkgelegenheidsontwikkeling R&T Drenthe, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (12+ uren)			Parttime (12– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Horeca	4.284	4.836	4.873	2.598	2.970	3.011	1.686	1.866	1.862
Logies	2.916	3.008	3.002	2.083	2.139	2.107	833	869	895
Cultuur, recreatie, sport en amusement	3.251	3.262	3.385	2.435	2.332	2.414	816	930	971
Personenvervoer	1.572	2.128	2.289	1.402	1.878	1.930	170	250	359
Reisorganisaties en bemiddeling	288	516	507	230	470	457	58	46	50
Recreatiegoederen	604	613	634	514	514	527	90	99	107
Overige detailhandel	258	234	211	227	190	172	31	44	39
Totaal R&T Drenthe	13.173	14.597	14.901	9.489	10.493	10.618	3.684	4.104	4.283
Totale werkgelegenheid	193.589	197.229	196.464	170.399	169.388	167.473	23.190	27.841	28.991
Index (2001 = 100)	100	111	113	100	111	112	100	111	116
Percentage R&T	6,8%	7,4%	7,6%	5,6%	6,2%	6,3%	15,9%	14,7%	14,8%

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 4 — Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Groningen, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (15+ uren)			Parttime (15– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Hotel–restaurants	610	824	739	412	494	429	198	330	310
Hotels ¹⁰ , pensions en conferentieoorden	134	143	204	92	115	148	42	28	56
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	14	8	5	9	4	4	5	4	1
Kampeertreinen	202	162	198	148	124	149	54	38	49
Vakantiehuisjes, bungalowparken	207	221	206	117	151	148	90	70	58
Totaal Groningen	1.167	1.358	1.352	778	888	878	389	470	474

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 5 — Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Friesland, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (15+ uren)			Parttime (15– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Hotel–restaurants	1.823	1.693	1.681	1.235	1.119	1.122	588	574	559
Hotels, pensions en conferentieoorden	232	259	224	162	159	139	70	100	85
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	138	155	131	80	78	71	58	77	60
Kampeertreinen	566	643	631	362	383	382	204	260	249
Vakantiehuisjes, bungalowparken	439	458	513	298	325	329	141	133	184
Totaal Friesland	3.198	3.208	3.180	2.137	2.064	2.043	1.061	1.144	1.137

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

¹⁰ Dit betreft de hotels exclusief hotel–restaurants

Bijlage 6 — Werkgelegenheidsontwikkeling Logies Drenthe, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (12+ uren)			Parttime (12– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Hotel–restaurants	1.264	1.269	1.269	816	829	809	448	440	460
Hotels, pensions en conferentieoorden	211	184	229	185	153	182	26	31	47
Jeugdherbergen, kamphuizen e.d.	93	89	84	77	68	65	16	21	19
Kampeerterreinen	547	505	508	430	387	376	117	118	132
Vakantiehuisjes, bungalowparken	711	788	990	529	610	675	182	178	315
Totaal Drenthe	2.826	2.835	3.080	2.037	2.047	2.107	789	788	973

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 7 — Werkgelegenheidsontwikkeling Watersport Friesland, 2001–2005

	Fulltime + Parttime			Fulltime (15+ uren)			Parttime (15– uren)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Jachthavens	323	314	315	235	225	224	88	89	91
Bootverhuur	624	614	595	378	386	365	246	228	230
Zeilscholen	106	122	88	57	63	58	49	59	30
Passagiersvaart (charters en rondvaart)	529	468	493	351	361	356	178	107	137
Jachtwerven	1.371	1.528	1.524	1.225	1.381	1.359	146	147	165
Overige watersport–gebonden industrie	719	722	744	662	650	676	57	72	68
Watersportgebonden handel en diensten	461	452	459	330	336	350	131	116	109
Totaal Friesland	4.133	4.220	4.218	3.238	3.402	3.388	895	818	830

Bron: Provinciale werkgelegenheidsregisters, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 8 — Hotels en Pensions: Aantal bedrijven en bedden, 2001–2005

	Aantal hotels / pensions					Aantal bedden				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	81	82	83	83	83	3.511	3.634	3.763	3.744	3.715
Friesland	190	193	196	195	195	8.126	8.139	8.253	8.128	8.144
Drenthe	135	137	138	137	136	4.376	4.352	4.555	4.569	4.524
West-Groningen	18	18	18	18	18	338	354	342	344	344
Groningen-Haren	13	14	14	14	14	1.376	1.467	1.522	1.502	1.494
Eemsmond	16	16	16	16	16	496	506	507	505	522
Oost-Groningen	34	34	35	35	35	1.301	1.307	1.392	1.393	1.355
Waddeneilanden	61	61	62	62	62	3.312	3.292	3.432	3.390	3.380
Friese Merengebied	34	34	34	34	34	1.179	1.187	1.207	1.205	1.219
Friese IJsselmeerkust	40	42	44	44	44	1.333	1.364	1.364	1.354	1.350
Zuidoost-Friesland	15	15	15	15	15	967	965	951	935	935
Overig Friesland	40	41	41	40	40	1.335	1.331	1.299	1.244	1.260
Noordmidden-Drenthe	52	54	55	54	53	2.264	2.257	2.302	2.298	2.276
Zuidwest-Drenthe	36	36	36	36	36	1.033	1.040	1.062	1.076	1.072
Zuidoost-Drenthe	47	47	47	47	47	1.079	1.055	1.191	1.195	1.176
Noord-Nederland	406	412	417	415	414	16.013	16.125	16.571	16.441	16.383

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 9 — Hotels en Pensions: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005

	Bezettingsgraad					Aantal overnachtingen (x 1000)				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,44	0,43	0,39	0,39	0,42	553	570	546	544	576
Friesland	0,40	0,40	0,39	0,39	0,39	1.210	1.205	1.217	1.192	1.191
Drenthe	0,40	0,41	0,38	0,37	0,39	633	630	615	602	636
West-Groningen	0,27	0,27	0,27	0,27	0,28	34	35	34	34	35
Groningen-Haren	0,44	0,46	0,41	0,41	0,43	220	247	228	226	237
Eemsmond	0,43	0,39	0,37	0,39	0,44	79	71	69	72	84
Oost-Groningen	0,46	0,45	0,42	0,42	0,45	220	216	215	212	220
Waddeneilanden	0,45	0,47	0,48	0,47	0,46	548	562	602	579	572
Friese Merengebied	0,35	0,32	0,32	0,34	0,33	150	139	139	148	149
Friese IJsselmeerkust	0,39	0,38	0,36	0,36	0,34	190	191	181	176	169
Zuidoost-Friesland	0,41	0,39	0,39	0,40	0,40	144	137	135	135	136
Overig Friesland	0,36	0,36	0,34	0,34	0,36	177	175	160	155	165
Noordmidden-Drenthe	0,44	0,47	0,43	0,42	0,46	360	385	359	354	386
Zuidwest-Drenthe	0,38	0,34	0,35	0,34	0,34	144	129	135	132	132
Zuidoost-Drenthe	0,33	0,30	0,28	0,26	0,27	129	116	121	115	118
Noord-Nederland	0,39	0,39	0,37	0,37	0,38	2.395	2.405	2.378	2.338	2.402

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 10 — Logies en Ontbijt: Aantal bedrijven en overnachtingen, 2001–2005

	Aantal adressen					Aantal overnachtingen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	98	112	143	144	144	27	25	27	26	34
Friesland	113	115	296	298	297	30	35	81	81	83
Drenthe	76	81	105	105	102	15	18	26	27	31
West-Groningen	31	35	46	47	46	7	7	9	9	9
Groningen-Haren	17	20	25	25	25	5	5	4	4	4
Eemsmond	25	27	38	38	39	4	4	4	6	10
Oost-Groningen	25	30	34	34	34	11	8	9	8	11
Waddeneilanden	4	4	24	24	24	2	3	8	8	8
Friese Merengebied	29	29	76	75	75	6	6	17	17	20
Friese IJsselmeerkust	21	22	61	61	61	10	14	32	31	24
Zuidoost-Friesland	11	11	42	42	42	1	1	6	6	8
Overig Friesland	48	49	93	96	95	10	10	18	20	23
Noordmidden-Drenthe	30	32	39	39	38	5	6	7	8	11
Zuidwest-Drenthe	27	28	41	41	40	7	9	15	15	15
Zuidoost-Drenthe	19	21	25	25	24	3	3	4	4	5
Noord-Nederland	287	308	544	547	543	72	78	133	135	148

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 11 — Kampeerterreinen: Aantal bedrijven en standplaatsen, 2001–2005

	Aantal kampeerterreinen					Totaal aantal standplaatsen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	111	111	112	112	112	7.287	7.422	7.360	7.302	7.397
Friesland	333	337	345	354	354	26.287	26.152	26.484	26.742	26.873
Drenthe	295	296	296	296	296	23.875	24.074	24.035	24.157	24.009
West-Groningen	36	36	36	36	36	2.086	2.229	2.239	2.249	2.329
Groningen-Haren	6	6	6	6	6	500	498	498	493	493
Eemsmond	19	19	19	19	19	1.372	1.292	1.278	1.205	1.151
Oost-Groningen	50	50	51	51	51	3.329	3.403	3.345	3.355	3.424
Waddeneilanden	58	58	58	58	58	6.939	6.958	7.007	6.946	7.003
Friese Merengebied	85	85	88	89	89	5.471	5.485	5.534	5.535	5.544
Friese IJsselmeerkust	72	73	73	72	72	7.891	7.945	7.995	8.021	7.998
Zuidoost-Friesland	66	66	66	67	67	3.890	3.431	3.523	3.728	3.755
Overig Friesland	52	55	60	68	68	2.096	2.333	2.425	2.512	2.573
Noordmidden-Drenthe	124	124	124	124	124	11.535	11.829	11.640	11.669	11.543
Zuidwest-Drenthe	101	102	102	102	102	7.570	7.446	7.513	7.546	7.491
Zuidoost-Drenthe	70	70	70	70	70	4.770	4.799	4.882	4.942	4.975
Noord-Nederland	739	744	753	762	762	57.449	57.648	57.879	58.201	58.279

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 12 — Kampeerterreinen: Aantal toeristische en vaste standplaatsen, 2001–2005

	Aantal toeristische standplaatsen					Aantal vaste standplaatsen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	4.183	4.187	4.159	4.181	4.221	3.104	3.235	3.201	3.121	3.176
Friesland	12.513	12.502	12.747	13.124	13.139	13.774	13.650	13.737	13.618	13.734
Drenthe	13.116	13.532	13.493	13.623	13.606	10.759	10.542	10.542	10.534	10.403
West-Groningen	1.392	1.459	1.468	1.480	1.527	694	770	771	769	802
Groningen-Haren	330	328	328	328	328	170	170	170	165	165
Eemsmond	650	663	671	671	668	722	629	607	534	483
Oost-Groningen	1.811	1.737	1.692	1.702	1.698	1.518	1.666	1.653	1.653	1.726
Waddeneilanden	3.820	3.861	3.875	3.919	4.036	3.119	3.097	3.132	3.027	2.967
Friese Merengebied	2.602	2.581	2.629	2.625	2.617	2.869	2.904	2.905	2.910	2.927
Friese IJsselmeerkust	2.960	2.988	3.027	3.066	3.012	4.931	4.957	4.968	4.955	4.986
Zuidoost-Friesland	1.854	1.625	1.689	1.894	1.902	2.036	1.806	1.834	1.834	1.853
Overig Friesland	1.277	1.447	1.527	1.620	1.572	819	886	898	892	1.001
Noordmidden-Drenthe	5.620	5.878	5.635	5.695	5.706	5.915	5.951	6.005	5.974	5.837
Zuidwest-Drenthe	3.848	4.049	4.189	4.236	4.205	3.722	3.397	3.324	3.310	3.286
Zuidoost-Drenthe	3.648	3.605	3.669	3.692	3.695	1.122	1.194	1.213	1.250	1.280
Noord-Nederland	29.812	30.221	30.399	30.928	30.966	27.637	27.427	27.480	27.273	27.313

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 13 — Kampeerterreinen: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005

	Bezettingsgraad toeristische standplaatsen					Overnachtingen toeristische standplaatsen (x 1000)				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,11	0,12	0,13	0,13	0,11	396	421	465	474	404
Friesland	0,17	0,18	0,18	0,17	0,16	1.742	1.818	1.930	1.836	1.728
Drenthe	0,16	0,17	0,18	0,17	0,15	1.748	1.996	2.025	1.958	1.723
West-Groningen	0,16	0,14	0,15	0,15	0,13	182	169	189	182	164
Groningen-Haren	0,11	0,12	0,13	0,13	0,11	31	33	37	37	31
Eemsmond	0,07	0,08	0,11	0,11	0,10	37	47	61	60	56
Oost-Groningen	0,10	0,12	0,12	0,14	0,11	146	172	178	195	153
Waddeneilanden	0,20	0,19	0,20	0,20	0,20	644	621	635	643	679
Friese Merengebied	0,10	0,11	0,13	0,12	0,11	228	242	283	258	231
Friese IJsselmeerkust	0,21	0,22	0,23	0,20	0,17	518	555	576	514	434
Zuidoost-Friesland	0,15	0,21	0,21	0,18	0,18	230	287	301	287	280
Overig Friesland	0,11	0,09	0,10	0,10	0,08	121	113	134	134	104
Noordmidden-Drenthe	0,14	0,15	0,15	0,15	0,13	666	723	695	714	614
Zuidwest-Drenthe	0,17	0,21	0,21	0,19	0,18	536	723	745	672	639
Zuidoost-Drenthe	0,18	0,18	0,19	0,18	0,15	547	551	586	571	471
Noord-Nederland	0,16	0,17	0,18	0,17	0,16	3.886	4.235	4.420	4.268	3.855

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 14 — Kampeerterreinen: Verhuurgraad en overnachtingen, 2001–2005

	Verhuurgraad vaste standplaatsen					Overnachtingen vaste standplaatsen (x 1000)				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,85	0,81	0,81	0,82	0,81	544	522	518	509	513
Friesland	0,93	0,95	0,94	0,94	0,93	2.567	2.580	2.581	2.551	2.545
Drenthe	0,94	0,96	0,96	0,94	0,95	2.028	2.013	2.018	1.977	1.981
West-Groningen	0,93	0,91	0,90	0,89	0,82	130	139	139	136	132
Groningen-Haren	0,85	0,81	0,81	0,82	0,81	29	27	28	27	27
Eemsmond	0,85	0,78	0,79	0,80	0,76	122	98	96	85	74
Oost-Groningen	0,87	0,77	0,77	0,79	0,81	264	258	255	260	280
Waddeneilanden	0,95	0,96	0,94	0,96	0,94	591	598	588	583	560
Friese Merengebied	0,89	0,91	0,90	0,91	0,90	508	528	524	528	526
Friese IJsselmeerkust	0,95	0,95	0,95	0,95	0,94	939	943	946	945	933
Zuidoost-Friesland	0,93	0,95	0,96	0,90	0,90	379	342	351	331	333
Overig Friesland	0,92	0,95	0,96	0,92	0,96	150	169	172	164	193
Noordmidden-Drenthe	0,92	0,95	0,96	0,94	0,96	1.094	1.132	1.149	1.126	1.118
Zuidwest-Drenthe	0,96	0,96	0,96	0,94	0,96	711	654	637	621	631
Zuidoost-Drenthe	0,99	0,95	0,95	0,92	0,91	223	227	231	229	232
Noord-Nederland	0,93	0,93	0,93	0,93	0,92	5.140	5.116	5.117	5.037	5.039

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 15 — Recreatiewoningen: Aantal bedrijven en recreatiewoningen, 2001–2005

	Aantal bedrijven					Aantal recreatiewoningen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	23	22	22	21	21	1.682	1.756	1.784	1.791	1.862
Friesland	157	155	159	162	162	6.866	7.028	7.177	7.224	7.381
Drenthe	107	107	107	104	104	6.956	7.153	7.281	7.477	7.773
West-Groningen	7	7	7	7	7	406	439	439	442	443
Groningen-Haren	1	1	1	—	—	173	174	191	192	261
Eemsmond	6	6	6	6	6	200	200	208	207	207
Oost-Groningen	9	8	8	8	8	903	943	946	950	951
Waddeneilanden	63	62	61	63	62	3.043	3.061	3.072	3.073	3.091
Friese Merengebied	42	42	41	41	41	1.988	1.997	2.005	2.011	2.067
Friese IJsselmeerkust	27	26	26	26	26	1.051	1.173	1.280	1.323	1.402
Zuidoost-Friesland	11	11	11	11	11	587	588	599	599	599
Overig Friesland	14	14	20	21	22	197	209	221	218	222
Noordmidden-Drenthe	44	44	44	43	43	2.791	2.872	2.900	3.022	3.119
Zuidwest-Drenthe	33	33	33	31	31	1.772	1.835	1.922	1.923	2.009
Zuidoost-Drenthe	30	30	30	30	30	2.393	2.446	2.459	2.532	2.645
Noord-Nederland	287	284	288	287	287	15.504	15.937	16.242	16.492	17.016

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 16 — Recreatiewoningen: Verhuurwoningen en tweede woningen, 2001–2005

	Aantal verhuurwoningen					Aantal tweede woningen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	818	773	772	761	658	864	983	1.012	1.030	1.204
Friesland	4.601	4.524	4.563	4.617	4.640	2.265	2.504	2.614	2.607	2.741
Drenthe	3.213	3.246	3.324	3.315	3.311	3.743	3.907	3.957	4.162	4.462
West-Groningen	193	193	193	178	194	213	246	246	264	249
Groningen-Haren	—	—	—	—	—	173	174	191	192	261
Eemsmond	169	165	165	165	165	31	35	43	42	42
Oost-Groningen	456	415	414	418	299	447	528	532	532	652
Waddeneilanden	3.043	3.061	3.072	3.073	3.091	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	789	694	671	682	681	1.199	1.303	1.334	1.329	1.386
Friese IJsselmeerkust	421	439	483	526	527	630	734	797	797	875
Zuidoost-Friesland	250	234	233	234	240	337	354	366	365	359
Overig Friesland	98	96	104	102	101	99	113	117	116	121
Noordmidden-Drenthe	623	694	685	661	683	2.168	2.178	2.215	2.361	2.436
Zuidwest-Drenthe	699	689	677	649	643	1.073	1.146	1.245	1.274	1.366
Zuidoost-Drenthe	1.891	1.863	1.962	2.005	1.985	502	583	497	527	660
Noord-Nederland	8.632	8.543	8.659	8.693	8.609	6.872	7.394	7.583	7.799	8.407

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 17 — Verhuurwoningen: Bezettingsgraad, 2001–2005

	Bezettingsgraad				
	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,38	0,39	0,36	0,37	0,39
Friesland	0,29	0,32	0,33	0,32	0,32
Drenthe	0,45	0,48	0,41	0,41	0,45
West-Groningen	0,38	0,39	0,36	0,37	0,39
Groningen-Haren	—	—	—	—	—
Eemsmond	0,38	0,39	0,36	0,37	0,39
Oost-Groningen	0,38	0,39	0,36	0,37	0,39
Waddeneilanden	0,36	0,39	0,37	0,36	0,37
Friese Merengebied	0,28	0,29	0,32	0,30	0,32
Friese IJsselmeerkust	0,13	0,17	0,29	0,27	0,25
Zuidoost-Friesland	0,29	0,11	0,13	0,16	0,16
Overig Friesland	0,16	0,15	0,19	0,17	0,22
Noordmidden-Drenthe	0,23	0,28	0,28	0,27	0,33
Zuidwest-Drenthe	0,31	0,34	0,32	0,31	0,28
Zuidoost-Drenthe	0,55	0,56	0,48	0,47	0,54
Noord-Nederland	0,39	0,41	0,38	0,37	0,39

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 18 — Recreatiewoningen: Overnachtingen recreatiewoningen, 2001–2005

	Overnachtingen verhuurwoningen					Overnachtingen tweede woningen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	560	544	504	520	470	86	98	101	103	120
Friesland	2.660	2.752	2.809	2.746	2.820	227	250	261	261	274
Drenthe	2.551	2.675	2.455	2.428	2.512	374	391	396	416	446
West-Groningen	132	136	127	122	138	21	25	25	26	25
Groningen-Haren	—	—	—	—	—	17	17	19	19	26
Eemsmond	116	116	108	113	118	3	4	4	4	4
Oost-Groningen	312	292	268	286	213	45	53	53	53	65
Waddeneilanden	1.991	2.184	2.070	2.007	2.065	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	407	362	391	379	397	120	130	133	133	139
Friese IJsselmeerkust	102	135	257	258	245	63	73	80	80	88
Zuidoost-Friesland	132	45	56	70	72	34	35	37	37	36
Overig Friesland	29	27	36	32	41	10	11	12	12	12
Noordmidden-Drenthe	263	357	347	330	390	217	218	222	236	244
Zuidwest-Drenthe	401	422	393	370	339	107	115	125	127	137
Zuidoost-Drenthe	1.887	1.896	1.715	1.728	1.783	50	58	50	53	66
Noord-Nederland	5.771	5.972	5.768	5.694	5.802	687	739	758	780	841

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 19 — Groepsaccommodaties: Aantal adressen en bedden, 2001–2005

	Aantal groepsaccommodaties					Aantal bedden				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	28	28	28	28	28	1.291	1.270	1.262	1.254	1.254
Friesland	179	181	183	184	184	12.170	12.162	12.136	12.137	12.083
Drenthe	94	94	94	94	94	5.106	4.953	4.946	4.914	4.986
West-Groningen	10	10	10	10	10	613	613	599	599	599
Groningen-Haren	2	2	2	2	2	137	138	140	132	132
Eemsmond	5	5	5	5	5	162	162	162	162	162
Oost-Groningen	11	11	11	11	11	379	357	361	361	361
Waddeneilanden	92	92	92	92	92	6.535	6.512	6.486	6.418	6.372
Friese Merengebied	38	38	38	38	38	2.688	2.660	2.675	2.657	2.664
Friese IJsselmeerkust	22	23	23	23	23	1.404	1.451	1.442	1.442	1.444
Zuidoost-Friesland	14	15	15	15	15	1.173	1.190	1.166	1.161	1.156
Overig Friesland	13	13	15	16	16	370	349	367	459	447
Noordmidden-Drenthe	41	41	41	41	41	2.245	2.084	2.087	2.080	2.100
Zuidwest-Drenthe	32	32	32	32	32	1.461	1.467	1.460	1.436	1.488
Zuidoost-Drenthe	21	21	21	21	21	1.400	1.402	1.399	1.398	1.398
Noord-Nederland	301	303	305	306	306	18.567	18.385	18.344	18.305	18.323

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 20 — Groepsaccommodaties: Bezettingsgraad en overnachtingen, 2001–2005

	Bezettingsgraad					Aantal overnachtingen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,15	0,15	0,16	0,17	0,18	57	60	66	68	84
Friesland	0,22	0,22	0,22	0,21	0,21	1.006	994	983	918	920
Drenthe	0,20	0,20	0,19	0,20	0,20	371	344	345	345	353
West-Groningen	0,09	0,11	0,12	0,12	0,18	20	24	26	27	40
Groningen-Haren	0,15	0,15	0,16	0,17	0,18	7	8	8	8	9
Eemsmond	0,15	0,15	0,16	0,17	0,18	9	9	10	10	11
Oost-Groningen	0,15	0,15	0,16	0,17	0,18	21	20	22	23	24
Waddeneilanden	0,25	0,25	0,25	0,23	0,24	600	605	596	539	555
Friese Merengebied	0,23	0,25	0,23	0,22	0,20	228	238	227	216	193
Friese IJsselmeerkust	0,18	0,14	0,14	0,14	0,14	92	75	76	73	75
Zuidoost-Friesland	0,13	0,13	0,15	0,15	0,16	55	56	63	63	67
Overig Friesland	0,22	0,16	0,16	0,16	0,19	30	20	22	27	30
Noordmidden-Drenthe	0,23	0,24	0,23	0,23	0,25	190	181	178	177	192
Zuidwest-Drenthe	0,18	0,15	0,16	0,17	0,15	98	79	85	87	82
Zuidoost-Drenthe	0,16	0,16	0,16	0,16	0,16	83	84	81	80	79
Noord-Nederland	0,21	0,21	0,21	0,20	0,20	1.435	1.398	1.394	1.331	1.357

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 21 — Jachthavens: Aantal adressen en ligplaatsen, 2001–2005

	Aantal jachthavens					Totaal aantal ligplaatsen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	45	45	44	44	45	4.956	4.754	4.921	4.961	5.074
Friesland	207	206	209	210	209	30.414	30.230	30.894	31.208	31.250
Drenthe	5	5	5	6	6	710	710	715	745	745
West-Groningen	12	12	11	11	11	1.278	1.273	1.373	1.373	1.410
Groningen-Haren	3	3	3	3	3	819	819	739	739	739
Eemsmond	10	10	10	10	10	1.017	1.029	1.031	1.061	1.061
Oost-Groningen	20	20	20	20	21	1.842	1.633	1.778	1.788	1.864
Waddeneilanden	5	5	5	5	5	1.107	1.167	1.167	1.157	1.157
Friese Merengebied	111	110	114	114	114	15.179	15.026	15.687	15.764	15.901
Friese IJsselmeerkust	62	62	61	62	61	10.058	9.964	10.015	10.144	10.103
Zuidoost-Friesland	8	8	8	8	8	902	902	827	827	827
Overig Friesland	21	21	21	21	21	3.168	3.171	3.198	3.316	3.262
Noordmidden-Drenthe	2	2	2	2	2	410	410	420	420	420
Zuidwest-Drenthe	3	3	3	3	3	300	300	295	295	295
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	1	1	—	—	—	30	30
Noord-Nederland	257	256	258	260	260	36.080	35.694	36.530	36.914	37.069

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 22 — Jachthavens: Passantenligplaatsen en vaste ligplaatsen, 2001–2005

	Aantal passantenligplaatsen					Aantal vaste ligplaatsen				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	885	1.008	960	1.000	1.030	4.071	3.746	3.961	3.961	4.044
Friesland	5.099	5.299	5.162	5.253	5.224	25.315	24.931	25.732	25.955	26.026
Drenthe	185	185	200	230	230	525	525	515	515	515
West-Groningen	198	278	288	288	273	1.080	995	1.085	1.085	1.137
Groningen-Haren	105	105	75	75	75	714	714	664	664	664
Eemsmond	186	198	209	239	239	831	831	822	822	822
Oost-Groningen	396	427	388	398	443	1.446	1.206	1.390	1.390	1.421
Waddeneilanden	837	887	887	887	887	270	280	280	270	270
Friese Merengebied	1.878	2.110	1.929	1.998	2.067	13.301	12.916	13.758	13.766	13.834
Friese IJsselmeerkust	1.807	1.710	1.743	1.753	1.663	8.251	8.254	8.272	8.391	8.440
Zuidoost-Friesland	75	75	75	75	75	827	827	752	752	752
Overig Friesland	502	517	528	540	532	2.666	2.654	2.670	2.776	2.730
Noordmidden-Drenthe	10	10	20	20	20	400	400	400	400	400
Zuidwest-Drenthe	175	175	180	180	180	125	125	115	115	115
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	30	30	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	6.169	6.492	6.322	6.483	6.484	29.911	29.202	30.208	30.431	30.585

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 23 — Jachthavens: Overzicht van 2005

	Aantal vaste ligplaatsen	Verhuurgraad	Verhuurde ligplaatsen	Overnachtingen (x 1000)
Groningen	4.044	0,78	2.970	148
Friesland	26.026	0,87	22.497	1.125
Drenthe	515	0,89	458	23
West-Groningen	1.137	0,78	882	44
Groningen-Haren	664	0,78	515	26
Eemmond	822	0,78	638	32
Oost-Groningen	1.421	0,66	935	47
Waddeneilanden	270	0,87	234	12
Friese Merengebied	13.834	0,87	11.978	599
Friese IJsselmeerkust	8.440	0,88	7.410	371
Zuidoost-Friesland	752	0,87	652	33
Overig Friesland	2.730	0,81	2.223	111
Noordmidden-Drenthe	400	0,89	356	18
Zuidwest-Drenthe	115	0,89	102	5
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—
Noord-Nederland	30.585	0,86	25.925	1.296

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 24 — Jachthavens: Verhuurgraad en overnachtingen, 2001–2005

	Verhuurgraad					Aantal overnachtingen (x 1000)				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	0,75	0,78	0,75	0,77	0,78	143	141	140	147	148
Friesland	0,84	0,85	0,84	0,85	0,87	1.067	1.052	1.084	1.104	1.125
Drenthe	0,78	0,85	0,88	0,89	0,89	21	22	23	23	23
West-Groningen	0,77	0,84	0,84	0,91	0,78	42	42	45	49	44
Groningen-Haren	0,75	0,78	0,75	0,77	0,78	27	28	25	26	26
Eemsmond	0,88	0,70	0,68	0,68	0,78	37	29	28	28	32
Oost-Groningen	0,53	0,70	0,60	0,64	0,66	38	42	42	44	47
Waddeneilanden	0,84	0,85	0,84	0,85	0,87	11	12	12	11	12
Friese Merengebied	0,85	0,85	0,84	0,85	0,87	568	551	578	586	599
Friese IJsselmeerkust	0,83	0,86	0,85	0,86	0,88	344	353	351	360	371
Zuidoost-Friesland	0,84	0,66	0,85	0,89	0,87	35	27	32	33	33
Overig Friesland	0,82	0,82	0,83	0,81	0,81	110	109	111	113	111
Noordmidden-Drenthe	0,78	0,85	0,88	0,89	0,89	16	17	18	18	18
Zuidwest-Drenthe	0,78	0,85	0,88	0,89	0,89	5	5	5	5	5
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	0,82	0,84	0,83	0,84	0,86	1.231	1.216	1.247	1.274	1.296

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 25 — Jachtverhuur: Aantal bedrijven en verhuurboten, 2001–2005

	Aantal bedrijven					Totaal aantal verhuurboten				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	12	11	10	10	8	73	79	74	79	67
Friesland	155	150	150	150	150	2.953	2.886	2.967	2.940	2.928
Drenthe	5	5	5	5	4	46	46	48	48	36
West-Groningen	2	2	2	2	2	15	14	14	15	14
Groningen-Haren	1	2	2	2	2	14	33	31	34	31
Eemsmond	2	1	1	1	1	11	4	4	5	4
Oost-Groningen	7	6	5	5	3	33	28	25	25	18
Waddeneilanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	109	104	104	104	104	2.156	2.080	2.165	2.137	2.133
Friese IJsselmeerkust	39	39	39	39	39	742	752	748	748	740
Zuidoost-Friesland	2	2	2	2	2	33	33	33	33	34
Overig Friesland	5	5	5	5	5	22	21	21	22	21
Noordmidden-Drenthe	4	4	4	4	3	40	40	42	42	30
Zuidwest-Drenthe	1	1	1	1	1	6	6	6	6	6
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	172	166	165	165	162	3.072	3.011	3.089	3.067	3.031

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 26 — Jachtverhuur: Aantal kajuitmotor- en kajuitzeilboten, 2001–2005

	Aantal kajuitmotorboten					Aantal kajuitzeilboten				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	27	25	22	22	20	—	—	—	—	—
Friesland	768	740	755	727	733	438	433	453	449	444
Drenthe	6	6	6	6	6	—	—	—	—	—
West-Groningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Groningen-Haren	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—
Eemsmond	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oost-Groningen	27	23	20	20	18	—	—	—	—	—
Waddeneilanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	561	532	544	515	525	205	196	216	213	211
Friese IJsselmeerkust	170	171	174	175	170	233	237	237	236	233
Zuidoost-Friesland	33	33	33	33	34	—	—	—	—	—
Overig Friesland	4	4	4	4	4	—	—	—	—	—
Noordmidden-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zuidwest-Drenthe	6	6	6	6	6	—	—	—	—	—
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	801	771	783	755	759	438	433	453	449	444

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 27 — Jachtverhuur: Aantal open zeil- en platbodemboten, 2001–2005

	Aantal open zeilboten					Aantal platbodemboten				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	46	37	35	40	30	—	17	17	17	17
Friesland	1.551	1.523	1.566	1.567	1.558	196	190	193	197	193
Drenthe	40	40	42	42	30	—	—	—	—	—
West-Groningen	15	14	14	15	14	—	—	—	—	—
Groningen-Haren	14	14	12	15	12	—	17	17	17	17
Eemsmond	11	4	4	5	4	—	—	—	—	—
Oost-Groningen	6	5	5	5	—	—	—	—	—	—
Waddeneilanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	1.290	1.257	1.307	1.307	1.300	100	95	98	102	97
Friese IJsselmeerkust	245	251	244	244	243	94	93	93	93	94
Zuidoost-Friesland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overig Friesland	16	15	15	16	15	2	2	2	2	2
Noordmidden-Drenthe	40	40	42	42	30	—	—	—	—	—
Zuidwest-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	1.637	1.600	1.643	1.649	1.618	196	207	210	214	210

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 28 — Jachtverhuur: Overnachtingen kajuitmotor- en kajuitzeilboten, 2001–2005

	Overnachtingen kajuitmotorboten (x 1000)					Overnachtingen kajuitzeilboten (x 1000)				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Groningen	11	9	9	9	8	—	—	—	—	—
Friesland	303	253	306	295	275	127	124	121	118	113
Drenthe	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—
West-Groningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Groningen-Haren	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Eemsmond	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oost-Groningen	11	8	8	8	7	—	—	—	—	—
Waddeneilanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friese Merengebied	222	182	220	209	197	60	56	57	56	54
Friese IJsselmeerkust	67	58	70	71	64	68	68	63	62	59
Zuidoost-Friesland	13	11	13	13	13	—	—	—	—	—
Overig Friesland	2	1	2	2	2	—	—	—	—	—
Noordmidden-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zuidwest-Drenthe	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—
Zuidoost-Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Nederland	316	263	317	306	285	127	124	121	118	113

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 29 — Brug- en sluisstellingen: Passages Groningen, 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Brug Roodehaan	4.454	7.483	7.916	7.264	6.411
De Groeve Noord	2.745	—	3.558	NB ¹¹	2.938
De Groeve Zuid	2.122	—	2.296	NB	2.185
Dorkwerdersluis	2.929	4.154	4.831	4.719	4.905
Eexterbrug	1.350	1.362	985	1.018	1.155
Euvelgunnerbrug	4.579	4.787	4.552	4.269	4.215
Farmsum zeesluis	7.431	8.459	8.823	7.441	7.791
Gaarkeuken	7.561	7.615	7.274	7.374	7.021
Hunsingoersluis	—	—	1.576	1.108	896
Lauwersoog	12.339	15.625	16.141	15.444	14.092
Meedenerbrug	1.150	1.540	1.326	1.442	1.315
Oostersluis	8.559	9.114	8.406	8.439	7.894
Rengersbrug	4.660	3.375	3.584	3.389	3.156
Vierverlatenbrug	343	344	526	434	315
Zoutkamperbrug	4.275	—	—	—	—

Bron: Provincie Groningen

¹¹ NB = Niet bekend

Bijlage 30 — Brug- en sluitellingen: Passages Friesland, 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Akkrum dorp	17.299	16.399	15.729	14.839	16.528
Aldskou	17.585	17.144	17.866	17.014	16.251
Appelscha Damsluis	1.857	1.724	1.704	1.561	1.491
Hoodammen	15.313	14.667	15.072	12.855	13.211
Janesloot	24.317	26.116	26.759	24.350	23.636
Jelteslootbrug	49.407	50.936	52.824	49.151	46.912
Johan Frisosluis	43.925	44.029	48.309	40.675	39.387
Klaarkampsterbrug	10.885	12.391	12.317	12.211	11.952
Linthorst Homansluis	28.186	28.779	29.871	27.877	26.466
Nes Boorne ¹²	4.237	4.419	3.120	2.793	2.605
Nieuwe Lemstersluis	16.258	14.960	14.917	14.736	13.381
Prinses Margrietsluis	23.878	25.666	29.914	27.053	26.528
Scharsterbrug	23.484	24.502	26.300	22.495	21.708
Spannenbrug	14.356	14.472	15.044	14.282	¹³
Stroobos ¹⁴	6.230	6.374	6.536	6.248	7.045
Sudergoabrêge	24.926	24.926	26.377	23.223	21.557
Tjerk Hiddesluizen	12.013	11.829	14.353	12.817	¹⁵
Willem Loréslûs	13.283	14.485	15.016	14.448	14.767

Bron: *Provinsje Fryslân*

¹² Nes Boorne is per 01/01/2003 overgegaan op zelfbediening; de gegevens van Aldeboarn zijn hier weergegeven.

¹³ Gestopt per 01/01/2005

¹⁴ De registratie van Stroobos is per 01/01/2005 gestopt i.v.m. bediening op afstand; de gegevens van Schuilenburg zijn hier weergegeven.

¹⁵ Geen registratie over 2005

Bijlage 31 — Brug- en sluisstellingen: Passages Drenthe, 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2005
de Haandrik	1.388	1.604	1.560	1.458	1.623
Dieversluis	3.210	3.592	3.721	3.320	3.300
Ericasluis	239	238	285	268	240
Galgenkampsbrug	5.195	5.084	5.100	5.008	4.833
Haarsluis	3.373	3.595	3.617	3.286	3.263
Haveltersluis	3.540	3.975	3.844	3.478	3.421
Nieuwe Brugsluis	2.224	2.542	2.414	2.244	2.244
Noorderschutsluis	1.908	2.122	2.020	1.924	1.984
Norgerbrug	2.345	2.786	2.829	2.522	2.598
Oranjesluis	112	71	121	120	105
Ossesluis	2.337	2.646	2.613	2.491	2.418
Paradijssluis	3.846	4.145	4.015	3.879	3.680
Rogatsluis	2.441	2.814	2.793	2.618	2.522
Sluis De Punt	2.400	2.779	2.795	2.599	2.557
Sluis Peelo	2.420	2.741	2.739	2.594	2.530
Sluis Vries	2.326	2.730	2.718	2.477	2.464
Stieltjeskanaalsluis	1.862	1.936	1.845	1.671	1.799
Uffeltersluis	3.488	3.822	3.748	3.487	3.414
Veenesluis	3.348	3.596	3.488	3.176	3.270
Wittewijksbrug	1.758	1.709	1.698	1.550	1.490

Bron: Provincie Drenthe

Bijlage 32 — Dagattracties: Aantal bezoekers Groningen, 2001–2005

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁶	2001	2002	2003	2004	2005
Museum Sint Bernardushof	Aduard	M	5.000	5.500	4.000	4.900	5.800
Museum Stad Appingedam	Appingedam	M	5.123	9.047	6.854	6.427	5.385
Streekmuseum De Oude Wolden	Bellingwolde	M	2.400	1.843	2.636	2.011	2.043
Museum Lammert Boerma	Borgercompagnie	M	2.800	2.650	2.400	2.200	2.200
Stichting Vesting Bourtange	Bourtange	M	58.000	60.000	60.000	60.000	58.000
Draaiorgelmuseum	Delfzijl	M	9.175	8.900	8.650	9.500	6.700
Museum AquariOm	Delfzijl	M	12.400	*	*	*	*
Museum en Zeeaquarium Delfzijl	Delfzijl	Z	*	*	13.500	13.175	12.349
Poldermolen de Goliath	Eemshaven	B	4.000	4.000	6.000	4.500	5.000
Abraham's Mosterdmakerij	Eenrum	B	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Kaarsenmakerij Wilhelmus	Eenrum	B	9.500	10.000	10.000	9.500	*
Museum Wierdenland	Ezinge	M	3.000	5.500	1.600	2.500	2.700
Euro Kartracing Groningen	Groningen	K	*	*	*	*	*
Grafisch Museum	Groningen	M	7.024	6.686	6.601	7.227	5.265
Groninger Museum	Groningen	M	201.000	345.000	235.000	220.000	185.000
Holland Casino	Groningen	O	355.000	345.419	371.310	339.527	347.281
Kinder Party Centrum Apekooi	Groningen	A	*	*	*	*	*
Kinderboerderij Wegafarm	Groningen	D	*	*	*	*	*
Martinitoren	Groningen	O	40.000	37.589	33.125	38.250	37.500
Monkey Donky	Groningen	A	*	*	*	7.500	8.500
Natuurmuseum Groningen ¹⁷	Groningen	M	24.075	21.492	22.207	17.739	15.063
Nederlands Stripmuseum ¹⁸	Groningen	M	—	—	—	—	45.037
Noordelijk Scheepvaartmuseum	Groningen	M	16.884	20.347	17.146	16.877	22.660

¹⁶ A = Attractiepark, B = Ambacht, D = Dierentuin, K = Kartcentrum, O = Overig, M = Museum, Z = Zwembad, * = geen opgave.

¹⁷ Een verbouwing in het museum heeft invloed gehad op de bezoekersaantallen.

¹⁸ Het Nederlands Stripmuseum is open voor bezoekers sinds april 2004. Er zijn pas gegevens vanaf 2005.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁶	2001	2002	2003	2004	2005
Sportcentrum Kardinge	Groningen	Z	438.100	429.300	450.000	477.000	462.000
Universiteitsmuseum	Groningen	M	473	1.100	1.192	7.700	7.970
Hortus Haren	Haren	O	60.000	8.000	30.000	30.000	30.000
Klokkengieterijmuseum	Heiligerlee	M	6.100	5.766	6.303	5.740	4.724
Museum 'Slag bij Heiligerlee'	Heiligerlee	M	3.462	3.214	3.688	3.372	2.865
De Theefabriek	Houwerzijl	M	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Nationaal Rijtuigmuseum	Leek	M	23.000	15.500	24.711	22.051	25.062
Stichting Recreatie Nienoord	Leek	A	293.000	301.000	297.000	289.000	292.000
Landgoed Verhildersum	Leens	M	23.000	25.000	25.600	22.690	18.663
Abel Tasmankabinet	Lutjegast	M	*	*	*	*	1.080
Schilder- en bakkerij-museum 't Steenhuus	Niebert	M	2.500	2.500	2.700	2.300	2.600
Kapiteinshuis Pekela	Nieuwe Pekela	M	490	420	620	411	531
Fontana Nieuweschans	Nieuweschans	O	167.000	178.370	191.824	202.000	203.000
Kinderwagenmuseum	Nieuwolda	M	2.800	1.900	2.300	3.000	2.850
Museumgemeal De Hoogte	Nieuwolda	B	3.000	*	1.000	850	700
Nederlands Strijkijzer-Museum	Noordbroek	M	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Kostuummuseum De Gouden Leeuw	Noordhorn	M	*	6.000	6.000	6.000	6.000
Landbouwmuseum 't Rieuw	Nuis	M	2.000	2.500	3.000	2.500	2.500
Radio- en Speelgoedmuseum	Onstwedde	M	*	*	*	*	1.261
Atlantis	Oude Pekela	Z	*	*	*	*	*
Vestingmuseum Oudeschans	Oudeschans	M	500	3.000	3.000	1.500	1.500
Domies Toen Botanische Tuin	Pieterburen	O	20.000	10.600	8.630	7.600	7.140
Koffie- en winkelmuseum	Pieterburen	M	*	*	*	*	*
Waddencentrum Pieterburen	Pieterburen	O	12.500	8.600	8.000	7.000	6.450
Zeehondencrèche	Pieterburen	D	175.000	150.000	150.000	175.000	150.000
Boerderij Museum Duurswold	Slochteren	M	1.250	1.200	1.225	1.300	1.350

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ₁₆	2001	2002	2003	2004	2005
Landgoed Fraeylemaborg	Slochteren	M	40.000	40.000	40.000	89.301	88.429
Museumspoorlijn STAR	Stadskanaal	M	29.000	29.500	30.638	30.000	28.818
Streekhistorisch Centrum	Stadskanaal	M	4.280	3.500	3.700	3.800	4.654
Klooster Enclave Ter Apel	Ter Apel	M	25.929	29.585	30.033	27.618	30.749
Wonderwereld	Ter Apel	M	*	*	39.000	30.000	39.000
Menkemaborg	Uithuizen	M	29.724	30.869	28.484	25.729	23.502
Oudheidkamer Uithuizermeeden	Uithuizermeeden	M	*	*	*	*	1.168
Indoor Kartracing Veendam	Veendam	K	*	*	55.000	55.000	55.000
Subtropisch Zwemparadijs Tropiqua	Veendam	Z	279.000	273.000	247.000	250.000	239.000
Veenkoloniaal Museum	Veendam	M	17.960	17.786	17.925	20.885	19.069
Verzamelmuseum	Veendam	M	*	*	*	*	*
Parc Emslandermeer	Vlagtwedde	Z	180.000	180.000	165.000	178.000	165.000
Openluchtmuseum Het Hoogeland	Warffum	M	15.441	14.233	12.684	14.185	10.356
Museum Stoomgemaal Winschoten	Winschoten	M	2.000	1.900	2.400	2.300	2.100
Noordelijk Bus Museum	Winschoten	M	1.330	1.323	1.896	2.288	2.168
Stichting Kinderboek Cultuurbezit	Winsum	M	*	*	*	842	950
Rijwiel- en bromfietsmuseum	Zoutkamp	M	*	*	*	*	*
Visserijmuseum	Zoutkamp	M	1.450	2.000	2.500	3.020	4.300

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 33 — Dagattracties: Aantal bezoekers Friesland, 2001–2005

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁹	2001	2002	2003	2004	2005
Aldheidskeamer Uldrik Bottema	Aldeboarn	M	711	300	750	585	610
VVV Molenmuseum	Anjum	M	1.800	2.053	2.211	1.534	1.766
Bezoekerscentrum Appelscha	Appelscha	O	80.000	100.000	110.000	110.000	130.000
Duinen Zathe	Appelscha	A	130.000	120.000	*	*	*
Miniatuurpark Appelscha	Appelscha	A	35.000	26.000	25.000	17.000	17.000
Doolhofpark Dundelle Bakkeveen	Bakkeveen	A	30.000	35.000	42.000	36.000	32.540
Tsjerke en Uniastate Bears	Bears	O	1.506	2.398	2.350	2.623	2.700
Indoor Karting Berlikum	Berlikum	K	*	*	*	*	*
Lits River Ranch	Boelenslaan	O	*	*	*	*	*
Ot en Sien museum	Boelenslaan	M	*	*	*	*	*
Oudheidkamer Bolsward	Bolsward	M	3.550	2.300	2.850	*	*
Botanische tuin De Kruidhof	Buitenpost	O	28.000	17.500	12.500	14.000	12.500
Zwembad De Kûpe	Buitenpost	Z	*	*	*	*	*
Bezoekerscentrum Molen De Zwaluw	Burdaard	O	2.500	1.900	2.250	2.200	2.500
Museum Ruurd Wiersma Hûs	Burdaard	M	2.550	2.310	2.512	2.947	2.426
Landbouw- en Jutters- museum Swartwoude	Buren	M	15.000	15.077	16.000	16.000	15.500
Indoor Karting Pole Position	Burgum	K	*	*	*	*	*
Streekmuseum/Volkssterrenwacht Burgum	Burgum	M	5.740	6.446	6.290	6.310	6.214
NME De Klyster	Damwoude	M	*	*	*	*	*
Bonifatiuskapel	Dokkum	M	*	*	*	*	15.000
Kinderboerderij Anna Zijlstrahoeve	Dokkum	A	*	*	*	4.000	5.000
Natuurmuseum Dokkum	Dokkum	M	3.820	2.600	2.456	2.100	2.472
Sportvisserij Dageraad	Dokkum	O	*	*	*	*	4.140

¹⁹ A = Attractiepark, B = Ambacht, D = Dierentuin, K = Kartcentrum, M = Museum, O = Overig, Z = Zwembad, * = geen opgave.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁹	2001	2002	2003	2004	2005
Streekmuseum Het Admiraaliteitshuis	Dokkum	M	2.620	2.590	4.040	4.966	3.382
Tolhuisbad	Dokkum	Z	75.279	75.237	69.839	69.000	174.689
De Welle	Drachten	Z	420.000	422.000	416.000	410.000	507.000
Karmelklooster	Drachten	O	16.000	18.000	18.000	18.000	*
Kinderboerderij De Naturij	Drachten	D	75.000	125.000	120.000	110.000	105.000
Museum Smallingerland	Drachten	M	8.700	9.600	9.220	12.000	9.053
It Kokelhûs fan Jan en Sjut	Earnewald	M	979	1.055	1.058	1.100	727
Frysk Lânbou Museum	Exmorra	M	6.800	9.000	8.500	8.000	7.300
Stichting Aldfaers Erf Route	Exmorra	M	51.406	50.793	45.660	47.000	49.500
Eise Eisinga Planetarium	Franeker	M	34.767	36.029	34.471	38.621	36.753
Kaatsmuseum	Franeker	M	1.100	1.250	1.250	1.250	800
Museum Martena	Franeker	M	6.553	3.500	3.904	3.180	0 ²⁰
Subtropisch zwembad Bloemketerp	Franeker	Z	*	*	80.000	70.000	75.000
Streekmuseum Opsterlân	Gorredijk	M	5.964	6.758	6.845	3.000	2.882
Mineralogisch Museum	Grou	M	2.834	495	1.444	1.375	1.588
Museum De Trije Gritenijen	Grou	M	1.714	796	1.129	1.278	945
Openlucht zwembad De Sawn Stjerren	Hallum	Z	*	*	*	*	38.935
Themapark De Spitkeet	Harkema	M	3.200	5.870	6.000	9.000	10.000
Gemeentemuseum Het Hannemahuis	Harlingen	M	5.665	5.665	5.665	5.500	5.568
Harlinger Aardewerk Museum	Harlingen	M	750	500	1.100	500	2.110
De Vries Indoor Karting	Heerenveen	K	*	*	*	*	*
Museum Willem van Haren	Heerenveen	M	10.158	12.146	12.875	13.620	11.078
Sport- en Recreatiecentrum Thialf	Heerenveen	Z	650.000	600.000	475.000	290.000	355.000
Het Eerste Friese Schaatsmuseum	Hindeloopen	M	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000

²⁰ Het museum is in 2005 gesloten geweest wegens verhuizing.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁹	2001	2002	2003	2004	2005
Hidde Nijland Museum Hindeloopen	Hindeloopen	M	10.561	10.536	9.158	8.176	7.130
Reddingsmuseum Abraham Fock	Hollum	M	52.800	54.000	52.000	52.000	53.500
Vuurtoren Ameland	Hollum	O	*	*	*	*	*
Kerkmuseum	Jannum	M	*	*	1.466	1.505	550
Dekema State	Jelsum	M	5.603	5.713	6.739	5.550	6.108
De Stiennen Flier	Joure	Z	260.000	263.000	258.500	268.000	277.877
Stichting Museum Joure	Joure	M	15.118	14.457	38.017	21.777	18.625
Kazemattenmuseum	Kornwerderzand	M	11.850	11.913	13.018	12.061	13.155
Aquazoo Friesland	Leeuwarden	D	29.000	45.000	75.000	100.000	115.000
Fries Museum ²¹	Leeuwarden	M	52.698	61.343	57.855	52.362	53.281
Inkoor Karting Leeuwarden	Leeuwarden	K	*	*	*	*	*
Museum Grutterswinkel	Leeuwarden	M	16.925	13.800	13.025	12.782	13.330
Natuurmuseum Fryslân ²²	Leeuwarden	M	30.000	36.487	5.010	0	38.608
Pakhuis Koophandel "t andere museum	Leeuwarden	M	*	*	*	*	*
Prinsessehof Nationaal Keramiekmuseum	Leeuwarden	M	20.453	23.195	26.039	22.489	22.500
Sport en Recreatiebad De Blauwe Golf	Leeuwarden	Z	350.000	370.000	398.000	380.000	378.000
Tresoar ²³	Leeuwarden	M	4.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Museum Lemster Fiifgea	Lemmer	M	1.257	2.319	1.492	1.232	1.349
Stichting ir. D.F. Woudagemaal	Lemmer	M	7.791	12.736	*	*	*
Museum Oold Ark	Makkinga	M	1.000	1.200	1.000	800	1.300
Aardewerkfabriek Altena-Krooyenga	Makkum	B	*	*	*	*	*
Koninklijke Tichelaar Makkum	Makkum	B	25.000	26.500	25.000	33.500	40.000
Popta Slot – Heringa State	Marssum	M	2.761	2.619	2.446	2.862	*

²¹ Verzetsmuseum Friesland is onderdeel van het Fries Museum.

²² Het natuurmuseum is in 2003 (gedeeltelijk) en 2004 gesloten geweest wegens verbouwing.

²³ Het Frysk Letterkundich Museum is onderdeel van Tresoar.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁹	2001	2002	2003	2004	2005
Scheepswerf en garnalenfabriek	Moddergat	M	*	*	*	*	*
't Fiskershúske	Moddergat	M	9.800	10.196	10.600	12.616	13.681
Cultuur–Historisch Museum Sorgdrager	Nes Ameland	M	15.800	15.200	18.000	15.000	14.000
Natuurcentrum Ameland	Nes Ameland	M	75.100	80.000	50.000	83.000	80.500
Klompemuseum	Noardburgum	M	8.501	8.492	7.289	6.894	8.786
Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde	Noordwolde	M	11.400	13.891	13.442	15.191	11.139
Laagveenderij Museum It Damshûs	Nije Beets	M	6.000	7.365	7.889	9.446	7.447
Oerka Museum	Oostmahorn	M	600	600	*	*	*
Museum Belvédère ²⁴	Oranjewoud	M	—	—	—	11.640	71.120
De Hege Gerzen	Oudemirdum	O	33.946	30.311	41.995	44.000	15.000
Informatiecentrum Mar en Klif	Oudemirdum	M	8.072	15.000	16.000	15.000	15.000
Sybrandy's Ontspanningspark	Oudemirdum	A	40.000	41.000	42.500	43.000	44.000
Bezoekerscentrum Schiermonnikoog	Schiermonnikoog	M	65.000	65.000	63.300	59.000	58.000
Technisch doe–centrum Aeolus	Sexbierum	M	43.000	*	30.000	*	*
Museum Stedhûs Sleat	Sloten	M	3.000	6.139	6.120	6.150	5.817
Fries Scheepvaartmuseum	Sneek	M	21.493	25.408	21.761	24.073	26.067
Het Nationale Spoorwegmuseum	Sneek	M	*	*	*	*	*
Museum J. de Vries	Sneek	M	*	*	*	*	*
Schutterskamer	Sneek	M	850	500	*	*	*
De Bildtse Slag	St Annaparochie	Z	*	55.800	61.500	66.500	*
Munt– en Penningkabinet	Surhuisterveen	M	1.249	1.174	776	1.521	546
Optiekmuseum	Surhuisterveen	M	*	*	*	*	*
Zwembad Wettervlecke	Surhuisterveen	Z	*	*	*	*	*
Kameleondorp Terherne	Terherne	M	61.339	93.887	102.367	92.000	90.000

²⁴ Dit museum is geopend vanaf 2004.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ¹⁹	2001	2002	2003	2004	2005
Gem. Centrum voor Natuur en Landschap	Terschelling West	M	26.303	23.931	22.262	23.500	21.128
Sportfondsen Terschelling N.V.	Terschelling West	Z	57.000	80.183	76.617	78.698	74.052
Terschelling museum 't Behouden Huys	Terschelling West	M	17.150	19.600	14.000	14.500	13.500
Fogelsangh–State	Veenklooster	M	4.000	*	1.500	4.000	5.000
Landbouwmuseum De Brink	Veenklooster	M	*	2.950	4.000	*	1.900
Schierstins	Veenwouden	M	3.100	3.400	4.600	4.000	4.006
Informatiecentrum De Noordwester	Vlieland	M	8.464	7.672	7.252	10.952	16.327
Museum Tromp's Huys	Vlieland	M	7.289	7.289	6.504	6.612	5.905
Vuurtoren Vlieland	Vlieland	O	12.500	*	*	*	*
Museum It Earmhûs	Warten	M	1.200	900	1.200	0	*
Museum Ald Slot	Wergea	M	1.980	2.684	3.056	1.900	3.295
Oudheidkamer Weststellingwerf	Wolvega	M	1.731	1.984	1.921	2.010	2.054
Museum 'De Striid tsjin it Wetter'	Wommels	M	1.298	1.523	1.218	1.075	975
Jopie Huisman Museum	Workum	M	89.000	75.000	68.000	66.500	58.000
Kunsthuis Kort	Workum	O	9.500	10.000	12.000	10.000	9.000
Museum voor Kerkelijke Kunst	Workum	M	1.839	*	*	2.217	2.278
Museum Warkums Erfskip	Workum	M	3.789	2.975	2.276	2.719	2.355
Epema–State	Ijsbrechtum	M	15.500	16.500	6.500	4.500	3.450
Amusementspark Sanjesplezier	Zwaagwesteinde	A	*	*	*	56.693	60.648
Zwembad de Frosk	Zwaagwesteinde	Z	133.000	132.000	132.000	140.000	135.000

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 34 — Dagattracties: Aantal bezoekers Drenthe, 2001–2005

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ²⁵	2001	2002	2003	2004	2005
Breeland	Annen	O	9.323	9.273	9.742	10.014	23.014
Drents Museum	Assen	M	51.672	54.051	86.778	135.546	97.528
Kinderspeelparadijs Ballorig	Assen	D	*	*	50.000	50.000	55.000
Sport- en evenementen- centrum De Smelt	Assen	Z	*	*	*	*	*
Verkeerspark Assen	Assen	A	110.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Veenpark	Barger Compasuum	A	82.000	60.000	80.000	65.000	78.000
Het Boomkroonpad	Borger	O	102.000	106.000	103.000	103.000	91.000
Hunebedcentrum	Borger	M	41.416	34.928	33.873	36.353	66.877
Subtropisch zwembad Hunzedal	Borger	Z	*	*	*	*	*
Stedelijk Museum Drenthe's Veste	Coevorden	M	2.100	3.857	3.029	3.321	3.427
De Drentse Glasbloazer V.O.F.	Dalen	B	15.000	14.000	9.000	7.000	5.000
Camping Bungalowpark het Drouwenerzand BV	Drouwen	A	53.628	93.753	110.000	129.137	144.578
Planetron	Dwingelloo	A	72.000	72.000	68.000	69.000	66.000
Klompemuseum gebr. Wietzes	Eelde	M	2.117	1.752	1.792	2.475	2.996
Museum De Buitenplaats	Eelde	M	26.014	27.696	29.118	27.353	36.500
Hondelhoeve	Eext	B	3.000	*	*	*	*
Dierenpark Emmen	Emmen	D	1.400.000	1.500.000	1.500.000	1.400.000	1.300.000
Zwem- en Golfbad Aquarena	Emmen	Z	360.000	355.000	550.000	550.000	550.000
Industrieel Smalspoor Museum	Erica	M	7.394	10.914	9.000	8.050	6.678
Kabouterland	Exloo	A	82.000	82.000	85.000	91.000	100.500
Museumboerderij Bebinghehoes	Exloo	M	6.012	8.325	5.092	3.184	3.374

²⁵ A = Attractiepark, B = Ambacht, D = Dierentuin, K = Kartcentrum, M = Museum, O = Overig, Z = Zwembad, * = geen opgave.

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ²⁵	2001	2002	2003	2004	2005
De Koloniehof	Frederiksoord	M	10.000	10.245	10.500	11.340	11.230
Vlinderparadijs Papiliorama	Havelte	D	32.000	37.500	31.500	33.000	32.600
Indoor Karting Hoogeveen	Hoogeveen	K	*	*	*	30.000	*
Museum de 5000 Morgen	Hoogeveen	M	*	4.751	4.626	4.587	5.272
Herinneringscentrum Kamp Westerbork	Hooghalen	O	85.476	100.767	100.200	101.065	120.000
Bad Hesselingen	Meppel	Z	288.042	281.714	280.738	276.197	265.435
Drukkerijmuseum Meppel	Meppel	M	8.000	7.900	6.200	8.400	6.800
Party Ships & Trips	Midlaren	O	14.500	9.600	12.250	7.300	7.500
Keramisch Museum Goedewaagen	Nieuw Buinen	M	7.400	6.400	5.500	4.962	*
Familiepretpark De Vluchtheuvel	Norg	A	75.000	65.000	50.000	48.000	*
Molenduinbad	Norg	Z	102.000	96.801	98.450	109.518	105.907
Speelstad Oranje	Oranje	A	300.000	275.000	250.000	250.000	255.000
Stichting Orvelte	Orvelte	M	*	*	22.500	22.500	30.000
Museum Havezate Mensinghe	Roden	M	*	6.000	6.000	5.000	4.750
Nederlands Museum Kinderwereld	Roden	M	28.000	26.828	26.000	26.012	25.500
Olie- en Korenmolen Woldzigt	Roderwolde	M	4.567	4.214	3.150	3.387	3.800
Bezoekerscentrum Dwingelderveld	Ruinen	M	137.000	141.000	140.309	142.606	161.768
Museumboerderij Pasmans Huus	Ruinen	M	1.520	1.770	1.428	1.161	1.260
Museumboerderij de Karstenhoeve	Ruinerwold	M	8.750	9.899	*	7.600	10.000
Zwaantje Hans Stokman's Hof	Schoonebeek	M	1.500	*	967	1.100	1.200
Openluchtmuseum "Ellert en Brammert"	Schoonoord	M	56.074	58.783	55.698	48.081	44.558
Fam. Snuverink	Tiendeveen	O	1.000	1.000	1.000	600	800
Naturistencamping 't Verlaat	Valthermond	O	480	450	400	400	*

Naam attractie	Plaatsnaam	Type ²⁵	2001	2002	2003	2004	2005
Gevangenis­museum Veenhuizen	Veenhuizen	M	34.652	31.943	33.421	32.000	*
Miramar Zeemuseum	Vledder	M	12.974	11.200	13.449	11.760	12.339
Museums Vledder	Vledder	M	*	*	*	13.800	13.000
Natuur­museum Het Drents–Frie­se Woud	Wateren	M	*	*	*	2.243	*
Museum van Papierknipkunst	Westerbork	M	4.035	3.810	2.675	3.025	2.985
Aqualaren	Zuidlaren	Z	134.000	133.500	133.400	137.244	126.800
De Sprookjeshof	Zuidlaren	A	105.000	105.000	100.000	100.000	105.000
Molen­museum De Wachter	Zuidlaren	M	6.300	6.400	6.417	6.352	7.301
Cultuur­historisch Museum De Wemme	Zuidwolde	M	2.500	4.800	4.500	5.000	5.500

Bron: Toerdata Noord

Bijlage 35 — Evenementen: Aantal bezoekers Groningen, 2005

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁶	Aantal
Damsterstadsfeesten	Appingedam	Centrum	23 juni t/m 17 september 2005	M	100.000
Internationaal Shantyfestival "Bie Daip"	Appingedam	Centrum	26 augustus t/m 28 augustus 2005	P	7.000
Nacht van Appingedam	Appingedam	Centrum	22 juni 2005	M	25.000
Pinksterfeesten Delfzijl	Delfzijl	Handelskade West	12 mei t/m 16 mei 2005	M	130.000
Jaarmarkt Eenrum	Eenrum	Centrum	5 mei 2005	M	20.000
Voorjaarsmarkt Finsterwolde	Finsterwolde	Centrum	1 mei 2005	M	7.000
4 Mijl van Groningen	Groningen	Centrum	9 oktober 2005	S	90.000
Atelierroute Groningen	Groningen	Diverse locaties	28 mei t/m 29 mei 2005	B	12.500
Basketbal Festijn Groningen	Groningen	Centrum	19 juni 2005	S	10.000
Bevrijdingsfestival Groningen	Groningen	Stadspark	5 mei 2005	P	35.000
Bloemenjaarmarkt Groningen	Groningen	Centrum	25 maart 2005	M	100.000
Bobstart en Beach	Groningen	Grote Markt	7 juli t/m 10 juli 2005	S	20.000
Concert Alice Cooper	Groningen	Martiniplaza	18 juli 2005	P	5.000
Concert BB King	Groningen	Martiniplaza	23 juni 2005	P	5.000
Concert Elvis Costello	Groningen	Oosterpoort	25 juni 2005	P	5.500
De Noordelijke Motorbeurs	Groningen	Martiniplaza	21 januari t/m 23 januari 2005	M	17.500
Eurosonic	Groningen	Centrum	13 januari t/m 14 januari 2005	P	10.000
Extravaganza on Tour Groningen	Groningen	Martiniplaza	25 februari t/m 27 februari 2005	M	10.000
FC Groningen – ADO Den Haag	Groningen	Oosterpark Stadion	23 oktober 2005	S	11.740
FC Groningen – AZ	Groningen	Oosterpark Stadion	20 november 2005	S	12.500
FC Groningen – De Graafschap	Groningen	Oosterpark Stadion	30 januari 2005	S	12.175
FC Groningen – FC Twente	Groningen	Oosterpark Stadion	20 februari 2005	S	11.645

²⁶ B = Beeldende Kunst, M = Maatschappij / Sociaal / Cultuur, P = Podiumkunsten, S = Sport

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁶	Aantal
FC Groningen – FC Twente	Groningen	Oosterpark Stadion	4 december 2005	S	12.106
FC Groningen – Feyenoord	Groningen	Oosterpark Stadion	24 april 2005	S	12.000
FC Groningen – PSV	Groningen	Oosterpark Stadion	17 maart 2005	S	12.500
FC Groningen – PSV	Groningen	Oosterpark Stadion	18 september 2005	S	12.500
FC Groningen – RBC Roosendaal	Groningen	Oosterpark Stadion	9 april 2005	S	12.390
FC Groningen – RBC Roosendaal	Groningen	Oosterpark Stadion	14 augustus 2005	S	12.100
FC Groningen – Roda JC	Groningen	Oosterpark Stadion	8 mei 2005	S	10.720
FC Groningen – Roda JC	Groningen	Oosterpark Stadion	30 oktober 2005	S	12.500
FC Groningen – Sparta	Groningen	Oosterpark Stadion	11 september 2005	S	11.213
FC Groningen – Vitesse	Groningen	Oosterpark Stadion	11 februari 2005	S	12.350
FC Groningen – Willem II	Groningen	Oosterpark Stadion	20 maart 2005	S	11.568
FC Groningen – Willem II	Groningen	Oosterpark Stadion	2 oktober 2005	S	11.200
Groningens Ontzet/Bommen Berend	Groningen	Centrum	27 augustus 2005	M	50.000
Het Diaghilev Festival	Groningen	Groninger Museum	26 januari t/m 30 januari 2005	P	50.000
Holiday On Ice Groningen	Groningen	Martiniplaza	30 november t/m 4 december 2005	P	19.000
Hussein Chalayan	Groningen	Groninger Museum	17 april t/m 4 september 2005	B	64.000
In dienst van Diaghilev	Groningen	Groninger Museum	11 december 2004 t/m 28 maart 2005	B	89.600
International Film Festival Rotterdam in Groningen	Groningen	Vera & Grand Theatre	2 februari t/m 5 februari 2005	B	6.600
Jonge Harten Festival	Groningen	Centrum	26 november t/m 3 december 2005	M	6.800
K3 Show	Groningen	Martiniplaza	3 mei t/m 5 mei 2005	P	12.612
Koninginnedag Groningen	Groningen	Centrum	30 april 2005	M	75.000
Martiniplaza Tips en Trends Jaarbeurs	Groningen	Martiniplaza	11 september t/m 18 september 2005	M	34.000
Martinishow (Kleindierenshow)	Groningen	Martiniplaza	10 december t/m 11 december 2005	M	7.500
Meikermis Groningen	Groningen	Centrum	13 mei t/m 22 mei 2005	M	100.000

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁶	Aantal
New Attraction	Groningen	Kardingerplas	9 juli 2005	P	15.000
Noorderlicht	Groningen	Groninger Museum	4 september t/m 9 oktober 2005	B	15.000
Noorderslag weekend	Groningen	Centrum	13 januari t/m 15 januari 2005	P	14.200
Noorderzon	Groningen	Noorderplantsoen	18 augustus t/m 28 augustus 2005	P	110.000
Onderwijsbeurs Groningen voor MBO, HBO en WO	Groningen	Martiniplaza	30 september t/m 1 oktober 2005	M	15.500
Oog in oog	Groningen	Groninger Museum	17 september t/m 4 december 2005	B	31.200
Open dag FC Groningen	Groningen	Euroborg Stadion	7 augustus 2005	S	15.000
Pasar Malam Asia Groningen	Groningen	Kardinge	22 juli t/m 24 juli 2005	M	6.000
Professor van Giffen en het geheim van de wierden	Groningen	Groninger Museum	17 december t/m 31 december 2005	B	5.047
Promotiedagen Bedrijfsleven Noord-Nederland	Groningen	Martiniplaza	8 november t/m 9 november 2005	M	32.000
Tuin & Sfeer	Groningen	Martiniplaza	17 februari t/m 20 februari 2005	M	12.000
Van Kirchner tot Kandinsky	Groningen	Groninger Museum	25 maart t/m 18 september 2005	B	64.000
Woon- en Lifestylebeurs van het Noorden	Groningen	Martiniplaza	27 oktober t/m 30 oktober 2005	M	13.500
Zomerkermis Groningen	Groningen	Grote Markt	24 augustus t/m 28 augustus 2005	M	70.000
Jaarmarkt Grootegast	Grootegast	Centrum	21 mei 2005	M	15.000
Kunst & Cultuurmarkt	Haren	Centrum	10 september 2005	M	7.500
Carnavalsoptocht Kloosterburen	Kloosterburen	Centrum	6 februari 2005	M	7.000
Dag van de Nederlandse Zeevisserij	Lauwersoog	Centrum	3 september 2005	M	30.000
Internationaal Horse Power Run	Leek	Nienoord	24 april 2005	S	8.000
Internationale Stoomdagen (in miniatuur)	Leek	Familiepark Nienoord	5 mei t/m 8 mei 2005	M	12.000
Pinksterfeest Leek	Leek	De Dam	16 mei 2005	M	30.000
Winter Lifestyle Beurs	Leek	Nienoord	2 december t/m 4 december 2005	M	8.000
Jaarmarkt Loppersum	Loppersum	Centrum	21 september 2005	M	5.000
Sunsation	Middelstum	Feesthal	15, 16, 22 en 23 april 2005	P	8.000

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁶	Aantal
Snikkeweek	Musselkanaal	Centrum	4 mei t/m 8 mei 2005	M	14.000
Paasmarkt Nieuweschans	Nieuweschans	Centrum	28 maart 2005	M	10.000
Jaarmarkt Oude Pekela	Oude Pekela	Centrum	10 september 2005	M	35.000
Schanspop Siddeburen 2000	Siddeburen	Kugelslaan Sportcomplex	23 september t/m 1 oktober 2005	M	14.000
Jaarmarkt Stadskanaal	Stadskanaal	Centrum	7 september 2005	M	15.000
Carnavalsoptocht Ter Apel	Ter Apel	Centrum	6 februari 2005	M	25.000
Borgerswoldmarkt	Veendam	Park Borgerswold	16 mei 2005	B	8.500
Vakantiemarkt Veendam	Veendam	Centrum	1, 8 en 15 augustus 2005	M	85.000
Marneflora	Warffum	Op Roakeldais- hal	16 februari t/m 20 februari 2005	M	10.000
Op Roakeldais	Warffum	Op Roakeldais- hal	29 juni t/m 3 juli 2005	M	23.000
Adriënmarkt/ Allerheiligen Markten Winschoten	Winschoten	Centrum	7 november 2005	M	60.000
Job Explosion	Winschoten	De Klinker	23 februari t/m 24 februari 2005	M	10.000
Nacht van Winschoten	Winschoten	Centrum	22 juli 2005	M	58.000
Run Winschoten	Winschoten	De Klinker	10 september 2005	S	35.000
Pinksterfeesten Zoutkamp	Zoutkamp	Centrum	13 mei 2005 t/m 16 mei 2005	M	40.000
Intern. Indoor Concours Hippique Veendam	Zuidbroek	Van der Valk Hotel	27 december 2004 t/m 9 januari 2005	S	15.000
Intern. Indoor Concours Hippique Veendam	Zuidbroek	Van der Valk Hotel	24 december 2005 t/m 7 januari 2006	S	175.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 36 — Evenementen: Aantal bezoekers Friesland, 2005

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁷	Aantal
Ameland Beach Rugby Festival	Ameland	Strand van Nes	17 juni t/m 19 juni 2005	S	5.300
't Rôggefeest	Ameland	Diverse locaties in Nes	5 augustus 2005	P	33.000
Dolle Nacht van Appelscha	Appelscha	De Boerestreek	13 augustus 2005	M	5.000
Feestweek Balk	Balk	Centrum	24 augustus t/m 28 augustus 2005	M	10.000
Wâldrock Festival	Bergum	Festivalterrein Zomerweg	4 juni 2005	P	7.500
Bolletongersdei	Bolsward	Centrum	6 oktober 2005	M	10.000
Elfsteden Steptocht	Bolsward	Bargefenne	15 mei 2005	S	5.500
Heamielfeesten	Bolsward	Centrum	22 juni t/m 25 juni 2005	M	10.000
Veenhoop Festival	De Veenhoop	De Veenhoop	29 juli t/m 1 augustus 2005	P	12.000
Skûtsjesilen (SKS–kampioenschap)	Dokkum	Diverse Friese steden	30 juli t/m 12 augustus 2005	S	40.000
Peije Dei	Drachten	Centrum	4 juni 2005	M	20.000
Feestweek Echtenbrug	Echten	Feesttent Echtenbrug	13 september t/m 17 september 2005	M	10.000
Agrarische Dagen	Franeker	Centrum	14 september t/m 17 september 2005	M	30.000
Jaarmarkt Franeker	Franeker	Centrum	17 september 2005	M	15.000
PC Franeker Kaatspartij	Franeker	Het Sjúkelân	3 augustus 2005	S	10.000
Media Art Festival Friesland	Friesland	Leeuwarden, Drachten, Harlingen	16 september t/m 2 oktober 2005	M	12.500
Skûtsjesilen IFKS	Friesland	Diverse Friese steden	22 juli t/m 29 juli 2005 (m.u.v. 24 juli)	S	20.000
Bruine Vloeddagen Harlingen	Harlingen	Haven en centrum	9 april 2005	M	7.000
Harlingen–Terschelling Race	Harlingen	Haven	6 mei 2005	S	40.000
Harlinger Tobbedagen	Harlingen	Centrum	21 en 28 juli; 4, 11, 18 en 25 augustus 2005	M	25.000
Harlinger Visserijdagen	Harlingen	Centrum	24 augustus t/m 27 augustus 2005	M	170.000
Heechspanning	Heeg	Centrum	5 mei 2005	M	6.500

²⁷ B = Beeldende Kunst, M = Maatschappij / Sociaal / Cultuur, P = Podiumkunsten, S = Sport, V = Vakbeurs

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁷	Aantal
AEGON Ijsgala	Heerenveen	Thialf	8 maart 2005	S	8.500
AEGON NK Schaatsen Afstanden	Heerenveen	Thialf	27 december t/m 30 december 2005	S	13.000
Avondmarkt Heerenveen	Heerenveen	Centrum	23 juni 2005	M	40.000
EK Schaatsen Allround – lange baan	Heerenveen	Thialf	7 januari t/m 9 januari 2005	S	39.000
Energy Valley Eurovoetbaltoernooi	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	13 mei t/m 16 mei 2005	S	37.000
Essent ISU World Cup Speedskating	Heerenveen	Thialf	18 februari t/m 20 februari 2005	S	20.000
Essent ISU World Cup Speedskating	Heerenveen	Thialf	3 december t/m 4 december 2005	S	20.000
Koninginnedag Heerenveen	Heerenveen	Centrum	30 april 2005	M	50.000
Masters of Hardcore	Heerenveen	Thialf	23 april 2005	P	7.500
Night of the Koemarkt	Heerenveen	Centrum	25 juni 2005	M	7.000
Open dag Sportstad	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	16 juli 2005	S	7.000
Pinksterkermis Heerenveen	Heerenveen	Burgemeester Kuperusplein	11 mei t/m 16 mei 2005	M	55.000
SC Heerenveen – Ajax	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	2 april 2005	S	19.000
SC Heerenveen – Ajax	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	30 december 2005	S	21.200
SC Heerenveen – AZ	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	5 februari 2005	S	17.800
SC Heerenveen – FC Den Bosch	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	22 januari 2005	S	17.400
SC Heerenveen – FC Groningen	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	6 november 2005	S	20.500
SC Heerenveen – FC Twente	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	17 december 2005	S	20.500
SC Heerenveen – FC Twente	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	9 april 2005	S	21.000
SC Heerenveen – FC Utrecht	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	23 oktober 2005	S	19.500
SC Heerenveen – Heracles Almelo	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	10 september 2005	S	20.500
SC Heerenveen – NEC	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	23 september 2005	S	20.400
SC Heerenveen – NEC	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	22 mei 2005	S	20.600
SC Heerenveen – PSV	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	27 februari 2005	S	19.700

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁷	Aantal
SC Heerenveen – PSV	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	2 oktober 2005	S	21.000
SC Heerenveen – RBC Roosendaal	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	27 november 2005	S	20.200
SC Heerenveen – RBC Roosendaal	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	22 april 2005	S	20.400
SC Heerenveen – RKC Waalwijk	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	12 maart 2005	S	19.700
SC Heerenveen – Roda JC	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	20 augustus 2005	S	20.100
SC Heerenveen – Willem II	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	7 mei 2005	S	18.300
SC Heerenveen – Willem II	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	10 december 2005	S	20.400
Skoattermerke	Heerenveen	Centrum	16 mei 2005	M	65.000
Stoffen Spektakel Heerenveen	Heerenveen	Centrum	7 september 2005	M	10.000
Stoffen Spektakel Heerenveen	Heerenveen	Centrum	5 mei 2005	M	12.000
Turfstekersmarkt	Heerenveen	Centrum	15 september 2005	M	40.000
UEFA Cup: SC Heereveen – Newcastle United	Heerenveen	Abe Lenstra Stadion	17 februari 2005	S	14.000
Friese Ballonfeesten	Joure	Nutstbaan Joure	27 juli t/m 31 juli 2005	M	23.500
Jouster Merke	Joure	Midstraat	22 september 2005	M	20.000
Op 'e Sjouwer	Joure	Midstraat & markt	10 september 2005	P	20.000
Kollummer Kaasdagen/Kalkaasdagen	Kollum	Centrum	22 april t/m 30 april 2005	M	15.000
Open dag Sportstad	Kollum	Centrum	15 juli 2005	S	10.000
Open dag Sportstad	Langezwaag	Centrum	13 juli 2005	S	8.000
Langweerder Merke	Langweer	Oude Haven	25 augustus t/m 27 augustus 2005	M	7.000
Alias & Alibi	Leeuwarden	Fries Museum	23 januari t/m 16 mei 2005	B	22.332
Bedrijven Contactdagen voor Friesland	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	22 maart t/m 23 maart 2005	V	21.700
Befrijdingsfestival Fryslân	Leeuwarden	Prinsentuin	5 mei 2005	P	40.000
Boot Holland	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	4 februari t/m 9 februari 2005	M	54.132
Boumbaclaque	Leeuwarden	het Prinsessehof	4 september t/m 22 januari 2006	B	10.000

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁷	Aantal
CR Delta Koe-Expo	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	18 januari 2005	V	5.500
CSI Indoor Friesland	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	20 oktober t/m 23 oktober 2005	S	25.000
DanceTour Leeuwarden	Leeuwarden	Zaailand	13 juli 2005	P	10.000
Elfstedentocht voor motoren & auto's	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	16 mei 2005	S	10.000
Film- en mediamuseum	Leeuwarden	Centrum	1 januari 2005 t/m 31 december 2005	M	10.000
FPS Hengstenkeuring	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	21 januari t/m 22 januari 2005	M	12.000
Frysk Festival	Leeuwarden	Diverse Friese steden	25 juni 2005	M	25.000
Hobby	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	24 november t/m 27 november 2005	M	17.320
Hoofdstad Occasionshow najaar	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	22 september t/m 25 september 2005	M	8.000
Hoofdstad Occasionshow voorjaar	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	7 april t/m 10 april 2005	M	8.000
Huis en Tuin Leeuwarden	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	3 maart t/m 6 maart 2005	M	22.000
Internationale Hondententoonstelling Leeuwarden	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	28 maart 2005	M	8.000
Kerstfair FEC	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	10 december t/m 11 december 2005	M	9.000
Koninginnedag Leeuwarden	Leeuwarden	Centrum	30 april 2005	M	40.000
Lunato Kermis	Leeuwarden	Cambuurplein	20 april t/m 24 april 2005	M	80.000
Noordelijk Filmfestival	Leeuwarden	de Harmonie	9 november t/m 13 november 2005	B	26.000
Noorderlicht	Leeuwarden	Centrum	5 september 2004 t/m 9 januari 2005	B	30.000
Supervlooi	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	14 zondagen in 2005	M	66.000
Taptoe Leeuwarden	Leeuwarden	Frisian Expo Centre (FEC)	8 oktober 2005	P	5.200
Zomerkermis Leeuwarden	Leeuwarden	Wilhelminaplein	28 mei t/m 5 juni 2005	M	75.000
Hemelvaartbraderie Lemmer	Lemmer	Centrum	6 juni 2005	M	10.000
Lemmer Ahoy	Lemmer	Centrum	5 mei t/m 7 mei 2005	M	20.000
Lemsterweek	Lemmer	Centrum	9 augustus t/m 13 augustus 2005	S	50.000
Visserijdagen Makkum	Makkum	Centrum	19 augustus t/m 20 augustus 2005	M	15.000

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁷	Aantal
Flaeijelfeest	Nieuwehorne	Centrum	22 september t/m 24 september 2005	M	32.000
Heerlycke Herfstdagen	Oenkerk	Stania State	18 november t/m 20 november 2005	M	8.000
VoorjaarsFair Oldeberkoop	Oldeberkoop	de Doevekaamp	13 mei t/m 16 mei 2005	M	8.000
Allegorische Optocht St. Nicolaasga	Sint Nicolaasga	Centrum	1 september 2005	M	20.000
Elfsteden Oldtimerrally	Sloten	Camping de Jerden	7 mei 2005	S	100.000
Hardzeildag/Braderie Sneek	Sneek	Centrum	10 augustus 2005	M	20.000
Jaarmarkt Sneek	Sneek	Centrum	17 mei 2005	M	10.000
Officiële Intocht Sinterklaas	Sneek	Centrum	12 november 2005	M	45.000
Sneekweek	Sneek	Martiniplein & Sneekermeer	6 augustus t/m 11 augustus 2005	S	110.000
Swinging Sneek	Sneek	Centrum	27 augustus 2005	P	10.000
Profronde Surhuisterveen	Surhuisterveen	Centrum	2 augustus 2005	S	30.000
EK Strandzeilen	Terschelling	Parkeerplaats Paal 8	24 september t/m 30 september 2005	S	6.000
Oerol Festival	Terschelling	Diverse locaties	10 juni t/m 19 juni 2005	P	50.000
Lindefestival	Wolvega	Centrum	24 september 2005	M	25.000
Jaarmarkt "Zolang als Workum"	Workum	Centrum	3 augustus 2005	M	30.000
Jopie Huisman, schilder van mededogen	Workum	Jopie Huisman Museum	1 januari t/m 31 december 2005	B	70.000
Veekeuringsdag Workum	Workum	Centrum	28 september 2005	M	5.000
Vertrek Strontrace, Beurtveer en Visserijdagen	Workum	Centrum	22 oktober t/m 24 oktober 2005	M	5.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 37 — Evenementen: Aantal bezoekers Drenthe, 2005

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁸	Aantal
Archeologieweek voor kinderen	Assen	Drents Museum	22 oktober t/m 30 oktober 2005	M	5.200
Art Explosion & Livrelibre	Assen	Centrum	21 mei 2005	B	34.000
A-Style Dutch TT Assen	Assen	TT Circuit	23 juni t/m 25 juni 2005	S	135.000
AutoMaxx Duits Autosport Festival	Assen	TT Circuit	12 juni 2005	M	15.000
AutoMaxx Street Power Edition	Assen	TT Circuit	3 april 2005	S	34.000
AutoMaxx Street Power Edition	Assen	TT Circuit	2 oktober 2005	S	34.000
Beru Top10	Assen	TT Circuit	8 juli t/m 10 juli 2005	S	5.000
Bevrijdingsfestival Drenthe	Assen	Centrum	5 mei 2005	M	40.000
Classic Car Festival	Assen	TT Circuit	13 augustus t/m 14 augustus 2005	M	5.600
DKV Dutch Truck GP	Assen	TT Circuit	7 mei t/m 8 mei 2005	S	18.000
Dommelsch TT Nacht	Assen	Centrum	22 juni t/m 24 juni 2005	M	75.000
EK Supersport	Assen	TT Circuit	11 september 2005	S	5.000
Internationale Ducati Club Races	Assen	TT Circuit	28 mei t/m 29 mei 2005	S	15.000
Japans Autosportfestival	Assen	TT Circuit	24 juli 2005	S	17.500
Koninginnedag Assen	Assen	Centrum	30 april 2005	M	20.000
Matthijs Röling	Assen	Drents Museum	22 maart t/m 3 juli 2005	B	36.772
Najaarsmarkt Assen	Assen	Centrum	2 november 2005	M	10.000
Ötzi, De Gletsjermummie	Assen	Drents Museum	19 juli t/m 30 oktober 2005	B	28.447
Praagse Schilderkunst	Assen	Drents Museum	15 november t/m 31 december 2005	B	11.057
Rizla Racing Day	Assen	TT Circuit	7 augustus 2005	S	35.000
The Mysterious Bog People	Assen	Drents Museum	18 september 2004 t/m 9 januari 2005	B	51.000

²⁸ B = Beeldende Kunst, M = Maatschappij / Sociaal / Cultuur, P = Podiumkunsten, S = Sport, V = Vakbeurs

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁸	Aantal
Truckstar Festival	Assen	TT Circuit	30 juli t/m 31 juli 2005	M	70.000
TT Kermis Assen	Assen	Centrum	18 juni t/m 26 juni 2005	M	80.000
Viva Italia!	Assen	TT Circuit	16 mei 2005	M	14.000
Voorjaarsmarkt Assen	Assen	Centrum	11 mei 2005	M	10.000
WK IJsspeedway	Assen	De Smelt	11 maart t/m 13 maart 2005	S	15.000
XTTreme Assen 500	Assen	TT Circuit	28 maart 2005	S	7.000
Beiler Ummekeer	Beilen	Centrum	1 augustus 2005	M	25.000
De week van de prehistorie	Borger	Hunebedcentrum	20 augustus t/m 28 augustus 2005	M	10.000
Concours Hippique Coevorden	Coevorden	Van Heutszpark	6 mei t/m 8 mei 2005	S	6.000
Zuidenveldfestival/-tentoonstelling	Coevorden	Centrum	20 juli t/m 24 juli 2005	M	20.000
Zomeravondmarkten Dalen	Dalen	Centrum	13, 20 en 27 juli; 3, 10 en 17 augustus 2005	M	50.000
Drentse Fiets 4Daagse	Drenthe	Diverse locaties	26 juli t/m 29 juli 2005	S	5.000
Oostermoertentoonstelling	Drenthe	Diverse locaties	11 juli t/m 17 juli 2005	M	80.000
Ronde van Drenthe	Drenthe	Diverse locaties	8 april t/m 10 april 2005	S	100.000
Bloemencorso Eelde	Eelde	Centrum	3 september t/m 4 september 2005	M	90.000
Jaarmarkt Eelde	Eelde	Hoofdweg	11 juni 2005	M	40.000
Oldtimerbeurs Flowerdome Eelde	Eelde	Flowerdome	26 november t/m 27 november 2005	M	8.500
Audi Blues & Jazz Festival Emmen	Emmen	Centrum	29 mei 2005	P	5.000
Bedrijven Contact Dagen Drenthe	Emmen	De Giraf	6 april t/m 7 april 2005	V	9.000
C'est la Vie-festival Emmen	Emmen	Centrum	31 juli 2005	M	25.000
Country & Line Dance Festival Emmen	Emmen	Stadion De Meerdijk	30 juli 2005	P	5.000
Internationaal Full-Colour Festival	Emmen	Centrum	28 augustus 2005	P	65.000
Internationaal Vliegerfestival Emmen	Emmen	De Grote Rietplas	20 augustus t/m 21 augustus 2005	S	25.000

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁸	Aantal
Rabo Gouden Pijl	Emmen	Centrum	9 augustus 2005	S	55.000
Vlindermarkten Emmen	Emmen	Centrum	12, 19, 26 juli; 2, 16, 23, 30 augustus 2005	M	105.000
Zomerkermis Emmen	Emmen	Willinkplein	30 juli t/m 9 augustus 2005	M	50.000
Beachvolleybaltoernooi Ermerstrand	Erm	Recreatiepark Ermerstrand	16 juli t/m 17 juli 2005	S	5.500
Festival van Oude Ambachten	Exloo	Centrum	17 juli 2005	M	7.000
Schaapscheerdersfeest	Exloo	Centrum	14 mei 2005	M	6.000
Floralia Bloemencorso	Frederiksoord	Centrum	10 september t/m 11 september 2005	M	9.000
Zomierzondagmarkt Gieten	Gieten	Centrum	7 augustus 2005	M	40.000
Hemelvaartsmarkt Gieterveen	Gieterveen	Centrum	5 mei 2005	M	25.000
Jaarmarkt Gieterveen	Gieterveen	Centrum	2 juli 2005	M	6.000
Jaarmarkt Hollandscheveld/ Feestweek	Hollandscheveld	Centrum	23 augustus t/m 28 augustus 2005	M	35.000
Univé Drenthe Marathon	Klazienaveen	Stad en omgeving	28 mei 2005	S	12.000
Donderdag Meppeldag	Meppel	Centrum	21 en 28 juli; 4, 11, 18 en 25 augustus 2005	M	150.000
Internationaal Concours Hippique Indoor Meppel	Meppel	Markthallen	11 november t/m 19 november 2005	S	13.000
Vogelmarkt Meppel	Meppel	Markthallen	12 maart 2005	M	5.500
Paarden- en warenmarkt Drenthe	Norg	Centrum	20 april, 24 mei en 26 juli 2005	M	15.000
SIVO, Internationaal Folkloristisch Dansfestival	Odoorn	Centrum	3 augustus t/m 7 augustus 2005	P	40.000
Jaarmarkt Peize	Peize	Centrum	6 augustus 2005	M	12.000
Jaarbeurs van het Noorden	Roden	Jaarbeursterrein	23 september t/m 28 september 2005	M	20.500
Rodermarkt	Roden	Brink	27 september 2005	M	55.000
Rodermarktparade	Roden	Centrum	24 september 2005	M	35.000
Roldermarkt Feestweek	Rolde	Centrum	7 september t/m 13 september 2005	M	20.000
Zomerjaarmarkt Ruinen	Ruinen	Brink	6 augustus 2005	M	7.500

Naam evenement	Plaats	Locatie evenement	Datum	Type ²⁸	Aantal
Jaarmarkt Wateren	Wateren	Appelschaseweg	9 augustus 2005	M	10.000
Caravana	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	20 januari t/m 26 januari 2005	M	44.451
Feestweek Zuidlaarder Markt	Zuidlaren	Brink	14 oktober t/m 19 oktober 2005	M	180.000
Hellraiser	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	5 februari 2005	P	5.000
Hobby–Doe–Dagen	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	4 november t/m 6 november 2005	M	11.000
Horesca	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	21 februari t/m 24 februari 2005	M	17.574
Internationale Hondententoonstelling Zuidlaren	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	6 maart 2005	M	7.000
Landbouwwerktuigenbeurs	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	21 november t/m 24 november 2005	V	50.112
Nationale Oldtimer Manifestatie Zuidlaren	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	25 maart t/m 28 maart 2005	M	22.000
Noordelijk Internationaal Concours Hippique Zuidlaren	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	26 oktober t/m 30 oktober 2005	S	35.000
Noordshow	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	6 januari t/m 8 januari 2005	M	10.000
PC Discount XXL Zuidlaren	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	5 dinsdagen in 2005	M	37.000
Rommelmarkt Zuidlaren	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	30 januari t/m 31 december 2005	M	8.000
Salon Culinaire	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	21 februari t/m 24 februari 2005	V	17.574
SVR– Vakantiebeurs	Zuidlaren	Prins Bernhardhoeve	12 februari 2005	M	10.000
WK Superbike	Zuidlaren	TT Circuit	1 september t/m 4 september 2005	S	47.000
Zuidlaardermarkt	Zuidlaren	Centrum	18 oktober 2005	M	150.000

Bron: Respons Evenementenmonitor, bewerkt door Toerdata Noord

Bijlage 38 — Beschrijving BIK-codes Recreatie en Toerisme**Horeca**

55301	Restaurants
55302	Cafetaria's, lunchrooms, snackbars etc.
55303	IJssalons
5540	Cafés e.d.

Logies

5511	Hotel–restaurants
5512	Hotels (excl. HR) pensions en conferentieoorden
5521	Jeugdherbergen. kamphuizen e.d.
5522	Kampeerterreinen
5523	Vakantiehuisjes, bungalowparken

Cultuur, recreatie, sport en amusement

74842	Organiseren van beurzen, tentoonstellingen e.d.
92322	Evenementenhallen
92331	Kermisattracties
9213	Vertoning van films
92321	Theaters, schouwburgen en concertgebouwen
92332	Recreatiecentra
92531	Dieren– en plantentuinen, kinderboerderijen
92532	Beheer van natuurgebieden
92521	Kunstgalerieën en –exposities
92522	Musea
92611	Exploitatie van zwembaden
92612	Sportaccommodaties (excl. zwembaden)

Cultuur, recreatie, sport en amusement

92613	Exploitatie van sportvelden
92614	Exploitatie van overige sportaccommodaties
9304	Sauna's, zonnebanken e.d.
9262	Overige sport
9263	Binnensport
9264	Watersport
9265	Overige sport
9271	Loterijen en kansspelen
92721	Exploitatie van amusements- en speelautomaten
92722	Verzorgen van vistochten
92723	Hengelsport
92724	Recreatie n.e.g.

Personenvervoer

6022	Ongeregeld personenvervoer per taxi
6023	Ongeregeld personenvervoer per autobus
61102	Passagiersvaart, veerdiensten (zeevaart)
61204	Passagiersvaart en veerdiensten (binnenvaart)
6200	Vervoer door de lucht
6323	Luchthavens en overige dienstverlening

Reisorganisaties en bemiddeling

63301	Reisorganisatie
63302	Reisbemiddeling
63303	Informatieverstrekking op gebied van toerisme

Recreatiegoederen	Recreatiegoederen
3512	Nieuwbouw en reparatie van sport- en recreatievaartuigen
52486	Detailhandel in watersportartikelen
52487	Detailhandel in sportartikelen
52488	Detailhandel in kampeerartikelen
52489	Detailhandel in caravans

Overige detailhandel	Overige detailhandel
52432	Detailhandel in lederwaren en reisartikelen
52481	Detailhandel in fotografische artikelen
71402	Verhuur van sport- en recreatieartikelen

Bron: Kamer van Koophandel

Bijlage 39 — Beschrijving BIK-codes Recreatie en Toerisme**Jachthavens**

92644	Jachthavens
-------	-------------

Bootverhuur

7122	Verhuur van schepen
------	---------------------

71402	Verhuur van sport- en recreatieartikelen
-------	--

Zeilscholen

92643	Zeil- en surfscholen
-------	----------------------

Passagiersvaart

61204	Passagiersvaart, veerdienst (binnenvaart)
-------	---

Jachtwerven

3512	Bouw en reparatie sport- en recreatievaartuigen
------	---

Overige watersportgebonden industrie

174002	Productie zeilen, tenten en dekkleden
--------	---------------------------------------

2911	Productie en revisie motoren en turbines
------	--

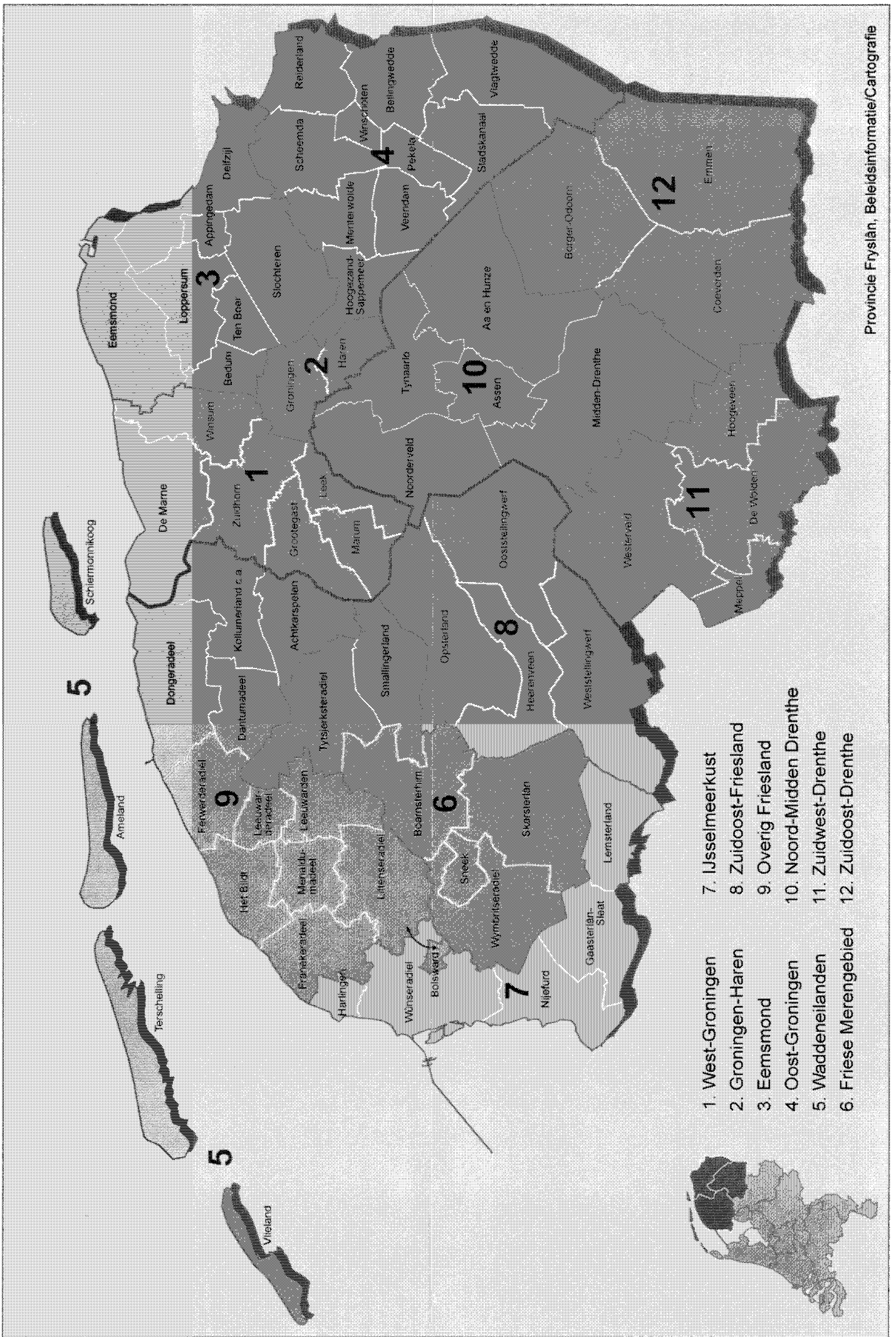
351102	Scheepsschildersbedrijven
--------	---------------------------

36121	Interieurbouw
-------	---------------

Watersportgebonden handel en diensten

511402	Handelsbemiddeling in schepen en vliegtuigen
511804	Handelsbemiddeling sport- en recreatieartikelen, speelgoed
51472	Groothandel in watersportartikelen
524861	Winkels in watersportartikelen
524862	Winkels in boten
632204	Overige diensten voor vervoer over water
92722	Verzorgen van vistochten

Bron: Kamer van Koophandel

1. West-Groningen
2. Groningen-Haren
3. Emsmond
4. Oost-Groningen
5. Waddeneilanden
6. Friese Merengebied
7. IJsselmeerkust
8. Zuidoost-Friesland
9. Overig Friesland
10. Noord-Midden Drenthe
11. Zuidwest-Drenthe
12. Zuidoost-Drenthe